

MUSIIKKIOPISTON OMAKOTISÄÄTIÖN HISTORIA

Esa Hassinen

Musiikkiopiston Omakotisäätiö

TEKSTI

Esa Hassinen

KUVAT

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto,
Lahden kaupunginorkesterin arkisto,
Lahden konservatorion arkisto,
Musiikkiopiston Omakotisäätiön arkisto.

ULKOASU

Matti Pukkila, Kirsti Koivula

PAINO

Markprint Oy, 2016

PAPERI

Lumisilk 150 g

JULKAISIJAT

© Musiikkiopiston Omakotisäätiö

ISBN

978-952-93-8293-4

SISÄLLYSLUETTELO

Saatteeksi	5
Esipuhe	6
MUSIIKKIOPISTON OMAKOTISÄÄTIÖN TAUSTA JA PERUSTAMINEN	8
Viipurin musiikkikoulu	8
Musiikkiopiston muutto Lahteen	9
Hyväntekeväisyyskauppa kartuttaa Omakotirahastoa	11
Musiikkiopiston Omakotisäätiö perustetaan	14
Opiskelua Viipurin musiikkiopistossa 1930-luvulla	16
Musiikinopetus nykyisessä Viipurissa	18
MUSIIKKIOPISTON OMAKOTISÄÄTIÖ KONSERTTITALON RAKENNUTTAJANA	19
Asiamiehen rakennusurakka	20
”Tiedän mihin peruskivi muurattiin”	26
KONSERTTITALON TOIMINTA KÄYNNISTYY – KAUPPAKESKUSVAIHE	27
Hotelliravintola Salpaus	27
Salpauksessa oli hyvä henki, mutta tiukka kuri	30
Kino Ritz	33
Keilahalli	36
”Keilailu, se oli silloin tosi hienoa hommaa!”	40
Konserttitalon pienoistavaratalo	41
LAHDEN MUSIIKKIOPISTO OY:N OSAKEKAUPPA 1965	46
FELIX KROHN	49
MUSIIKINOPETUKSELLE LISÄÄ TILAA	52
Musiikkiopistosta konservatorio	55
KIRJASTO JA ORKESTERI KONSERTTITALOON	56
Puukirjastosta konserttitaloon	56
Kaupunginorkesterille omat tilat	57

OMAKOTISÄÄTIÖN VUODET 1975 – 1990	59
Säätiön talous tasapainossa	59
Konserttisali juhlakuntoon	59
Tunnustuspalkintoja ja stipendiaatteja	60
Asiamiehen muotokuva	61
Tukea ulkomaiseen musiikinopetukseen	62
Velat maksuun	64
Soittimia ja taideteos	64
"Juhlan kustantaa Musiikkiopiston Omakotisäätiö"	65
SÄÄTIÖN TALOUDELLINEN AHDINKO PALAA	68
Konserttitalon saneeraus	68
Rahoitusjärjestelyjä ja uudet vuokralaiset	69
"Kurki-Suoniota ei voi vaihtaa virkamieheen"	70
Kaupunginorkesteri uudella uralla	72
Talouden tasapainoilua	72
"Kysymys sinänsä: onko kaupungin tuki ollut riittävä?"	74
KONSERTTITALON 2000-LUKU	75
Kaupunginorkesterin jäähyväiset	75
Asiamies vaihtuu	76
Säätiö osaksi kaupunkikonsernia	76
Konserttitalon rakennushistoria	77
"Se salihan oli ihan hyvä soittaa"	78
Neuvotteluja ja selvityksiä	80
Konserttisalin kuntoarvio	81
Tulevaisuuden vaihtoehdot	82
Konserttitalo myydään	83
"Ratkaisu ei ollut hyvä, mutta paras"	86
SÄÄTIÖN HALLITUKSEN JÄSENET JA TOIMIHENKILÖT	87
LÄHTEET	94

MUSIIKKIOPISTON OMAKOTISÄÄTIÖN HISTORIA

Viime sotia seuranneet jälleenrakennuksen vuodet olivat Lahdessa kiivasta kasvun aikaa. Siihen toivat vahvan panoksensa kaupunkiin asettuneet kymmenisen tuhatta karjalaista, jotka olivat joutuneet jättämään kotinsa sodassa luovutetuille alueille. Lahteen tuli erityisen paljon ihmisiä, yrityksiä ja yhteisöjä Viipurista ja sen lähiympäristöstä. Näiden joukossa oli Viipurin musiikkiopisto, joka siirsi toimintansa Lahteen jo talvisodan jälkeen.

Viipurin musiikkiopiston johtaja Felix Krohn ryhtyi Lahdessa määrätietoisiin toimiin oman opistorakennuksen saamiseksi. Hänen poikansa Juhana Kurki-Suonio tuli avuksi varainhankinnassa, jossa kumpikin osoittautui idearikkaaksi ja ennakkoluulottomaksi. Lahden silloinen kaupunginjohtaja Olavi Kajala oli tulevaisuuteen suuntautuva ja hänellä oli vahva näkemys kaupungin kehittämisestä. Kajala edistikin musiikkiopiston asiaa kaupungin hallinnossa.

Musiikkiopiston oma opistorakennus kasvoi jo suunnitteluvaiheessa konserttitaloksi, jossa opetus-tilojen lisäksi olisi useita muita toimijoita ja konserttisali. Hankkeen toteuttajaksi ja konserttitalon tulevaksi ylläpitäjäksi Viipurin musiikkiopisto Oy perusti syksyllä 1952 Musiikkiopiston Omakotisäätiön.

Konserttitalon arkkitehtuuria ja rakentamista on käsitelty vuonna 2004 ilmestyneessä, Riitta Niskasen kirjoittamassa Lahden konserttitalon rakennushistoriassa, "Kruuni sen tekköö". Nyt käsillä olevassa kirjassa kerrotaan Musiikkiopiston Omakotisäätiön tarina, se kuinka konserttitalo toteutettiin ja miten sitä ylläpidettiin. Vuonna 2014 säätiö myi konserttitalon. Se katsoi tarkoituksensa toteutuneen ja päätti lopettaa toimintansa.

Tämä kirja on kunnianosoitus Musiikkiopiston Omakotisäätiön pitkäaikaiselle asiamiehelle, varatuomari Juhana Kurki-Suoniolle (1920-2002), joka viidenkymmenen vuoden ajan omistautui konserttitalon aikaansaamiseen, rakennuttamiseen ja ylläpitoon. Felix Krohnia voidaan pitää konserttitalohankkeen ideoijana, mutta Juhana Kurki-Suonio oli talousmies, jonka toimeliaisuuden ansiosta hanke toteutui. Konserttitalossa paljastettiin vuonna 1980 Juhana Kurki-Suonion muotokuva. Säätiön puheenjohtaja, valtiosihteerin Teemu Hiltunen päätti paljastuspuheensa lauseeseen: "Viisaudella talo rakennetaan, ymmärryksellä vahvaksi tehdään".

Lahdessa joulukuussa 2016
Esa Hassinen

MUSIIKKIOPISTON OMAKOTISÄÄTIÖN HISTORIA

“Viisaudella talo rakennetaan, ymmärryksellä vahvaksi tehdään”

Viisautta, visionäärisyyttä ja myös sisua todella oli Musiikkiopiston Omakotisäätiön perustamisen ja Lahden Konserttitalon rakentamisesta vastanneilla isällä ja pojalla: Felix Krohnilla ja Juhana Kurki-Suoniolla. Rakentamisen aloitukseen ja toteuttamiseen mahtui monenlaisia vaihteita, muutoksia ja tapahtumia. Siinä projektissa olisi oivat ainekset vaikka elokuväkäsikirjoitukseksi.

Musiikkiopiston Omakotisäätiön ensimmäinen ja elinikäinen puheenjohtaja Felix Krohn ja hänen poikansa Omakotisäätiön elinikäinen asiamies Juhana Kurki-Suonio rakensivat talon lisäksi vahvan perustan Lahden koko kulttuurielämän ja ennen kaikkea musiikin kukoistukselle. Siitä saamme nyt nauttia ja Lahden maine kulttuurikaupunkina tunnetaan kansainvälisestikin varsinkin musiikista.

Konserttitalon ensisijainen tarkoitus oli antaa hyvät ja so-pivat puitteet laadukkaalle musiikin opetukselle sekä yleisesti Lahden musiikkielämän kehitykselle. Taloudelliset realiteetit kuitenkin edellyttivät tiloilta monikäyttöisyyttä ja joustavuutta erilaisiin muihin toimintoihin, joista saatavilla tuotoilla Omakotisäätiö pystyi huolehtimaan talon ylläpidosta ja myös tukemaan vielä silloisen Viipurin Musiikkiopiston toimintaa. Kaikesta tästä huolimatta toiminnan kymmenen ensimmäistä vuotta olivat jatkuvaa taistelua olemassa olosta ja vaativat Omakotisäätiön puheenjohtaja Felix Krohnilta ja ennen kaikkea

hänen pojaltaan, säätiön asiamieheltä Juhana Kurki-Suoniolta valtavia ponnistuksia.

Taloudellinen tilanne helpotti kuitenkin vähitellen. Kukoistuksen vuosikymmeninä voitaneen pitää aikaa 1960-luvulta 1980-luvun lopulle. Viipurin Musiikkiopistosta tuli 1963 Lahden Musiikkiopisto ja edelleen Päijät-Hämeen Konservatorio 1977, vuodesta 2003 lähtien Lahden Konservatorio. Musiikin opetuksen tuottama päättötutkinto oli saavuttanut tason, joka vaadittiin julkiseen virkaan tai toimeen. Samanaikaisesti Lahden kaupunginorkesteri kasvoi ja kehittyi saavuttaen myös kansainvälistä kuuluisuutta. Musiikkiopiston Omakotisäätiön säädekirjan mukaista toimintaa: ”musiikin opiskelun, -opetuksen ja -harrastuksen edistäminen ja tukeminen”, toteutettiin ensiluokkaisesti.

Taloudelliset vaikeudet alkoivat kuitenkin uudelleen 1990-laman myötä devalvaatioiden iskiessä korjauksiin otettiin lainoihin. Myös merkittävät vuokralaiset jättivät vähitellen Konserttitalon; mm. vuonna 1990 Lahden kaupunginkirjasto muutti uuteen toimitaloonsa, 2000 Lahden kaupunginorkesteri Sibeliustaloon ja 2003 Lahden ammattikorkeakoulun Musiikinlaitos uuteen toimitaloonsa Svinhufvudinkadulle.

Konserttitalon teknistä kuntoa selvitettiin ja valitettavasti useiden miljoonien eurojen peruskorjaus todettiin tarpeelliseksi. Tulevina vuosina tehtiin useita selvityksiä erilaisista toi-

minta- ja yhteistyömalleista sekä uusista ideoista talon käytön tehostamiseksi ja jopa kiinteistön purkamisesta. Mikään näistä selvityksistä ei kuitenkaan edennyt aihe suunnitelmia pidemmälle. Omakotisäätiölle oli kuitenkin edelleen suuri ilonaihe Konservatorion laadukkaan toiminnan jatkuminen.

Jos kymmenen ensimmäistä toimintavuotta olivat olleet taistelua olemassa olosta, voi Omakotisäätiön osalta sanoa samaa kymmenestä viimeisimmästä vuodesta. Ratkaisu tilanteeseen tuli lopulta aika yllättäen ja vaikka asioiden vieminen päätökseen kestikin kolme vuotta, oli kuitenkin selkeästi valoa näkyvissä; ratkaisu, jolla Lahden kaupunkikuvaan ja musiikkielämään olennaisesti kuuluva Konserttitalo pystyttiin säilyttämään.

Muistetaan kuitenkin, että Lahden Konserttitalo on ”vain” talo. Sen todellinen merkitys toteutuu vasta, kun on ihmisiä, jotka luovat ja antavat sisällön toiminnalle, jota talossa harjoitetaan. Uskon, että sitä myös aikoinaan Musiikkiopiston Omakotisäätiön perustajat ovat halunneet. Siitä kuuluu isot kiitokset myös Lahden Konservatorion henkilökunnalle, joka sitkeästi kesti vaikeat olosuhteet huonokuntoisessa työympäristössä, muuton väistötiloihin remontin ajaksi ja takaisin Konserttitaloon. Pitäkäämme myös me muut yhdessä huolta, että talo säilyy elävänä, toimieliaana, kutsuvana ja kukoistavana vielä monille tuleville sukupolville. Koska muuten viimeksi kävit Lahden Konserttitalossa?

Tähän kirjaan on koottu Konserttitalon ja Omakotisäätiön toimintaan kiinteästi kuuluneiden ja vaikuttaneiden henkilöiden haastatteluja. Kiitän teitä kaikkia lämpimästi Musiikkiopiston Omakotisäätiön puolesta, että olette antaneet aikaanne, muistojanne ja ajatuksianne elävöittämään tätä teosta. Samoin suuret kiitokset FM Esa Hassiselle, joka tehnyt suurenmoisen työn keräämällä eri lähteistä kirjan aineiston ja toimittamalla sen julkaistavaan muotoon.

Lahdessa, 6. joulukuuta 2016

Musiikkiopiston Omakotisäätiö
Päivi Starckjohann
hallituksen puheenjohtaja

MUSIIKKIOPISTON OMAKOTISÄÄTIÖN TAUSTA JA PERUSTAMINEN

Boris Sirpo 1893 – 1967

Viipurin musiikkikoulu

Pohjois-Kaukasiasta lähtöisin ollut viulutaiteilija Boris Sirpo (aiemmin Wolfson, Sirob, 1893 - 1967) saapui 19-vuotiaana Suomeen. Hän oli opiskellut viulunsoittoa Moskovassa ja Pietarissa sekä eräissä Saksan ja Itävallan musiikkioppilaitoksissa. Hän asettui ensin Helsinkiin, jossa sai paikan filharmonisessa orkesterissa. Sitten hän siirtyi Viipuriin, jossa hän sekä opetti yksityisesti viulunsoittoa että soitti Viipurin musiikin ystävien orkesterissa.

Boris Sirpo kotiutui hyvin Viipuriin ja päätti perustaa sinne musiikkikoulun. Hän sai hankkeeseensa mukaan muita viipurilaisia muusikoita ja koulu saattoi aloittaa toimintansa syksyllä 1918. Ensimmäisenä lukuvuotena musiikkikoulussa oli 55 oppilasta ja seuraavana lukuvuonna määrä yli kaksinkertaistui. Opetuksen ja oppilaiden puolesta uusi koulu osoittautui menestykseksi, mutta sillä oli vaikeuksia löytää asianmukaisia opetustiloja.

Ensimmäisenä lukuvuotena musiikkikoulu antoi opetusta Arbetets Vänner -yhdistyksen tiloissa. Toisena lukuvuotena koulu sai käyttöönsä huoneiston Maununkadun ja Pohjolankadun kulmatalosta. Toimittuaan näissä tiloissa neljä vuotta musiikkikoulu vuokrasi isomman tilan, kahdeksan huonetta, Kannaksenkatu 1:stä. Konsertteja ja näytöksiä koulu järjesti mm. keskuskansakoulun juhlasalissa.

Viipurin musiikkikoulun oppilasmäärä kasvoi neljän toimintavuoden aikana kahteen sataan. Kannaksenkadun tilat kävivät kovin ahtaiksi, mutta kun koulun talouskin oli ahtaalla, avarampiin oloihin ei näyttänyt olevan mahdollisuuksia.

Joulukuussa 1921 päättivät professori Erkki Melartin yhdessä muutamien viipurilaisten musiikinystävien kanssa perustaa Viipurin Musiikkiopisto Osakeyhtiön (Ab Wiborgs Musikinstitut), joka ottaisi musiikkikoulun haltuunsa ja vastaisi sen ylläpidosta. Yhtiön osakkeiden merkintä edistyi kuitenkin niin hitaasti, että sen perustava kokous

pidettiin vasta 3. helmikuuta 1923. Yhtiö nimitti yksimielisesti musiikkiopiston johtajaksi Boris Sirpon.

Yhtiön perustaminen antoi Boris Sirpolle paremmat mahdollisuudet keskittyä musiikkiin opetukseen. Oppilaitoksen opetusohjelma yhdenmukaistettiin Helsingin Musiikkiopiston kanssa, oppiaineita lisättiin ja uusia opettajia palkattiin. Tilojen niukkuus oli kuitenkin edelleen iso ongelma, jota vain hieman helpotti vuonna 1926 viiden lisähuoneen vuokraaminen Kannaksenkatu 1:n talosta. 1930-luvun loppuun mennessä opistolla oli käytettävissä siellä yhteensä 17 huonetta.

Tilaongelma johti luonnollisesti ajatukseen aivan omasta opistorakennuksesta. Yhtiö perusti vuonna 1927 musiikkiopiston omakotirahaston, johon peruspääoma yli 100.000 markkaa kerättiin arpajaisilla. Vuosina 1927 ja 1928 opisto järjesti lisäksi oopperanäytöksiä, joiden tuotto siirrettiin rahastoon. Näidenkin hankkeiden jälkeen varoja oli kertynyt vain 140.000 markkaa, summalla ei pystytty käynnistämään edes oman talon suunnittelua. Rahastoa kerrytettiin hiljalleen niin, että 1930-luvun lopussa siellä oli 380.000 markkaa, joka oli edelleen liian vähän mihinkään käytännön toimiin ryhtymiseksi.

Musiikkiopiston muutto Lahteen

Talvisodan jälkeen Viipurin Musiikkiopisto monen muun karjalaisen yhteisön tavoin haki toimintansa jatkamiseksi uutta kotipaikkaa. Musiikkiopiston johtokunta valitsi lopulta uudeksi toimipaikakseen Lahden. Päätökseen vaikuttivat kaupungin keskeinen sijainti ja sinne jo asettunut huomattava karjalaisväestö.

Muutto Lahteen ei tuonut musiikkiopiston toimitiloihin mitään parannusta. Musiikkiopisto muutti jugend-talosta toiseen, sillä opisto vuokrasi opetustiloikseen huoneistot Rautatienkatu 7:stä. Toiminnan käynnistämisestä uudelleen vastasi Boris Sirpon sijaisena FM Felix Krohn. Sirpo oli tuolloin Heimo Haiton kanssa Yhdysvaltain kiertueella.

Kannaksenkatu 1 Viipurissa 1910 luvulla

Jatkosodan aikana Viipurin musiikkiopisto tutki mahdollisuuksia palata takaisin Viipuriin. Felix Krohn kävi syksyllä 1941 tutustumassa takaisin vallatun kaupungin olosuhteisiin. Hän joutui toteamaan, että paluuta entisiin opistotiloihin ei ollut, Kannaksenkadun rakennus oli pommitusten jäljiltä pahoin vaurioitunut. Kun muitakaan opetustiloiksi soveltuvia huoneistoja ei ollut vuokrattavissa, musiikkiopiston johtokunta päätti ostaa kauppaneuvos Henry Hackmanilta Piispankatu 9:ssä sijainneen, 300 vuotta vanhan talon.

Piispankadun talo saatiin kunnostettua opetuskäyttöön syksyksi 1942. Toimintaa jatkettiin myös Lahdessa, jossa oppilaitakin oli enemmän. Lahtea pidettiin myös musiikkiopiston ”pääkonttorina”. Jatkosodan päätyttyä musiikkiopiston toiminta keskittyi pelkästään Lahteen. Musiikkiopisto sai Viipuriin menetetyistä kiinteistöistään korvauksen, joka lisättiin opiston omakotirahastoon.

Lahdessa Rautatienkatu 7:ssä musiikkiopistolla oli käytössään parhaimmillaan 17 luokahuonetta. Ne sijaitsivat rakennuksen ylimmässä kerroksessa. Tiloja luonnehdittiin ”suhteellisen tarkoituksenmukaiseksi” ja niissä musiikkiopisto työskenteli 14 vuotta.

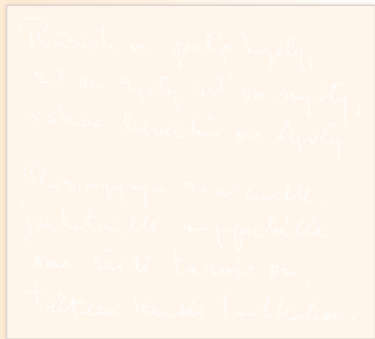
Hyväntekeväisyyskauppa kartuttaa Omakotirahastoa

Musiikkiopiston tavoitteena oli Lahdessakin oma talo. Ratkaisua etsittiin yhdessä kaupungin päättäjiensä kanssa. Kaupunginjohtaja Olavi Kajala lupasi jo vuoden 1942 lopulla, että Lahden rakennetaan ajanmukainen teatteri- ja taidetalo ”heti, kun kaupungin rakennustoiminta pääsee vauhtiin”. Kun sodan päätyttyä jälleenrakennus käynnistyi, ei mainittua rakennusta otettu edes suunniteltavaksi. Musiikkiopiston johtokunta jatkoi kuitenkin päättäväisesti omakotirahaston kartuttamista.

Vuonna 1948 Felix Krohn pyysi poikaansa, silloin Helsingin yliopistossa oikeustiedettä opiskelevaa, ekonomi Juhana Kurki-Suoniota hoitamaan Västeråsista saatujen lahjoitusvarojen kartuttamista hyväntekeväisyysmyynnein. Kurki-Suonio harjoitti opiskelujensa lomassa ulkomaankaupan agenttitoimintaa.

Felix Krohnin perheessä oli tapana liittää joululahjapaketteihin runoja, jotka viittasivat paketin sisältöön. Runo luettiin ennen paketin avaamista ja lahjansaaja yleensä sen perusteella arvasi, mitä paketista paljastui.

Ilmeisesti vuoden 1948 joululta on säilynyt Felix Krohnin kirjoittama lahjaruno. Lahjana on varmaankin ollut riisinkin säilytykseen sovelnut rasia tai astia.

Riisiä on joululahjaksi
Ei se syty, ei se myty,
mutta kukaan ei kyty.
Riisimyyjät on kukaan,
joululahjat myyjäille
Ei se ole kukaan,
Tältä on kukaan kukaan.

Kurki-Suonio sai hyväntekeväisyyskauppoihin neuvoja viipurilaisyyntyiseltä opiskelija-toveriltaan Mauri Rauntolta, joka hoiti niitä hyvällä menestyksellä Kauppakorkeakoulun Ylioppilaskunnan lukuun.

Juhana Kurki-Suonio osti Ruotsista saaduilla kruunuilla sokeria, josta teetettiin Fazerilla makeisia ja suklaata. Viime mainittu myytiin Helsingissä Raken tavaratalossa. Myynnissä Kurki-Suoniota avustivat Viipurin Musiikinystävien rouvat, ”tohtorinnat Rauramo ja Valvanne”. Kurki-Suonio muisteli karamelleista saadun noin neljä ja suklaasta kahdeksan miljoonaa vanhaa markkaa.

Joulun alla 1948 Kurki-Suonion onnistui ostaa 14 tonnin erä riisiä, joka pakattiin Pauligilla kilon pakkauksiin ja myytiin jälleen Raken tavaratalossa sekä sen Tullinpuomin ja Hakaniemen sivumyymälöissä. Jonot ulottuivat ulos asti ja kampanja tuotti yli 10 miljoonaa vanhaa markkaa. Joulun jälkeen Kurki-Suonio osti Italiasta lisää riisiä 50 tonnia, mutta se jouduttiin myymään pienemmällä katteella, koska Kristillisen Kulttuurin liitto ryhtyi kilpailemaan riisikaupalla.

Vuonna 1949 Felix Krohn matkusti Yhdysvaltoihin, jossa hänen ystävänsä, konsuli Yrjö Paloheimo avusti varojen keräyksessä ja hyväntekeväisyyskauppojen organisoinnissa. Myös Boris Sirpo ja hänen suojattinsa, viulutaiteilija Heimo Haitto osallistuivat varainkeräykseen järjestämällä hyväntekeväisyyskonsertteja eri puolilla Yhdysvaltoja. Felix Krohn toi matkaltaan amerikkalaisia hedelmäsäilykkeitä ja kosmetiikkaa, muun muassa Max Factorin huulipunaa, kotimaassa myytäväksi. Vuoden 1949 puolella hankittiin vielä myyntiin tanskalaisia omenia.

Juhana Kurki-Suonio sijoitti hyväntekeväisyyskaupasta saatuja varoja valtion II sotakorvausobligatioihin. Tämä valtion laina tunnettiin ns. ”kultareunaisena”, sillä se oli ensimmäinen indeksiin sidottu valtion laina. Sen indeksiheito oli haltijalleen niin hyvä, että arveltiin lainaehtojen laatijoille tapahtuneen jonkinlainen vahinko. ”Kultareunainen” oli kymmenen vuoden laina, jota lyhennettiin tasaisesti 1/10 osa vuosittain. Korkean inflaation seurauksena lyhennysten nimellismäärät nousivat kymmenessä vuodessa lähes 250 prosenttia.

Juhana Kurki-Suonio kertoi, että hyväntekeväisyyskauppoja hoitaessaan hän joutui keskeyttämään oikeustieteen opintonsa noin vuodeksi. Hän oli asettanut liiketoimet etualalle, koska "elonkorjuuaika oli lyhyt, mutta kuuma".

Kurki-Suonion "elonkorjuuaika" ei mennyt ilman hankauksia viranomaisten kanssa. Toukokuussa 1949 Kurki-Suonio osti ilman asianmukaisia ostolupia ulkomaisia omenoita, joista hän ehti myydä osan ennen kuin viranomaiset puuttuivat asiaan. Jouluuussa 1949 Helsingin raastuvanoikeus tuomitsi hänet "jatketusta säännöstelyrikkoksesta" 120:een 60 vanhan markan päiväsakkoon. Hovioikeus puolitti päiväsakkojen määrän, "koskei hän ollut rikoksellaan tarkoittanut taloudellisen hyödyn saavuttamista eikä pyrkinyt luvottomasti keräämään tarvikkeita varastoon ja asianhaarat olivat olleet lieventävät". Kurki-Suonio valitti asiasta vielä korkeimpaan oikeuteen, mutta se ei muuttanut hovioikeuden päätöstä.

Edellä mainituilla keräyksillä ja liiketoimilla karttui lähes 80 miljoonaa vanhaa markkaa, joista 30 miljoonaa rahana ja sotakorvausobligaatona sijoitettiin vuonna 1952 Musiikkiopiston Omakotisäätiön peruspääomaksi ja 50 miljoonaa vanhaa markkaa Viipurin Musiikkiopisto Oy:n omakotirahastoon. Vuonna 1950 Musiikkiopisto sijoitti omakotirahoja opettajiensa virkistykseksi tarkoitettuun kesähuvilaan Enonsaarella.

Luova ja vauhdikas varainkeruu ei tehnyt vaikutusta Lahden kaupungin päättäjiin. Lahden asenteeseen tuskastunut Musiikkiopiston johtokunta otti yhteyttä Tampereen kaupunkiin ajatuksella yhdistää oppilaitos siellä toimivaan musiikkiopistoon. Tampereella tutkittiin jo erilaisia tonttivaltoehtoja ja neuvoteltiin kaupungin avustuksista, mutta lopulta johtokunta luopui hankkeesta.

Yhteydenotto Tampereelle virkisti Lahden asennetta rakennushankkeeseen. Kaupungissa selvitettiin erilaisia vaihtoehtoja kulttuuritalosta ja sen mahdollisesta sijoituspaikasta. Harkittavaksi tuli ns. Alatori-suunnitelma, jossa silloiseen Alatorin puistoon olisi sijoitettu kulttuuritalo, johon olisi tullut teatteri, konserttisali ja kirjasto. Siitä teetettiin jo luonnospiirustukset ja pienoismalli (Arkkitehtitoimisto Lappi-Seppälä & Martas), mutta sitten ajatuksesta luovuttiin.

*Asunto-osaakeyhtiö Otson talo Viipurissa
kevällä 2015*

Vuonna 1951 asiat alkoivat edistyä Musiikkiopiston toivomaan suuntaan. Tammi-kuussa 1951 kaupunginhallitus tapasi Viipurin Musiikkiopisto Oy:n johtokunnan puheenjohtajan, Viipurin entisen kaupunginjohtajan Arno Tuurnan. Tapaamisen tuloksena syntyi periaateratkaisu, jossa ”musiikkiopistolle luovutetaan ilmainen tontti ehdolla, että opisto rakentaa tontille opistorakennuksen tai rakentaa ensin tontille rakennuksesta oman osuutensa, jonka jälkeen kaupunki suorittaa myöhemmin oman osuutensa rakennusyrityksestä.”

Musiikkiopiston Omakotisäätiö perustetaan

Ajatus Musiikkiopiston Omakotisäätiön muodostamisesta syntyi ilmeisesti samalla, kun keskustelut rakennushankkeesta edistyivät. Kaupunginhallitus käytti nimitystä jo kokouksessaan 5.3.1951 (§ 462): ”Viipurin Musiikkiopisto oli 21.2.1951 anonut, että opiston omakotisäätiölle lahjoitettaisiin tontti Rauhan ja Aleksanterinkadun kulmasta konsertti- ja musiikkiopistotaloa varten. Kaupunginhallitus päätti periaatteessa luovuttaa säätiölle tontin Tapion- ja Hevosmiehenkadun kulmuksesta Diakonissalaitos Beetelin tontin vierestä.”

Juhana Kurki-Suonio mainitsee Musiikkiopiston Omakotisäätiön 20-vuotishistoriikissa, että rakennushanketta kehiteltäessä huomattiin säätiö yhtiömuotoa edullisemmaksi tulevan konserttitalon omistajana ja ylläpitäjänä. Säätiöllä oli mahdollisuus saada avustuksia valtiolta ja kaupungilta. Myös verotukselliset näkökohdat puolsivat säätiömuotoa.

Kurki-Suonio toteaa edellä mainitussa kirjoituksessaan, että ”jos musiikkiopisto olisi tyytynyt rakentamaan vain omat toimitilansa käsittävän rakennuksen, niin yhteiskunnan taholta saatavaa tukea olisi tarvittu vain vähän, ehkäpä ei ollenkaan. Konserttitalin ja sen aputilojen mukaan ottaminen rakennussuunnitelmaan merkitsi välttämättömyydellä sitä, ettei musiikkiopisto voinut suoriutua rakennushankkeesta omin voimin.”

Elokuussa 1951 kaupunginhallitus valitsi kaupunginjohtaja Olavi Kajalan, varatuomari Ossi Kivekkään ja sähköasentaja Eino Kockin neuvottelemaan kaupungin edustajina Viipurin Musiikkiopiston kanssa ”konserttitalikysymyksestä.” Neuvottelujen tulok-

sena kaupunki päätti ottaa vuoden 1952 talousarvioonsa 10 miljoonan vanhan markan määrärahan osallistumiseen ”musiikkiopiston uuden talon rakentamiseen.”

Musiikkiopiston johtokunta kokoontui toukokuun 18. päivänä 1952 Pyhäniemen kartanossa. Kokouksessa tehtiin periaatepäätös, että konserttitalo- ja musiikkiopisto –rakennushanke toteutetaan säätiön yhteisömuodossa. Tämän jälkeen ryhdyttiin valmistelemaan säädekirjaa ja säätiön sääntöjä. Säännöt laati hallintoneuvos Pekka Kurvinen.

Viipurin Musiikkiopisto Oy:n ylimääräinen yhtiökokous pidettiin 16. elokuuta 1952. Läsnä olivat osakkaat Thure Bahne edustajanaan Torsten Nurmi, Väinö Kaskinen, Felix Krohn, Kyllikki Krohn, Veikko Vaali edustajanaan Juhana Kurki-Suonio ja Sally Westerdahl. Kokous päätti perustaa Musiikkiopiston Omakotisäätiö nimisen säätiön ja luovuttaa sille keräysvaroja 30 miljoonaa vanhaa markkaa. Oikeusministeriö vahvisti säätiön säännöt 24.9.1952 ja se merkittiin säätiörekisteriin 14.10.1952, jota päivää säätiö pitää varsinaisena syntymäpäivänään. Lahden kaupunginhallitus oli kokouksessaan 1.9.1952 hyväksynyt säädekirjan luonnoksen.

Säädekirjassa säätiön tarkoituksiksi määriteltiin ”musiikinopiskelun, -opetuksen ja -harrastuksen edistäminen ja tukeminen”. Tarkoitusta luvattiin toteuttaa ”hankkimalla ja ylläpitämällä kiinteistöjä, joilla lähinnä Viipurin musiikkiopiston oppilaat ja opettajat voivat harjoittaa opintoja, viettää vapaa- ja loma-aikojaan, varustamalla säätiön tai Viipurin musiikkiopiston hallinnassa olevat huoneistot tarpeellisella kalustolla, hankkimalla ja kustantamalla oppilaiden ja opettajien käyttöön instrumentteja ja opetusvälineitä, jakamalla Viipurin musiikkiopiston oppilaille ja opettajille stipendejä sekä tukemalla ja edistämällä muillakin hallituksen sopiviksi katsomilla tavoilla Viipurin musiikkiopiston toimintaa, sekä musiikinopiskelua ja opetusta muissakin muodoissa mm. avustamalla Lahden kaupunkia konserttitalin ylläpitämisessä.”

Säädekirjan 5. pykälässä määriteltiin säätiön hallitus, johon ”kuuluu viisi jäsentä, joista Musiikkiopiston johtaja, maisteri Felix Krohn on elinkaudekseen valittu jäsen. Muista jäsenistä valitsee Lahden kaupunki kaksi jäsentä ja heille henkilökohtaiset varamiehet. Toiset kaksi jäsentä henkilökohtaisine varamiehineen valitsee Viipurin

Musiikkiopisto. Kun elinkaudekseen valittu jäsen Felix Krohn kuolee tai jos hän muuten luopuu jäsenyydestä, valitsee uuden jäsenen hänen tilalleen määrääjäksi Viipurin Musiikkiopisto.” Määräaikaisten jäsenten toimikaudeksi määrättiin kolme vuotta. Viidennessä pykälässä ei mainittu mitään asiamiehen asemasta, sen sijaan 8. pykälässä todetaan, että asiamies huolehtii pöytäkirjanpidosta hallituksen kokouksissa ja 9. pykälässä, että säätiön tilejä hoitaa asiamies.

Viipurin Musiikkiopisto Oy:n elokuun 16. päivän yhtiökokous valitsi edustajikseen säätiön hallitukseen Felix Krohnin lisäksi kaupunginjohtaja Arno Tuurnan ja hänen henkilökohtaiseksi varamiehekseen kunnallisneuvos Kaapro Moilasen sekä toimitusjohtaja Väinö Kaskisen ja tämän henkilökohtaiseksi varamieheksi isännöitsijä Nestor Pihlmanin.

Lahden kaupunki nimesi edustajikseen säätiön hallitukseen kaupunginjohtaja Olavi Kajalan ja hänen varamiehekseen sähköasentaja Eino Kockin sekä varatuomari Ossi Kivekkään, jonka varamiehenä oli ekonomi Arne Arjamo. Säätiön asiamieheksi nimettiin Juhana Kurki-Suonio, hänkin tuolloin tietämättään eliniäkseen.

Opiskelua Viipurin musiikkiopistossa 1930-luvulla

Lahtelainen kanttori Matti Rauhala aloitti musiikkiopintonsa Viipurin Musiikkiopistossa 1930-luvun puolivälissä.

”Olin 11-vuotias, kun pääsin Musiikkiopiston kirjoihin. Sitä ennen olin ollut viisi vuotta yksityisen pianonsoitonopettajan opissa. Hän kierteli ympäri kaupunkia perheistä toiseen ja antoi kodeissa tunteja. Isäni ja kanttori-setäni järjestivät jotenkin niin, ettei minun tarvinnut osallistua mihinkään pääsykokeeseen, minä vain kävelin sisään Musiikkiopistoon.

Hulda Puustell 1905 – 1989

Minut lähetettiin aivan yksin sinne Repolankadun päähän, Kannaksenkatu 1:teen, jossa Musiikkiopisto oli. Olin vähän arka ja ujo, mutta heti tuli yksi täti kysymään, että ”mihin sie olet menossa?” Kerroin, että olin tulossa Kulangon tunnelille ja täti sanoi:”oota vähän, mie vien sinut”. Myöhemmin minulle selvisi, että tämä naishenkilö oli Musiikkiopiston legendaarinen vahtimestari Hulda Puustell. Hän järjesteli kaikki käytännön asiat

siellä Viipurissa ja sitten myös vielä täällä Lahdessa. Hän vei minut luokkaan, jossa oli hyvin arvokas ja pitkä mies, Sergei Ku-

lanko. Hulda sanoi: "täs on siulle tää Rauhalan Matti" ja minulle "täs on siun opettajas". Siitä se sitten alkoi.

Kulanko pyysi minulta näytettä osaamisestani. Soitin hie- man viihteellisen kappaleen "Persialaisella torilla". Pidin siitä ja halusin näyttää, että osaan tällaisen hienon kappaleen. Kulan- ko kuunteli rauhallisesti, mutta sanoi sitten: "kuulehan sie Matti, me ei soiteta täällä opistossa salonkimusiikki, me soitetaan vaan konserttimusiikki".

Siitä se sitten alkoi. Sergei Kulanko antoi opeteltavaksi omaa ohjelmistoaan ja minusta hän oli alusta lähtien erittäin miellyttä- vä ja ystävällinen, jonka tunneilla ei tarvinnut pelätä. Kerran hän sanoi minulle: "Jos sie et ruppee harjoittelemaan vähän tehok- kaammin, mie enää opeta sinnuu". Minähän säikähdin siitä ai- van kauheasti ja aloitin kovan harjoittelun. Vuoden 1939 keväällä pääsin ensimmäisen kerran esiintymään julkisissa oppilasnäyt- teissä, jotka pidettiin Viipurin keskuskansakoululla. Tilaisuuteen kelpuutettiin vain hyvin edistyneet oppilaat.

Musiikkiopiston johtaja Boris Sirpo oli erikoinen tumma mies, joka herätti heti huomiota. Hän kulki usein luokissa jututtamas- sa oppilaita ja kyselemässä kuulumisia. Osallistui alkeisteorian opetuksen yhteydessä pieneen sävellyskilpailuun, "Joulukirkko" aiheisella sävellykselläni. Isäni kirjoitti sen kotona puhtaaksi ja koulussa Sirpo epäili koko osuuttani siihen. Jouduin kirjoitta- maan sen siinä paikassa muistista uudelleen, mikä onnistuikin, sillä osasin jo silloin jotenkin nuotintaa. Sirpo piti sävellyksestäni niin paljon, että antoi siitä ensimmäisen palkinnon ja palkinnoksi 10 markan kolikon. Se on minulla vieläkin.

Prima vista -taitoihini sain opetusta venäläiseltä Andrej Rud- nevilta. Soitin hänen kanssaan kahdestaan nelikäteisesti flyygeliiä suoraan nuoteista. Hän ohjasi asiaa suoraviivaisesti: "Pitää soit- taa vaan, ei saa pudota, ja ottaa kiinni mistä saa". Rudnev selosti minulle, miten hän soviittaa orkesteriteoksia kahdelle flyygelille. En ymmärtänyt siitä vielä silloin yhtään mitään, muistan vain hä- nen innostuksensa.

Muista Musiikkiopiston opettajakunnasta mieleeni jäi Onni Suhonen, joka ei minua varsinaisesti minua opettanut. Hänellä oli äärettömän tuijottava katse ja ankara ilme. Hän opetti muun muassa Aarre Hemmingiä, Okko Kamua ja muita suuria tekijöi- tä. Laulupedagogi Olavi Nyberg oli persoonallisuus, joka hallitsi äänellään Musiikkiopiston elämää.

Oppilastovereitani oli muun muassa Heimo Haitto. Hän oli hyvin mukava ja tuli toimeen kaikkien kanssa. Sellainen mieli- kuva minulle jäi, että Sirpolla oli suosikkeinaan kolme lahjakasta oppilasta: Heimo Haitto, Jouko Ilvonen ja Olavi Jämsen, joka tuli sitten sodan jälkeen Lahteen.

Syksyllä 1939 musiikkiopinnot jäivät vähälle, kun kaiken varalta siirryimme evakkoon isäni kotiseudulle Vimpeliin. Loka- kuussa palasimme Viipuriin. En ehtinyt aloittaa soittotunteja, mutta koulun käynnistyivät pariaksi viikoksi. Sitten eräänä aamu- na, yhdeksän välitunnilla sireenit alkoivat ulvoa ja taivaalla näkyi punatähtikoneita. Kuului pamahduksia ja valvova opettaja tuli sanomaan, että ilmeisesti sota on syttynyt. Menkää kotiin, koulu päättyy tähän."

Musiikinopetus nykyisessä Viipurissa

Viipurin musiikkiopisto joutui jättämään kotikaupunkinsa lopullisesti kesällä 1944. Sodan jälkeiseen Viipuriin musiikinopetus palasi 67 vuotta sitten, kun kaupungissa avattiin kunnallinen musiikkikoulu (Viborskaja Dietskaja Musikalnaja Skola). Koululla on nykyisin kaksi toimipistettä: koulu n:o 1 Prospekt Lenina 2 ja koulu n:o 2 osoitteessa Ulitsa Suhova 14 ja 18. Viipurin alueella toimii yhteensä seitsemän musiikkikoulua, joista Viipurin kaupungin ylläpitämä koulu on vanhin.

Viipurin musiikkikoulussa on tällä hetkellä noin 430 oppilasta, joista maksutonta opetusta nauttii 370 ja maksullista noin 60 oppilasta. Koulussa on noin 30 opettajaa. Koulu n:o 1 on pinta-alaltaan vain vajaat 500 m² ja siellä on 14 luokkahuonetta tai opetustilaa sekä yksi noin 30 katsojaa vetävä sali. Koulu n:o 2:n tilat ovat vielä vaatimattomammat.

Viipurin musiikkikoulun johtaja on Inna A. Sapogova. Hän on syntynään viipurilainen ja käynyt itsekin Viipurin musiikkikoulun. Jatko-opintojen jälkeen hän palasi Viipuriin. Sapogovasta tuli koulun johtaja vuonna 2014 kymmenen vuoden opettajauran jälkeen.

Viipurin musiikkikoulussa toimii oppilaiden muodostamat puhallin-, kansanmusiikki- ja kamariorkesterit. Viipurin kaupungissa on yksi kamariorkesteri, jonka soittajat ovat musiikkikoulun opettajia ja koulusta valmistuneita muusikoita. Viipurissa ei ole erityistä konserttitaloa, mutta konserteja järjestetään muun muassa kulttuuripalatsissa (ent. Keskuskansakoulu) ja Viipurin kirjastossa.

Oppilasmääriltään ja opetusolosuhteiltaan musiikinopetus ja -opiskelu Viipurissa ei ole käytännössä paljoakaan muuttunut siitä, kun suomalainen musiikkiopisto poistui kaupungista.

MUSIIKKIOPISTON OMAKOTISÄÄTIÖ KONSERTTITALON RAKENNUKSENA

Lahden konserttitalon rakentaminen käynnistyi jo ennen kuin Musiikkiopiston Omakotisäätiö virallisesti perustettiin. Rakennuksesta järjestettiin alkuvuodesta 1952 suunnittelukilpailu, johon kutsuttiin Arkkitehtitoimisto Lappi-Seppälä – Martas, arkkitehti Leo Jakobsson ja arkkitehti Heikki Siren. Kilpailun osanottajat valikoituivat pitkälti Felix Krohnin ja Juhana Kurki-Suonion henkilökohtaisten suhteiden ja tuttavuuksien perusteella.

Viipurin Musiikkiopisto ja Lahden kaupunki valitsivat suunnittelukilpailun tuomaristoon puheenjohtajaksi Felix Krohnin ja jäseniksi Lahden kaupungin apulaiskaupunginjohtaja Reino Vornasen, kaupunginarkkitehti Kaarlo Könösen, ekonomi Väinö Kaskisen sekä isännöitsijä Nestor Pihlmanin. Ulkopuoliseksi asiantuntijaksi kutsuttiin arkkitehti Jorma Järvi Helsingistä. Kilpailun voittajaksi julistettiin toukokuussa 1952 Heikki Sirenin ehdotus, jota tuomaristo piti kauneimpana ja edullisempänä.

Lahden kaupunginvaltuusto teki päätöksen tontin luovuttamisesta Viipurin Musiikkiopistolle 20.8.1951 (§ 270), mutta varsinainen tontin luovutus tehtiin vasta 20.10.1952, kun Musiikkiopiston Omakotisäätiö oli virallisesti olemassa.

Kaupunki luovutti Musiikkiopiston Omakotisäätiölle tontin n:o 13 Keski-Lahden kaupunginosan korttelissa n:o 36 A muun muassa seuraavilla ehdoilla: "2) säätiö sitoutuu rakentamaan tontin täyden rakennusoikeuden mukaisesti siten, että tuleva rakennus on vesikatossa tammikuun 1 päivään 1954 mennessä. 3) Säätiö sitoutuu rakentamaan tontille tulevaan rakennukseen kaupunginhallituksen hyväksymän piirustuksen mukaisen konserttisalin, jossa on katsomotilaa vähintään 600 henkilölle. 4) Säätiö sitoutuu luovuttamaan sanotun konserttisalin käytettäväksi: a) Lahden kaupunginorkesterin esiintymisiä ja harjoituksia varten tai, mikäli konserttisalia ei voida harjoitukseen käyttää, luovuttamaan sopivat, kaupunginhallituksen hyväksymät harjoitustilat kaupunginorkesteria varten sekä b) Lahden kaupunginhallituksen määräämiä muita tilai-

suuksia varten kymmenenä päivänä kalenterivuodessa... 5) Säätiö sitoutuu siihen, ettei se muuta sääntöjään ilman kaupunginhallituksen antamaa suostumusta... 7) Ellei tonttia ole täysin rakennettu tammikuun 1 päivään 1955 mennessä, säätiö sitoutuu suorittamaan kaupungille edellä 6) -kohdassa määrätyn sopimussakon lisäksi vielä sopimussakkoa heti vaadittaessa 18.000.000 markkaa, mikä summa on sidottu indeksiin 6) -kohdassa määrätyn tavoin.”

Asiamiehen rakennusurakka

Musiikkiopiston omakotisäätiö päätti itse vastata konserttitalon rakennuttamisesta. Tämä aiheutti asiamiehelle valtavan työtaakan. Asiamiehenä Juhana Kurki-Suonio joutui huolehtimaan kaikista lupa-asioista, aliurakointisopimuksista ja erityisesti rahoituksen järjestämisestä. Samalla asiamies etsi sopivia vuokralaisia ja toimijoita, jotka saattaisivat tukea Musiikkiopiston ja konserttitalon toimintaa.

Konserttitalon suunnittelukilpailun tuomaristo muodosti myös rakennustoimikunnan. Työpäälliköksi valittiin insinööri Lenni Lindberg, jota avusti rakennusmestari Paavo Soininen. Teknisinä asiantuntijoina rakennustoimikunta käytti insinöörejä Osmo Korvenkontio, Torsten Kranck, Risto Mäenpää ja Paavo Arni.

Alustava kustannusarvio rakennushankkeelle oli noin 260 miljoonaa vanhaa markkaa, rahoituksesta ei ollut rakennustöitä aloitettaessa koossa puoliakaan ja loppurahoitus oli hämärän peitossa. Lahden kaupunki myönsi vuoden 1953 alussa säätiölle 30 miljoonan vanhan markan korottoman lainan. Säätiön oma peruspääoma oli 30 miljoonaa vanhaa markkaa ja Musiikkiopiston omakotirahastosta saadut 51 miljoonaa vanhaa markkaa. Säätiö, lähinnä Felix Krohn ja Juhana Kurki-Suonio panivat kuitenkin ripeästi toimeksi ja he luottivat siihen, että kokonaisrahoitus järjestyy lainoilla ja valtionavustuksilla.

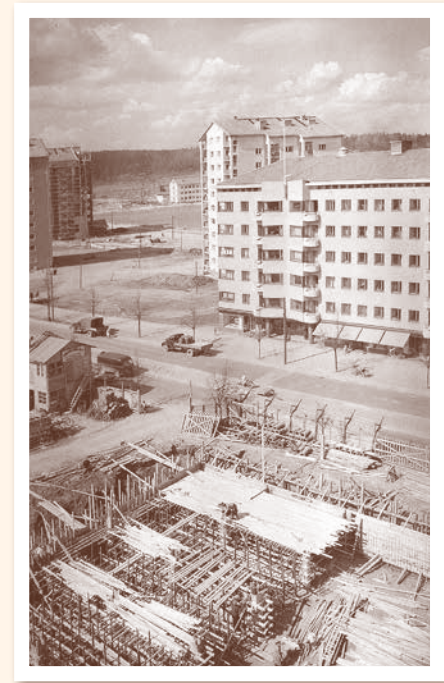
Konserttitalon rakennustyöt aloitettiin syyskuussa 1952. Perustöitä tehdessä paljastui, että tontin maaperä oli vetinen ja vaati suunniteltua enemmän paalutuksia. Perustustyöt kestivätkin toukokuulle 1953 ja aiheuttivat ennakoitua suuremmat kustannukset.

Konserttitalon peruskivi murattiin juhlallisesti 14.6.1953. Valtiovaltaa tilaisuudessa edusti opetusministeri Reino Oittinen. Lahden kaupungin johdosta paikalla olivat kaupunginjohtaja Olavi Kajala, apulaiskaupunginjohtaja Reino Vornanen ja kaupunginvaltuuston puheenjohtaja, kunnallisneuvos K.T. Numminen. Lännä oli myös Viipurin entinen kaupunginjohtaja Arno Tuurna. Felix Krohn luki yleisölle puheen, joka sitten käärittiin metallilieriöön. Ministeri Vornanen sijoitti sen peruskiveen, jota joukko tilaisuuden arvovieraista sitten muurasi umpeen. Kunnallisneuvos K.T. Numminen totesi juhlapuheessaan, että konserttitalo nousee Lahteen ”kahden heimon yhteistyön tuloksena”. Tilaisuus päätettiinkin Hämmäläisten ja Karjalaisten lauluihin, joita säesti varuskunnan soittokunta. Juhlan jälkeen kutsuvieraat kokoontuivat vielä säätiön tarjoamalle päivälliselle Lahden Seurahuoneelle.

Konserttitalon harjannostajaiset pidettiin 17.10.1953. Silloin valtionvaltaa edusti opetusministeri Johannes Virolainen, joka reippaasti lupasi valtion tuen rakennushankkeen loppuunsaattamiseksi. Tilaisuudessa kuultiin ensimmäistä kertaa musiikkiesityksiä talon sisällä. Musiikkiohjelmassa pianotaiteilija Maija Vähälä säesti muutamia opiston oppilaita.

Vesikattovaiheeseen edettiin kaupungin kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti. Vuoden 1954 kuluessa tehtiin rakennuksen sisätöitä niin, että loppukesästä siinä saatiin avata hotelliravintola. Musiikkiopisto pääsi käynnistämään vuoden 1954 syyslukukauden uusissa tiloissa. Lokakuussa valmistuivat konserttisali ja pientavaratalon myymälätilat käyttökuntoon.

Konserttitalon vihkiäisjuhla järjestettiin 21.10.1954. Lyömäsoittaja Jorma Alanne muisteli, että siivoojat pyyhkivät vielä konserttisalin lattialta viimeisiä rakennuspölyjä, kun juhlayleisö oli jo siirtymässä sinne. Maan korkein johto ei tällä kertaa ollut edustettuna, mutta sekä presidentti Paasikivi että opetusministeri Virolainen lähettivät tilaisuuteen onnittelusähkeet, kuten myös Aino ja Jean Sibelius. Vihkiäisjuhlan musiikkiohjelmasta vastasi Martti Similän johtama Lahden kaupunginorkesteri. Ohjelmassa oli muun muassa Felix Krohnin Sinfonia breviksen IV osa. Lisäksi eri musiikkinumeroita esittivät opiston entiset oppilaat.

Konserttitalo rakenteilla v. 1954.

LAHDEN KAUPUNGINMUSEON KUVA-ARKISTO.

Konserttitalo rakenteilla v. 1954.
LAHDEN KAUPUNGINMUSEON KUVA-ARKISTO.

Konserttitalon salista ei tullut aivan kaupungille luvatus 600 paikan kokoista. Permannolle ja parvelle tuli yhteensä 583 paikkaa. Esiintymislava varustettiin ”kohtuulliseksi” katsotulla valaistusjärjestelmällä ja lavan etuosa voitiin hissilaitteen avulla laskea orkesterisyvennykseksi. Lavaan liittyi myös elokuvateatterin valkokangas ja esi-rippulaitteet.

Konserttitalon torniosaan sijoitettiin Musiikkiopiston johtajan asunto, johon Felix Krohn perheineen muutti jo toukokuussa 1954. Musiikkiopistolle muutto konserttitaloon ei heti tarjonnut lisää tilaa entiseen verrattuna. Luokkahuoneita oli jopa vähemmän kuin Rautatienkadulla.

Konserttitalon kokonaistilavuus tuli olemaan noin 31 000 m³. Rakennukseen sijoitettiin musiikkia palvelevien tilojen lisäksi edellä mainittu hotelliravintola, pientavara-talo ja keilahalli. Lisäksi Yleisradiolle vuokrattiin studiotila.

Konserttitalon rakennuskustannukset nousivat lopulta 340 miljoonaan vanhaan markkaan. Säätiö velkaantui pahoin, ja noin kymmenisen vuotta sen asiamies joutui lähes päivittäin järjestelemään raha-asioita. Juhana Kurki-Suonio muisteli, että konserttitalon toiminnan alkuvuosina erääntyi joka päivä vekseli, ”sunnuntaitkin mukaan lukien”.

Säätiön taloudellista ahdinkoa ei helpottanut se, että pian konserttitalon käyttöön otton jälkeen paljastui vakavia rakennusteknisiä puutteita, joita piti välittömästi korjata. Vuoden 1955 toimintakertomuksessa asiamies joutui toteamaan, että ”havaittujen puutteellisuuksien korjaamista on huomattavasti vaikeuttanut se, että rakennustyössä ei ole ollut pääurakoitsijaa, joka vastaisi koko rakennustyöstä. Aliurakoitsijoiden vastuiden rajat on monessa yksityistapauksessa olleet vaikeasti selvitettävissä. Lisäksi säätiön kireä taloudellinen tilanne on vaikeuttanut korjausten suorittamista sekä myös riittävän tiukan asenteen ottamista usein huomattavina velkojina esiintyviin aliurakoitsijoihin.” Juhana Kurki-Suonion mielestä näissä olosuhteissa säätiöllä olisi pitänyt olla päätoiminen toimitusjohtaja, ”kun jo päivittäisten vekseliasioiden hoito on varsin työlästä”.

Pylväskäytävä kannattelee konserttisalia.
SIREN ARKKITEHDIT OY, KUVA-ARKISTO.

Keskeiset rakennustekniset puutteet liittyivät ilmasointiin, julkisivuissa käytettyihin lasilevyihin ja rakennuksen tasakatto-osuuteen. Suomen Puhallintehdas Oy:n toimittamat ilmastointilaitteet antoivat "aihetta huomautuksiin lähinnä konserttisalin ja ravintolan osalta". Konserttisalin ja hotellin eteinen osoittautui ensimmäisenä talvena niin kylmäksi, että lämpötila siellä laski jopa pakkasen puolelle. Tilaan suunniteltu lämpimän ilman puhallus jäi kustannussyistä toteuttamatta ja tilanteen korjaaminen aiheutti merkittäviä lisäkustannuksia. Pelkästään uuden tuulikaapin rakentaminen maksoi yli 200 000 vanhaa markkaa.

Konserttitalon tasakaton ja torniosan välinen liikuntasauva vuoti ja aiheutti kosteusvaurioita Musiikkiopiston eteisessä ja kansliassa. Myös ulkoseinästä valui vettä kellarikerrokseen, muun muassa keilahalliin. Tämän vuoksi jouduttiin sisäpiha päällystämään asfaltilla. Heikki Siren oli valinnut ulkoseinien päällysteeksi tsekkoslovakialaiset lasilevyt. Materiaalin ominaisuuksista meidän oloissamme oli vähän tietoa ja Porista ja Helsingistä saatu vähäinen tieto ei puoltanut levyjen käyttöä. Osa lasilevyistä halkeili, ne "hölskyivät" tuulella ja aiheuttivat hotelliasukkaita häirinnyttä kolinaa. Lisäksi ne osoittautuivat myös vaarallisiksi, kun niitä putosi tuulella alas. Asiamies toteasi säätiön vuoden 1955 toimintakertomuksessa, että "pääsy tähän onnettomaan asiantilaan on arkkitehdin valitsema, erikoisuutta tavoitteleva, mutta meidän olosuhteisiimme soveltumaton rakennustapa". Lasilevyistä jouduttiin lopulta luopumaan kokonaan ja ne vaihdettiin mineriittilevyihin.

Tiedän mihin peruskivi muurattiin

Muusikko Jorma Alanne (s. 1931) oli esiintymässä jo konserttitalon peruskiven muuraustilaisuudessa 14.6.1953.

"Peruskivi muurattiin Sibeliuksenkadun puolelle, siihen missä se parturiliike aikoinaan oli. Minä soitin silloin paikalle kutsutussa sotilassoittokunnassa. Esiinnyin myös konserttitalon vihkiäisjuhlassa lokakuussa 1954. Muistan, että konserttitalon rakennustyöt olivat vielä vaiheessa ja siivoojat puhdistivat salin mattoja vielä silloin, kun juhlavieraat olivat jo saapumassa taloon. Vihkiäisjuhlassa soitin kaupunginorkesterissa.

Aloitin muusikonurani sota-aikana 6. prikaatin soittokunnassa, johon pääsin jo 13-vuotiaana. Sodan päätyttyä meidät siirrettiin tykistön soittokunnaksi Hämeenlinnaan ja sieltä tammikuussa 1945 siirryimme ratsuväkirykmentin orkesteriksi tänne Lahteen. Soitin aluksi trumpettia, ensimmäistä ääntä. Myöhemmin vaihdoin lyömäsoittajaksi ja pääsin opiskelemaan Sibelius-Akatemiaan. Siellä tutustuin kapellimestari Martti Similään, joka piti soitostani. Lahdessa hän muisti minut ja kiinnitti orkesteriin lyömäsoittajaksi.

Konserttitalon sali oli melko hyvä. Se oli vain hieman kaikuva, kaiku vastasi aina takaseinästä. Mutta sitä saatiin hillittyä verhoilla. Vierailevat kapellimestarit joskus kammoksuivat tätä kaikua, mutta ne kyllä aina orkesterista pitivät ja eihän tämä koskaan mikä huono orkesteri ollutkaan.

Felix Krohn tiesi, että olin saanut hyvän koulutuksen lyömäsoittimiin ja hän ehdotti minulle, että ryhtyisin opettamaan sitä musiikkiopistossa. Hän sanoi, ettei koskaan ennen, ei täällä eikä Viipurisakaan opetettu lyömäsoittimia, "että otetaanpas rumpuoppilaita".

Siitähän se alkoi ja tuli paljon oppilaita. Osasta heistä tuli todellisia huippuja, kuten Klaus Suonsaari, joka lähti jazz-rumpaliksi Amerikkaan ja Keijo Kumpulainen, joka soitti oopperan orkesterissa.

Kokosin oppilaita lyömäsoitin orkesterin ja sovitin sille kappaleita. Ensimmäinen konserttimme oli sellainen menestys, että kävimme esiintymässä muuallakin. Lyömäsoittajat harjoittelivat yleensä konserttitalissa. Pienemmässä Sirpo-salissa pystyi antamaan vain yksityisopetusta. Joskus käytettiin myös Yleisradion entistä studiokoppia. Opetin lyömäsoittajia eläkkeelle jäämiseeni asti."

KONSERTTITALON TOIMINTA KÄYNNISTYY – KAUPPAKESKUSVAIHE

Konserttitalon toiminnan ensimmäiset reilut kymmenen vuotta olivat säätiölle jatkuvan taloudellisen taistelun aikaa. Talon vuokralaisrakenteen oli kaavailtu tulovirran varmistamiseksi mahdollisimman monipuoliseksi. Valittu konsepti oli aikanaan meidän oloissamme uusi, amerikkalaismallinen kauppakeskus, jossa pientavaratalon rinnalla oli hotelliravintola, keilahalli sekä konserttisali, joka toimi myös elokuvateatteri. Musiikinopetukselle ei heti alussa pystytty tarjoamaan niin paljon tilaa, kun oli halua ja tarkoitus.

Hotelliravintola Salpaus

Konserttitalon tilaohjelmassa yhtenä keskeisenä toimijana oli hotelliravintola. Kun tällainen liiketoiminta ei suoranaisesti soveltunut Musiikkiopiston Omakotisäätiön tarkoitukseen, niin perustettiin erityinen osakeyhtiö, Konserttitalon Hotelli-ravintola Oy. Sen 50 osakkeesta Musiikkiopiston Omakotisäätiö merkitsi 45, Felix Krohn yhden, kaupunginjohtaja Olavi Kajala yhden, varatuomari Ossi Kivekäs yhden, ekonomi Väinö Kaskinen yhden ja Juhana Kurki-Suonio yhden kappaleen.

Konserttitalon Hotelli-ravintola Oy:n toimitusjohtajana toiminut Felix Krohn pyysi hotellin vetäjäksi Harry Permannon, joka oli 1940-luvun lopulla opiskellut laulua Musiikkiopistossa. Permanto tuli tehtävään Uppsalasta, jossa hän työskenteli tulevan vaimonsa Tertun kanssa hotelli Gilletissä.

Hotellin nimestä järjestettiin kilpailu ja voittajaksi valittiin ”Salpaus”. Hotelli avattiin 25. elokuuta 1954, kun konserttitalon rakennustyöt olivat vielä kesken. Permanto muisteli, että ”ala-aulassa ei ollut edes vastaanottotiskiä eikä edes lattiaa, vaan hissille käveltiin lankkuja pitkin”. Hotellihuoneita oli 35, jotka sijaitsivat konserttitalon torniosan viidennestä yhdeksänteen kerrokseen. Kolmannessa kerroksessa oli kaksi kabi-

nettiä, joista toinen voitiin tarvittaessa vielä jakaa kahteen osaan. Ravintolasali, keittiö ja henkilökunnan tilat olivat toisessa kerroksessa. Kellarikerroksessa olivat pesula, mankelihuone sekä varastotiloja.

Felix Krohnin ja Juhana Kurki-Suonion tavoitteena oli mahdollisimman laadukas hotelliravintola-yhdistelmä. Konserttitalon Hotelli-ravintola Oy sai ravintolalleen I luokan ravintolaoikeudet ja A-anniskeluoikeudet. Salpaus kilpaili menestyksekkäästi Seurahuoneen kanssa kaupungin korkeatasoisimman ravintolan asemasta.

Hotelliravintolan ylläpito osoittautui taloudellisesti hyvin raskaaksi ja raskaammaksi se kävi, kun Harry Permanto vuonna 1956 siirtyi juuri valmistuneen hotelli Valtakulman palvelukseen. Felix Krohn ja Juhana Kurki-Suonio ryhtyivät etsimään alan ammattilaista, jolle voisi siirtää koko hotelli- ja ravintolaliiketoiminnan. He saivat asiasta kiinnostumaan ravintoloitsija Lassi Pohjan, joka tuolloin johti Lieksassa Hotelli Brahea Oy:tä. Kesällä 1957 käydyt neuvottelut johtivat kauppoihin saman vuoden syyskuussa.

Konserttitalon Hotelli-ravintola Oy myi koko osakekantansa Kustannusosakeyhtiö Union Förlagsaktiebolagille (johtaja Sven Sevelius), Lassi Pohjalle ja rouva Salme Seveliukselle, joka oli Lassi Pohjan sisar. Uusien omistajien kesken 50 osaketta jakautuivat niin, että Kustannusosakeyhtiö Unionille tuli 20, Lassi Pohjalle ja Salme Seveliukselle kummallekin 15. Osakkeet myytiin nimellisarvostaan miljoonalla markalla. Lisäksi ostajat lupautuivat vastaamaan yhtiön velasta Pohjoismaiden Yhdyspankille (5 milj. vanhaa markkaa), samalle pankille maksamattomista koroista, suorittamattomista veronpidätyksistä, maksamattomista liikevaihtoveroista sekä eräistä muista pienemmistä veloista. Vielä ostajat lupautuivat antamaan Musiikkiopiston Omakotisäätiölle korottoman 600.000 vanhan markan lainan.

Konserttitalon Hotelli-ravintola Oy vuokrasi hotelli- ja ravintolatilat Musiikkiopiston Omakotisäätiöltä. Vuokran määrä sidottiin liikevaihtoon. Vuokra-ajaksi määrättiin kymmenen vuotta, jonka jälkeen vuokralaisella oli etuoikeus sopimuksen jatkamiseen.

Vuonna 1962 Salpaukseen rakennettiin baari ja viides kerros muutettiin juhlakerrokseksi, johon tuli kolme kabinettia. Muutostöiden kustannukset jaettiin niin, että

Salpauksessa oli hyvä henki, mutta tiukka kuri

Ravintoloitsija Pentti Savikko (s. 1947) meni harjoittelijaksi ravintola Salpaukseen heti kun kansalaiskoulu päättyi. Hän sai siellä oppia, joka antoi vahvan perustan hänen 53 vuotta kestäneelle ravintolauralleen.

”Olin Salpauksen keittiössä ensin pari vuotta harjoittelijana, sitten kävin ravintola-alan ammattikoulun, Perhon. Sieltä palatuani sain Salpauksesta kokkin paikan. Lassi Pohja oli silloin pomonä. Hän oli tiukka mies, kaiken tuli olla järjestyksessä. Siellä sai kyllä tinkimättömän opin alalle. Ja vaikka oli tiukkaa, siellä ei ketään sorsittu eikä sorrettu. Harjoittelijat otettiin avosylin vastaan ja heitä todella opetettiin.

Salpauksen ravintola oli siihen aikaan kova sana ja sen keittiötä arvostettiin. Erityisen kuuluisia olivat torstai-illat, jolloin tupa oli aina täynnä ja ruokaa meni ihan älyttömästi. Suurin osa oli yritysasiakkaita, ehkä sellainen 90 prosenttia. Myös Salpauksen lounaspöydät olivat suosittuja. Iltaisin oli myös tanssia, mutta minulle jäi mielikuva, ettei se aina ollut kovin suosittua.

Oltuani nelisen vuotta keittiössä menin iltakouluun ja siirryin hotellin puolelle yöportieeriksi. Kesäisin tein päivisininkin portieerin hommia: otin vastaan asiakkaita ja myin huoneita. Minusta Salpauksen hotelli oli silloin samalla viivalla hotelli Valtakulman kanssa. Seurahuone oli ehkä jonkin verran parempi. Mutta Salpauksen huoneet olivat aina viimeisen päälle siistit, aina huippuhienossa kunnossa. Hotellisiivoojat osasivat tehtävänsä.

Hotellin viidennessä ja kolmannessa kerroksessa oli isot kabinetit, joissa järjestettiin paljon erilaisia tilaisuuksia. Hotellissa oli myös erinomaiset saunat.

Koulun jälkeen palasin Salpauksen ravintolaan, mutta salin puolelle ns. nisseksi, tarjoilijoiden apulaiseksi. Puolen vuoden jälkeen pääsin tarjoilijaksi, sitten hovimestariharjoittelijaksi ja lopulta hovimestariksi.

Juhana Kurki-Suonio oli ravintolan kanta-asiakas. Hieman pelottavan oloinen mies, joka osasi vaatia palvelua. Mutta se hän oli hyvää oppia tarjoilijallekin.

En ollut Salpauksen palveluksessa aivan sen toiminnan loppuun saakka. Ehkäpä puolitoista vuotta ennen sitä siirryin ravintola Musta Kissaan. Se oli tietysti rahakysymys silloin.

Se mitä minä Salpauksessa sain, edesauttoi minua paljon, jopa omien yritysteni pidossa. Siellä oppi vaatimaan ja pitämään paikat kunnossa. Ja mieleen jäi Salpauksen henkilökunnan hyvä henki.”

säätiö vastasi kaikista kiinteistöön kohdistuvista töistä (rakennustyöt, vesi- ja viemä-rönti-, sähkö- ja maalaustyöt). Hotelliravintola vastasi puolestaan tilojen sisustuk-sesta, valaisimista yms. Maaliskuun 26. päivänä 1962 allekirjoitettiin sopimus, jos-sa Konserttitalon Hotelli-ravintola Oy lupautui antamaan säätiölle edellä mainittujen muutostöiden toteuttamiseen enintään neljän miljoonan markan lainan. Sen takaisin-maksuajaksi sovittiin vuodet 1963 – 1965.

Toukokuussa 1966 säätiö laajensi Salpauksen tarjoilualueutta kattamaan myös kon-serttialin lämpiön, ”missä vuokralainen saa järjestää virvoitusjuoma- ja kahvitarjoilut konserttialissa pidettävien tilaisuuksien yhteydessä mainittua tarjoilua varten vara-tulla myyntipöydällä sekä myöskin alkoholitarjoilun niissä tilaisuuksissa, joiden luon-teeseen se sopii, ja joissa on riittävä väliaika”. Säätiö sitoutui siihen, etteivät muut saaneet harjoittaa lämpiössä kahvila- tai ravintolatoimintaa.

1970-luvulle tultaessa musiikkiopisto toivoi lisätiloja hotelliravintolan hallitse-mista tiloista. Säätiö käynnisti neuvottelut, joiden tarkoituksena oli tarkistaa hotellira-vintolan 31.5.1973 päättyväksi sovittua vuokrasopimusta. Hotelliravintola Salpauksen omistajat kokivat, että esitetyt tilaratkaisut vaikeuttaisivat sen toimintaedellytyksiä sii-nä määrin, etteivät he voineet niitä hyväksyä. He ilmoittavat säätiölle 24.6.1970, että ”olemme omasta puolestamme uudelleen perusteellisesti pohtineet siihen liittyviä as-pekteja ja tulleet mainituissa neuvotteluissa jo esittämäämme käsitykseen, että me tässä tilanteessa kaikkein mieluiten luopuisimme koko hotelli- ja ravintolayhtiöstä, mikäli hinnan suhteen pääsemme yhteisymmärrykseen”.

Hotelliravintolan omistajat tekivät säätiölle myyntitarjouksen sen jälkeen, kun he olivat parhaansa mukaan päässeet ”kohtuullisiin arvioihin” suorittamistaan investoin-neista ja omistuksessaan olevasta irtaimistosta. Lisäksi he arvioivat, että hotelliravin-tolan liikevaihto, rahanarvon alenemisen huomioiden, oli heidän kaudellaan nous-sut noin 400 prosenttia. Tämän vuoksi hotelliravintolan omistajat katsoivat, että ns. good-will -arvollekin voi asettaa hinnan. Heidän tarjouksensa päättyi loppusummaan 367.400 markkaa, jossa investointien ja irtaimiston osuus oli 287.400 ja good-will -arvo 80.000 markkaa.

Säätiön asiamies Juhana Kurki-Suonio vastasi hotelliravintolan omistajille 15.9.1970. Hän ilmoitti, että säätiön hallitus piti tarjoushintaa korkeana siihen nähden, että osakekannan myyntihinta oli aikoinaan ollut ”vain 10.000 nykymarkkaa vastaava”. Lisäksi asiamies oli laskenut, että hotelliravintolan liikevaihto oli vuosina 1958 – 1969 vain kaksinkertaistunut, ”mistä siitäkin on pääosa johtunut hotelliravintolan saamista lisätiloista ja inflaatiokehityksestä. Tämän seikan huomioon ottaen samoin kuin jäljellä olevan vuokra-ajan lyhyiden emme pidä perusteltuna huomioida osakekannan hinnassa mitään hyvitystä good-will -arvolle”.

Irtaimistolle määriteltyn arvoon säätiö suhtautui hyvin skeptisesti sillä, ”jos kaluston ja muun käyttöomaisuuden arvostus perustetaan siihen, mitä niistä yksitellen realisoitaessa voidaan saada, niin tullaan olennaisesti pienempiin lukuihin. Käsitksemme mukaan, ette kuitenkaan ole valmis tältä pohjalta hinnoittelemaan osakekantaa”.

Säätiön vastaus myyntitarjoukseen päättyi toteamukseen, että hinta oli kaikkinen vaikutuksineen niin korkea, ”ettei säätiöllämme ole taloudellisia mahdollisuuksiakaan jatkaa neuvotteluja esittämältänne pohjalta puhumattakaan siitä, etteivät saavutettavat edut tulisi olemaan järkevässä suhteessa suoritettaviin maksuihin. Näin ollen katsonne, ettei neuvottelujen jatkaminen esittämällänne osakekannan hinnan suuruusluokkaa koskevalla pohjalla ole tarkoituksenmukaista”.

Hotelliravintola Salpaus jatkoi entisin ehdoin vuokrakautensa loppuun. Säätiön hallitus päätti kokouksessaan 5.4.1973, että hotelliravintolalta vapautuvat tilat käytetään ”kulttuuritarkoituksiin”.

Hotelliravintola Salpauksen toiminta päättyi toukokuun viimeisenä päivänä 1973. Viimeisiä ravintolan asiakkaita olivat tuon kevään valmistumistaan juhlivat lahtelaiset ylioppilaat. Ravintola Salpaus tunnettiin koko toimintansa aikana hyvästä laadustaan. Se teki siitä suosittu ja siellä viihtyivät konserttien jälkeen niin esiintyjät kuin osa yleisöstäkin. Salpausselän ja Kanta-Hollolan rotaryklubit kokoontuivat siellä parikymmentä vuotta. Laulaja Mirjam Helin opetti Lahdessa 1950-luvulla. Hän muisteli käyneensä Salpauksessa kollegojensa kanssa erityisesti keskiviikko-iltaisina, jolloin ”siellä istuttiin iltaa ja joskus tanssittiinkin. Mukana oli myös usein (kapellimestari) Similä”.

Konserttitalon keilahallin käyttäjätkin suosivat hotelliravintolan palveluja. Tapio Lehto muisteli, että 1950-luvulla keilaus oli hyvin klubimaista toimintaa: ”Keilailtahan venyi aina pitkään. Viidestä seitsemään keilattiin ja sitten siirryttiin Hotelli Salpauksen ravintolaan. Siinä oli heti oven vieressä iso pyöreä pöytä. Meitä saattoi olla siinä jopa kuusitoistakin. Ja sitten oli joka kuukausi siellä viidennessä kerroksessa sauna. Se viides tai kuudes kerros, sinne mentiin aina. Se oli aina säännöllistä”.

Hotelliravintolan ensimmäinen vetäjä Harry Permanto oli itsekin musiikkimiehiä ja mieluusti tutustui konserttitalon käyttäjiin ja vieraisiin. Salpausselän kisojen aikaan hänelle tulivat tutuiksi urheilutoimittajat. Permanto muisteli, että kisojen aikana Salpauksessa asuivat Yleisradion Pekka Tiilikainen ja Paavo Noponen. ”Pekka Tiilikainen oli asunut meillä jo Kauppahotellissa, joten olimme tutustuneet siellä. Pekka seurasi minua, Tepaa ja Nikua Kauppahotellista Salpaukseen ja Salpauksesta Valtakulmaan”.

Suomen Sosialidemokraatti teki jutun vuonna 1954 juri toimintansa käynnistäneestä Salpauksesta. Harry Permanto kertoi siinä työstään näin: ”Hauskaa tämä on, ja miksi ei olisi? Uusia ja uusia ihmisiä tapaa, joten aika ei tule pitkäksi. Onhan niitä vakituksia asiakkaitakin, kuten mm. edustajat, mutta usein tuolta ovesta tulee uudet kasvot. Silloin pitää jo ennakolta tutkia näitä ’kasvoja’, että osaa oikealla tavalla puhutella. Eräät vaativat sellaista arvokasta ja jäykkää kohteliaisuutta, mutta toisia taas näyttää piristävän pieni leikkipuhe, kuten minua itseänikin”.

Salpauksen ravintola-iltaan kuului myös elävä musiikki. Harry Permannon siirryttyä Valtakulmaan ohjelmajärjeste-

lyt palautuivat säätiön asiamiehelle. Kesällä 1956 ”muusikeri” Mauri Malkavaaran kanssa tehty sopimus kuvanee ajan henkeä: ”.. Soitto tapahtuu neljä kertaa viikossa ravintolan nimeäminä päivinä, mutta elokuussa kolme kertaa viikossa. Malkavaara on oikeutettu ottamaan yhtyeeseensä valintansa mukaan kaksi muuta pätevää muusikeriä, joille ravintola maksaa palkkaa kummallekin 2.000,- illalta brutto. Malkavaaralle itselleen suorittaa ravintola palkkaa 3.000,- illalta ja on Malkavaara lisäksi oikeutettu saamaan yhden aterian soittoiltaa kohti henkilökunnan ruokaa ilman eri veloitusta. Malkavaara hankkii omalla kustannuksellaan tarvittavat instrumentit ja nuotit pianoa ja kovaäänislaitteita lukuun ottamatta”.

Hotelliravintolan rinnakkaiselo musiikkiopiston kanssa ei aina ollut ihan mutkatonta. Hotellivieraita häiritsi silloin tällöin opetustiloista kuulunut musiikki. Musiikkiopistoa käyneet lapset kulkivat samoista ovista ravintolavieraiden kanssa ja esimerkiksi opistossa vuonna 1964 vierailut Boris Sirpo ei pitänyt tätä ”healthy for our younger generation”.

Kino Ritz

Vuoden 1954 alussa säätiön onnistui saamaan yhdeksi konserttitalon toimijaksi elokuvateatterin. Operaattoriksi tuli Risto Orkon omistaman Suomi-Filmi Oy. Vuokrasopimus allekirjoitettiin helmikuun 2. päivänä 1954. Suomi-Filmi Oy antoi Lahden teatterilleen nimen Kino Ritz.

Elokuvateatterisopimus oli säätiölle konserttitalon sisustaminen kannalta edullinen. Suomi-Filmi Oy sitoutui näet ”kustantamaan saliin tarvittavat tuolit sekä niiden paikoilleen asen-

tamisen samoin kuin myös väliverhojen hankkimisen ja kiinnittämisen”. Tuoleista ja salin muusta varustamisesta sovittiin, että vuokrasuhteen päättyessä säätiö on oikeutettu lunastamaan ne ”käyvän hinnan mukaan”. Lisäksi säätiö sai ilman eri korvausta käyttää niitä omissa ja vuokraamissaan tilaisuuksissa. Erikseen sovittaessa säätiöllä oli myös mahdollisuus käyttää saliin asennettuja elokuvalaitteita sillä rajoituksella, että koneistoja käytti Suomi-Filmin henkilökunta.

Vuokrasopimus tehtiin viideksi vuodeksi siitä hetkestä, kun tilat olisivat käyttökunnossa ja viranomaisten ”elokuvateatteritarkoitukseen” hyväksymät. Vuokrasopimus kattoi konserttisalin, lämpiön, elokuvakonehuoneen sekä eteishallin ”siltä osalta, kuin sitä käytetään läpikulkuna saliin, mainosten kiinnittämisaikana ja lippukassana”, siivous- ja mainoskomerot, vahtimestarien ja paikannäyttäjien pukusuojat ja wc:t. Vuosivuokraksi sovittiin 1.800.000 markkaa jaettuna kymmenelle kuukaudelle, heinä- ja elokuut määriteltiin vuokravapaiksi. Lisäksi vuokra sidottiin Lahdessa yleisesti noudatettavaan elokuvalippujen hintoihin niin, että keskimääräisen elokuvalipun hinnan noustessa vuokraa vastaavasti korotettaisiin.

Suomi-Filmi Oy sai käyttää konserttisalia elokuvateatterina neljänä päivänä viikossa, torstaista lauantaihin kello 18 alkaen ja sunnuntaina kello 15 alkaen. Säätiö sai kuitenkin oikeuden luovuttaa salin vuokralaiselle kuuluvana käyttöaikana muuhun tarkoitukseen enintään kymmenenä päivänä vuodessa ja sitoutumalla korvaamaan siitä vuokralaiselle aiheutuvat tulonmenetykset.

Suomi-Filmi Oy:n oma teatterikanta kasvoi voimakkaasti vuosina 1952 – 1957. Vuoden 1957 lopulla sillä oli hallinnassaan 24 teatteria kymmenessä suuressa kaupungissa. Näihin lukeutui Risto Orkon tuon vuoden syksyllä Lahteen avaama toinen elokuvateatteri Kare, joka sai nimensä Orkon pojan mukaan.

Suomalaiset elokuvateatterit joutuivat 1950-luvun lopulta alkaen kovaan kilpailuun kotitalouksiin nopeasti leviävän television kanssa. Missä uusi televisioasema aloitti toimintansa, siellä elokuvateattereiden yleisömäärät laskivat romahdusmaisesti. Vuonna 1958 maassamme oli 620 elokuvateatteria, mutta vuonna 1963 luku oli 529. Vuonna 1955 elokuvissa käyntien määrä oli 33,6 miljoonaa ja viidessä vuodessa niiden

määrä väheni lähes kymmenellä miljoonalla. Tätä taustaa vasten ei ollut ihme, että Suomi-Filmi Oy tyytyi konserttitalossa yhteen viisivuotiseen vuokrauteen.

Kino Ritz aloitti elokuvanäytäntönsä maaliskuussa 1955. Avausnäytäntönä oli Suomi-Filmin omana tuotantona edellisenä vuonna valmistunut, Hannu Lemisen ohjaama ”Onnelliset”. Se oli itsenäinen jatko-osa suosituille ”Kesäillan valssille”. Pääosissa olivat Maaria Eira, Eeva-Kaarina Volanen ja Leif Wager. Suomi-Filmi Oy oli 1940 – 1960 – luvuilla Suomen suurin elokuvavuokraamo ja sillä oli sopimuksia useiden ulkomaisien elokuvajakelijoiden kanssa. 1970-luvulla yhtiön asema elokuvien jakelijana vaihtui neljänteen sijaan, seuraavalla vuosikymmenellä seitsemänteen ja elokuvien levitystointiminta päättyi kokonaan vuonna 1988.

Kino Ritzin viisivuotinen vuokraus konserttitalossa oli sovittu päättyväksi 29.2.1960. Loppuvuodesta 1959 Suomi-Filmi ehdotti säätiölle vuokrasuhteen päättämistä jo 31.12.1959 olettaen sen olevan säätiönkin ”etujen mukaista”. Oletus oli väärä ja Kino Ritz jatkoi toimintaansa koko sovittun vuokra-ajan. Viimeisenä iltaelokuvana Ritz esitti englantilaisen David MacDonaldin ohjaaman ”Miekan sankarin” (The Moonraker), jossa pääosassa oli George Baker. Lauantaina 27.2.1960, viimeisessä yönäytöksessä esitettiin Stanley Kubrickin elokuva ”Kunnian polut” (Paths of Glory), jonka tähdenä oli Kirk Douglas.

Sunnuntaina 28.2.1960 Suomi-Filmi Oy julkaisi Etelä-Suomen Sanomissa elokuvailmoitusten yhteydessä seuraavan, lyhyen tiedotteen: ”Elokuvateatteri RITZin lopettaessa toimintansa vuokrasopimuksen päättymisen johdosta kiitämme yleisöämme teatterin osaksi tulleesta monivuotisesta luottamuksesta. Toivomme, että elokuvaystäviemme osoittama suosio tulee nyt jatkumaan samoissa merkeissä teatteri KAREssa.”

Vuokrasuhteen päättymisen merkitsi neuvotteluja konserttitalin kalustuksen lunastamisesta. Kaupankäynti ajoittui helmikuuhun 1960. Säätiö esitti ”käsityksensä”, että ”lunastettavien omaisuusesineitten käypä arvo on noin 50 % niiden hankintahinnasta, mutta että tarkempi hinnan määrittely voi tapahtua vasta sopimuskauden päättyttyä helmikuun 29 päivänä 1960 suoritettavan katselmuksen perusteella, jolloin todetaan lunastettavien omaisuusesineitten kunto”.

Suomi-Filmillä oli kaluston käyvästä arvosta oma käsityksensä, jonka he 25.2.1960 toiseen kertaan esittivät säätiölle tarjouksenaan: ”Musiikkiopiston Omakotisäätiö saa lunastaa Lahden Konserttitalissa olevat istuimet ja esirippuverhot 2.500.000 markan hinnasta. Huomioon ottaen em. kalustoesineitten erinomaisen kunnan sekä niiden nykyisen käyvän hinnan pidämme tarjoustamme erittäin kohtuullisena ja toivomme, että Te voisitte sen hyväksyä. Ellette kuitenkaan vastoin olettamustamme ole tähän suostuvaisia, rohkenemme ehdottaa, että mainitut istuimet ja esirippuverho tarjotaan julkisella vapaaehtoisella huutokaupalla Lahdessa myytäväksi ja tällöin Teille varataan oikeus lunastaa ne siitä korkeimmasta hinnasta, mikä po. tilaisuudessa mainituista esineistä tarjotaan ja jonka myös myyjä hyväksyy”.

Säätiö ei halunnut päästää tilannetta näin pitkälle ja niin 12.3.1960 säätiö ja Suomi-Filmi Oy sopivat konserttitalissa olevan Suomi-Filmin omaisuuden lunastamisesta edellä mainitulla 2,5 miljoonalla vanhalla markalla. Sopimuksen ensimmäisessä kohdassa määriteltiin, että ”lunastettava omaisuus käsittää 583 kpl. konserttitalissa olevia tuoleja, esirippuverhot ja kapan, valkokankaan kehyksineen, 10 kpl. konehuoneen teräsluukkuja, pitkät teräksiset tikapuut, mainittujen tuolien varaosat ja noin 5 metriä verhokangasta”.

Näin päättyi elokuvateatteritoiminta konserttitalissa. Sopimuksen päättyminen ja konserttitalin tuolien lunastus oli säätiölle taloudellisesti raskasta, mutta toisaalta sali oli nyt vapaasti vuokrattavissa erilaisiin tilaisuuksiin kaikkina viikonpäivinä.

Keilahalli

Konserttitalon kellarikerroksesta varattiin tila keilahallille. Sille olikin Lahdessa tilausta, sillä kaupungissa toimi yksi pieni keilahalli Kirkkokatu 11:n piharakennuksen toisessa kerroksessa. Se oli konserttitalon rakentamisen aikaan käynyt ahtaaksi ja epäkäytännölliseksi. Uuden keilahallin rakentamiseen näytti vaikuttaneen myös se, että säätiön asiamies oli innokas keilaaja.

Kirkkokadun keilahalli otettiin käyttöön marraskuussa 1940. Siellä oli vain neljä rataa ja se oli melko ahdas sekä meluisa paikka. Keilailijoiden määrän kasvaessa keila-

Ruotsi - Suomi ottelun keilailijoita.
VIIPURIN MUSIIKKIOPISTON OMAKOTISÄÄTIÖN
ARKISTO.

vuorojen saaminen kävi vaikeaksi. Kirkkokadun keilahalli oli käytössä vuoteen 1954, jolloin Lahdessa toimi kahdeksan keilailuseuraa ja rekisteröityjä harrastajia oli vajaat 150.

Konserttitaloon suunnitellussa keilahallissa oli kahdeksan rataa ja ne valmistettiin paikan päällä Mahogany Oy:ltä ostetusta valkopyökistä. Keilat sorvattiin koivusta Enso-Gutzeitin tehtaalla. Keilailuveteraani Alpo Salminen muisteli vuonna 1994, että ”Tossut ostettiin siihen aikaan Jalosen urheiluliikkeestä. Keilapallot tilattiin Helsingistä. Poraukset suoritettiin Mantereen konepajalla normaalilla pylväsporakoneella. Keilannostajatyttöjä kutsuttiin rahasta laihduttajiksi, siksi kovaa oli nostajien työ.”

Säätiö teki keilahallin ylläpidosta sopimuksen Lahden Keilailuliiton kanssa marraskuussa 1954. Lahden Keilailuliitto oli syntynyt vuonna 1944, kun lahtelaiset keilailu-

seurat "Kaato", "Keila-Ukot", "Lahden Keilaajat", "Kaatajat" ja "Keila-Veikot" perustivat yhteisen liiton. Tällä tavoin haluttiin varmistaa harrastukselle mahdollisimman hyvät resurssit.

Säätiön ja Lahden Keilailuliiton sopimus käsitti keilailuhallin ja siihen välittömästi liittyvät aputilat, keilaajien ja keilannostajien puku- ja pesuhuoneet, keilavaraston sekä toimistohuoneen. Liitto sitoutui tilittämään vuokrana säätiölle hallin tuoton, josta oli vähennetty toiminnasta aiheutuneet menot. Säätiö vastasi tilojen siivouksesta, sähköstä ja vedestä. Sopimuksen kuudennessa pykälässä määrättiin, että "Säätiön hallituksen jäsenet ja asiamies sekä muut säätiön erikseen nimeämät henkilöt ovat oikeutetut keilaamaan hallissa suorittamalla keilailuliitolle 20 markkaa henkilöä ja tuntia kohti." Säätiö pidatti virvokebaarin ylläpidon omistamallaan Konserttitalon Hotelliravintola Oy:llä, joka "sopii erikseen hallinhoitajan kanssa, millä ehdoin hallinhoitaja muun toimensa ohessa myös tätä virvokebaaria hoitaa."

Keilahallin avajaiset pidettiin 30.10.1954, jolloin oli kulunut kymmenen vuotta Lahden Keilailuliiton perustamisesta. Suomi – Ruotsi keilailumaaottelu käytiin huhtikuussa 1956 ja se päättyi suomalaisten selkeään voittoon. Seuraavan kerran maat kohtasivat keilailun merkeissä Lahdessa keuhällä 1965. Muuta kansainvälistä väriä keilahallin toimintaan toi USA:n ilmavoimien Euroopassa olevien joukkojen keilailujoukkue, joka kävi täällä näyttämässä suuren maailman otteita. Lahtelaiset harrastajat pääsivät muun muassa tutustumaan amerikkalaisten käyttämään kierrettyliin.

Keilailuharrastus oli 1950-luvun Lahdessa klubimaista toimintaa. Seuroihin pääseminen saattoi edellyttää jopa suosittelijoita. Lahtelaiset keilailuseurat kilpailivat keskenään säännöllisesti. Joukkueilla oli omat "huutojoukot" ja veteraanikeilaaja Tapio Lehto muisteli, että "siellä oli mahtava kannustus aina omien puolesta. Ei sellaista enää ole, ei yhtään."

Keilailuililat ja -tapahtumat veivät paljon aikaa ja keilailun jälkeinen yhdessäolo oli tärkeä osa harrastusta. Keilahallin yläpuolella ollut ravintola Salpaus tarjosi lähimmän mahdollisuuden jälkipelisiin. Lahden Keilailuliitto piti viralliset kokouksensa Salpauksen Sinisessä kabinetissa.

Konserttitalon kahdeksanratainen keilahalli lisäsi heti lajin harrastusta Lahdessa. Rekisteröityjen pelaajien määrä kaksinkertaistui kahdessa vuodessa. Seurojen määräkin kasvoi viiteentoista. Kauden 1963 – 1964 Lahden Keilailuliiton toimintakertomuksessa jäsenmääräksi ilmoitettiin 365. Konserttitalon keilahalli alkoi käydä ahtaaksi.

Säätiön ja Lahden Keilailuliiton välinen sopimus keilahallin vuokraamisesta ja käytöstä päättyi 31.12.1964. Se korvattiin uudella sopimuksella, johon kolmanneksi sopimuskumppaniksi tuli Kauko Tilli. Hänestä tuli nyt keilahallin päävuokraaja. Vuokransi määrättiin 1 marka pelitunnilta, kun keilaajalta perittiin maksuna 4 markkaa tunnilta. Tilli sitoutui lisäksi korvaamaan Lahden Keilailuliitolle ”keilailun harrastuksen sekä järjestö- ja kilpailutoiminnan ylläpitämisestä ja edistämistä” 10 prosenttia pelituntimaksuista. Keilailuliitto sai korvauksetta käyttöönsä toimistohuoneen, mutta sitoutui jatkamaan keilailuharrastuksen edistämistä keilahallissa ”ainakin entisessä laajuudessa”. Tilli lupautui ilman eri korvausta hoitamaan kilpailujen järjestämiseen ja tulostulokirjanpitoon liittyviä tehtäviä.

Sopimuksella Tilli sitoutui pitämään radat ja keilahallin aputilat hyvässä ja siistissä kunnossa sekä tekemään niissä pienemmät korjaukset. Keilailuliiton nimeämä valvoja katsoi, että ratoja, keiloja, palloja ja niihin liittyviä laitteita hoidettiin asianmukaisesti. Säätiö puolestaan sitoutui tarvittaviin peruskorjauksiin sekä parin vuoden välein suoritettaviin ratojen hioamiseen ja lakkaamiseen.

Tilli sai oikeuden myydä virvokkeita, makeisia ja tupakkaa. Lisäksi hän sai lukea ”hyväkseen kaappivuokrat sekä keilahallitiloihin mahdollisesti sijoitettavista mainoksista saatavat tulot”.

1960-luvun alussa ”käsikäyttöinen” keilahalli alkoi olla hiegan vanhanaikainen ja Lahdessa syntyi painetta uudenaikaisemman keilahallin puolesta. Lokakuussa 1962 julkaistiin asemakaavamuutosehdotus korttelin n:o 10 tonteille n:ot 37 ja 39 (Vapaudenkatu), jossa tulevia rakennuksia koskeviin piirustuksiin oli merkitty myös keilahalli.

Säätiön asiamies huolestui suunnitelmasta ja hän ilmaisi huolensa suoraan kaupunginhallitukselle kirjeellään 3.11.1962: ”Säätiömme omistamassa Lahden Konserttitalossa on ennestään 8-ratainen keilailuhalli, joka nykyään täysin tyydyttää keilailun tarvitsemat harjoitus- ja kilpailumahdollisuudet... Lahden Keilailuhallin ja sen ratojen rakentamista varten on valtion urheilulautakunta myöntänyt avustusta 3 milj. markkaa säätiöllemme. Keilailuhallin tuottamat tulot muodostavat n. 10 % säätiömme kokonaistuloista. Toisen keilailuhallin rakentaminen kaupunkiin merkitsisi keilailuhallista saatavien tulojen supistumiseen ja johtaisi ilmeisesti myös keilailumaksujen korottamiseen. Kun Lahden kaupunki on monin tavoin tukenut säätiömme toimintaa, niin tuntuisi varsin epäjohdonmukaiselta, jos säätiömme toimintaedellytyksiä täten kavennettaisiin... Lopuksi mainitsemme, että kyseinen rakennuttaja on tosin ilmoittanut, ettei 95 %:lla varmuudella tälle alueelle tule mitään uutta keilailuhallia, mutta tällainen ilmoitushan ei mitenkään tonttien omistajaa sido eikä myöskään meitä suojaa.”

Viisi vuotta myöhemmin uuden hallin vastustaminen kävi ylivoimaiseksi, kun Urheilutaloon valmistui uudenaikainen koneellinen, 12-ratainen keilahalli. Keilaajayhteisö siirtyi sinne, mutta se sopikin säätiölle, sillä kaupunginkirjasto, sen musiikkikirjasto-osasto ja musiikkilautakunta olivat asettumassa konserttitaloon.

Keilailu, se oli silloin tosi hienoa hommaa!

Veteraanikeilaaaja Tapio Lehto (s. 1930) muistelee, että ”konserttitalon keilahalli oli hyvin lämminhenkinen paikka. Kouvolassa, siinä linja-autoasemalla oli samantapainen, mutta kolkompimpi kuin tämä meidän.

Pukuhuonetilat olivat vähän pienet, mutta oli siellä kaappeja, joihin sai jättää varusteitaan. Siihen aikaan käytettiin vain talon palloja. Ne olivat numeroituja ja pallo tuli varata aina etukäteen, että sai suurin piirtein käteensä sopivan.

Keilat oli sorvattu koivusta Enso-Gutzeitilla ja ne oli lakattu värittömällä lakalla. Asianmukaisia kenkiä oli vaikea saada, niinpä tavallisiin patiineihin liimattiin nahkapohja, siihen liukujalan puolimmaiseen. Vanhat äijät, jotka olivat keilanneet jo Kirkkokadulla, käyttivät sellaisia varsikenkiä, heitä sanottiin painitossu-miehiksi. He ottivat kolmen askeleen vauhdin ja liukuivat sitten niillä painitossuillaan.

Keilaradat eivät olleet vielä koneellisia ja siellä oli keilannostajina tyttöjä, poikia, opiskelijoita ja kotirouvia. Se oli kovaa hommaa ja alkuun siellä ei ollut mitään suojavarusteitakaan. Keilannostajat hyppäisivät ahtaalle korokkeelle heittojen ajaksi. Kun kevyet koivukeilat lensivät ihan mielettömästi, niin korokkeisiin asennettiin suojaverkot. Keilannostajalla täytyi olla voimaa-kin. Se seitsemän kilon pallon täytyi nostaa vyötärönkorkeudelta palautuskouruun ja antaa sille sopiva vauhti, että se palautui heittäjälle.

Kilpailuissa täytyi olla joku, joka valvoi yliastumisia. Ne ilmoitettiin pilliin viheltämällä, kun ei ollut mitään valokennolaitteita. Keilannostajille ilmoitettiin heittojen määrä käsimerkeillä.

Konserttitalon keilahalli lisäsi lajin harrastusta ja halli oli usein loppuunmyyty. Siellä oli varauskirjat ja keilailuaika piti aina ennalta varata. Halli oli arkisin vain iltaisin auki, muistaakseni kello 17 – 21, viikonloppuisin taisi olla 11 – 19.

Seuratoiminta oli silloin 1950-luvulla hyvin klubimaista ja konservatiivista. Piti olla valkoiset housut ja keilaseuran paita, että pääsi radalle. Seuran jäseneksi otettiin vain anomuksesta ja piti olla vielä suosittelijoitakin. Keilailtahan venyi usein pitkään. Seitsemään asti keilattiin ja sitten siirryttiin Salpauksen ravintolaan, jossa oli heti ovelta sellainen suuri pyöreä pöytä, jonka ympärille kokoonnuttiin. Kerran kuukaudessa oli vielä saunakin, siellä viidennessä kerroksessa.

Seurojen välisiä otteluita oli paljon ja kerran kuukaudessa niin sanottu seuramyly. Kilpailuissa halli oli aivan täynnä ja kaikilla joukkueilla oli kannattajajoukot. Huuto oli valtavaa. Enää ei sellaista ole. Jos nyt joku tekee hyvän suorituksen saattaa saada pienet taputukset. Silloin oli valtava remakka.”

Keilahallin radat ja keilailukalusto pukuhuoneen kaappeineen myytiin Savonlinnan Keilahalli Oy:lle ja voimistelu- ja urheiluseura Sysmän Sisulle. Edellinen osti radat 1 – 3 ja 7 – 8 ja jälkimmäinen radat 4 – 6. Radat myytiin paikallaan olevina ja siinä kunnossa missä silloin olivat. Ostajat saivat ne itse purkaa ja kuljettaa pois. Kauppaa kuuluivat ”ratojen alla oleva koolaus, suojahäkki, keilakuoppa, kuopassa oleva matto, radoissa olevat sähkölaitteet, joilla todetaan yliastuminen, sekä sivukouru ynnä ratojen takana oleva pelaajien penkki.”

Keilahallin keilapalloista (16 miesten ja 7 naisten) Savonlinnan Keilahalli Oy osti 2/3. Asiamies ehdotti savonlinalaisille, että pallojen valinta tehdään niin, että ensin Sysmän Sisun edustaja valitsee yhden ja sitten Savonlinnan edustaja kaksi kunnes kaikki on jaettu.

Keilaratakaupat eivät sujuneet kummankaan ostajan kannalta aivan mutkattomasti. Asiamies Juhana Kurki-Suonio joutui lokakuussa 1967 huomauttamaan Sysmän Sisulle, että ”Radat purettiin ja kuljetettiin Sysmään jo heinäkuun aikana, mutta vielääkään ei ole niistä maksettu markkaakaan. Ei ole edes vaivauduttu pyytämään maksulykkäystä.” Myös savonlinalaisille oli maksuvaikeuksia ja heidän kohdallaan asiamies joutui uhkaamaan oikeustoimilla. Helmikuussa 1969 säätiö myönsi Savonlinnan Keilahalli Oy:lle lisää maksuaikaa ja veti Savonlinnan raastuvanoikeuteen tekemänsä haastehakemuksen pois. Lopulta molemmilta ostajilta saatiin sovittu kauppahinta.

Konserttitalon pienoistavaratalo

Konserttitalon toimintaan liittyi ensimmäisten kahdentoista vuoden ajan pienoistavaratalo. Säätiön lähtökohtana oli ajatus modernista kauppakesuksesta, jossa hotelliravintolan, elokuvateatterin ja keilahallin lisäksi olisi vuokralaisena valikoima erilaisia kauppaliikkeitä. Felix Krohn tutustui paikan päällä sen amerikkalaisiin esikuviin ja uskoi mallin toimivan meilläkin.

Kauppaliikkeiden käyttöön tarkoitettujen tilojen suunnittelu oli vaikeaa, koska ei tiedetty tulevien vuokralaisten liiketoiminnan vaatimuksista. Niin päädyttiin ratkaisuun, että säätiö asetti ehtoja peruskalusteista ja hankki liiketiloja jakavat vitriini-

seinät. Kalustamisen kustannukset jaettiin niin, että säätiö maksoi niiden suunnittelun ja yrittäjä kalusteiden hankinnan.

Ensimmäisen liiketiloihin liittyvän vuokrasopimuksen säätiö teki parturi-kampaaja Tamara Tarvaisen kanssa jo 4.1.1953. Hänelle varattiin vasta rakennusvaiheessa olleesta konserttitalosta 21,5 neliömetrin liiketila, johon kuului eteisvälikko ja wc. Vuokrasopimus jouduttiin tuolloin tekemään sillä edellytyksellä, että "viranomaiset hyväksyvät ko. huoneiston parturihuoneistoksi". Tarvainen sitoutui sopimuksen allekirjoitushetkellä maksamaan ennakkona kolmen kuukauden vuokran. Säätiön ja Tamara Tarvaisen vuokrasuhde jatkui kesäkuun alkuun 1973.

Konserttitalon valmistuttua tavarataloon sijoittui joukko hyvin erityyppisiä yrittäjiä. Kokonaisuudessa toimivat muun muassa urheiluliike, tekstiililiikkeitä, kelloseppä, kemikalio, kenkäkauppa, kirjakauppa, kukkakauppa, ompelija, valokuvaamo, kahvila ja pesulan vastaanottopiste. Vuonna 1960 Kalle Anttila Oy:kin vuokrasi talosta käyttöönsä useamman liiketilan. Seuraavana vuonna Pohjoismaiden Yhdyspankki avasi konserttitaloon konttorin, jota se piti vuoteen 1976 asti.

Käynti pienoistavaratalon liikkeisiin oli Hollolankadun puolelta (vuoteen 1956 Hevosmiehentie). Nopeasti havaittiin, ettei liikepaikka ollut "vielä ensiluokkainen". Säätiön asiamies valitteli vuoden 1955 toimintakertomuksessa, että pienoistavaratalon peruskonsepti osoittautui epätarkoituksenmukaiseksi. Tavaratalon vuokrasuhteiden hoito työllisti asiamiestä ennakoitua enemmän. Lisäksi joillekin yrittäjille liiketilat olivat matalia ja epäkäytännöllisiä. Kevyt kalusteratkaisu pakotti säätiön palkkaamaan vartijan pitämään myymälöitä silmällä silloin, kun ne olivat suljettuina, mutta tavaratalon kahvila avoinna.

Optimaalisen liiketilan osoittaminen kaikille pienoistavaratalon yrittäjille oli mahdotonta. Valokuvaamo Ojala lopetti toimintansa kannattamattomana jo vuonna 1955. Valokuvaajan mielestä tavaratalon järjestelyt estivät asiakkaita löytämään liikkeeseen. Hän valitti, että "valokuvaamon ollessa parvekekerroksen peränurkassa ja sen eteen laitetun baarin saadessa rajoituksetta koko käytävälankin liiketilakseen, jäi valokuvaamo raha-automaatti pelurien, niin sanottujen lättähattu nuorukaisten ajanviette-

paikan taakse. Miksei laitettu joka liikkeen oviaukkoon raha-automaattia ja siten vähennetty tungosta liikkeeni oviaukolta?”

Valokuvaamo Ojala ei ollut ainoa yrittäjä, joka joutui konserttitalossa vaikeuksiin. Kahtena ensimmäisenä toimintavuotena neljä pienoistavaratalon yrittäjää teki konkurssin. Vaikka näissä säätiö sai vuokranantajan etuoikeuden turvin saatavansa, tyhjiksi jääneiden liiketilojen uudelleen vuokraaminen vei aikaa ja säätiön asiamiehen turhautuneen toteamuksen mukaan oli ”selvää, että konkurssit eivät suinkaan konserttitalon mainetta liikepaikkana parantaneet”. Asiamies valitteli, että Lahden parhaisiin liikepaikkoihin verrattuna konserttitalon liikehuoneistojen vuokrat olivat jo lähtökohdaisesti halvempia ja niitä jouduttiin edelleen alentamaan yleisesti 10 prosentilla ja antamaan lisäksi vielä joitakin erikoisalennuksia. Alennuksessa saattoi olla seuraava ehto: ”Sikäli kuin vuokralainen suorittaa vuokran puolivuositain etukäteen, on vuokralainen oikeutettu saamaan 5.000 (vanhan) markan vuokranalennuksen kuukautta kohti kaikilta niiltä kuukausilta, joilta vuokra on etukäteen suoritettu.”

Anttilan myymäläkokonaisuudesta tuli 1960-luvun alussa pienoistavaratalon tärkeä elementti. Anttila oli periaatteessa hyvä vuokralainen, mutta Kalle Anttila oli vähintäänkin asiamiehen veroinen vuokraneuvottelija. Huhtikuussa 1962 asiamies Juhana Kurki-Suonio ehdotti Anttilalle vuokrankorostusta. Kalle Anttila vastasi seuraavasti: ”Ehdotuksenne Konserttitalossa sijaitsevien myymälähuoneistojemme vuokran korottamisesta on kieltämättä varsin perusteltu. Yleinen korkotason nousu on seurannut jo jonkin aikaa jatkunutta kustannustason nousua, jonka jäljet ovat näkyvissä varsin monen yrityksen kannattavuusluvuissa. Teiltä vuokraamamme tilat muodostavat yhteensä varsin laajan myymäläalueen, mutta eri huoneistojen hajanainen sijainti tekee liikkeestä erittäin vaikeasti hoidettavan kokonaisuuden. Lahden myymälämme on ollut meille tähän asti pettymys. Toiminta on jatkuvasti osoittanut heikkoa kannattavuutta. Olemme kuitenkin vast’ikään ryhtyneet voimaperäisiin toimenpiteisiin tämän heikon myymälän saattamiseksi kunnolla jaloilleen. Tämä edellyttää mainosmäärärahojen nostamista, lisäinvestointeja tavaravaraston monipuolistuttamiseksi ja intensiivistä henkilökunnan koulutusta. Olemme varsin tarkkaan laskeneet, paljonko tämä ilo tu-

lee maksamaan ja koska voimme alkaa odottaa tuottoa investoinneillemme. Ehdottamamme vuokrankorotus toimeenpantuna ennen 31.12.1962 olisi omiaan huomattavasti heikentämään kannattavuutta. Näin ollen emme valitettavasti vielä tässä vaiheessa voi hyväksyä vuokrankorotusehdotustanne. Mainittakoon vielä, että toivomme edelleenkin saavamme oven suoraan kadulta tekstiilimyymäläämme. Tästä sovittiin ko. tilan vuokrauksen yhteydessä ja uskomme yhä, että tämä tulisi suuresti lisäämään myyntiämme ja osaltaan auttaisi meitä yrityksessämme saada Lahden myymälä itse kannattamaan itsensä.”

Kalle Anttila olisi uuden katuoven lisäksi halunnut muitakin muutoksia liiketila-kokonaisuuteensa, mutta näihin ei säätiö voinut ryhtyä. Seurauksena Anttila luopui vuoden 1962 lopussa osasta vuokraamistaan liiketiloista (myymälät 1, 2, 4, 11) ja jatkoi vain myymälätilassa 115, jonka yhteydessä olivat näyttelytilat 016 ja 017 sekä mankeli-tila. Kalle Anttila joutui vain pahoittelemaan, että ” vuokrasuhteemme näin supistuu suunnilleen puolella. Ehdottamaanne myymälätilojen muutokseen ei näyttänyt olevan käytännöllisiä mahdollisuuksia ainakaan tällä kertaa monestakaan syystä.” Kalle Anttila Oy jatkoi pienoistavaratalon vuokralaisena vuoden 1966 loppuun asti.

LAHDEN MUSIIKKIOPISTO OY:N OSAKEKAUPPA 1965

Viipurin Musiikkiopisto päätti alkuvuonna 1963 muuttaa nimensä Lahden Musiikkiopistoksi. Päätös sai vahvistuksen seuraavan vuoden alussa. Nimenmuutoksella Felix Krohn ja opiston johtokunta halusivat osoittaa, että asettuminen Lahteen oli lopullista ja opistolla ei ollut mahdollisuuksia toimia Viipuriin liittyvien perinteiden vaalijana, vaikkei kunniaakasta menneisyyttä haluttu unohtakaan.

Lahden Musiikkiopisto Oy oli 1960-luvun alkupuolella pahenevissa taloudellisissa vaikeuksissa. Se joutui yhä enemmän turvautumaan Lahden kaupungin tukeen, jotta lukausmaksut olisi voitu pitää kohtuullisina. Kaupunki puolestaan näki, että tuen lisäämisen vastapainona sen tuli saada enemmän sananvaltaa Musiikkiopiston hallinnossa.

Ratkaisu löytyi Felix Krohnin pesänselvityksen yhteydessä. Pesän osakkaat tekivät Lahden kaupungille myyntitarjouksen Musiikkiopisto Oy:n osakkeista. Tarjous johti lopulta järjestelyyn, jolla välillisesti oli keskeinen merkitys myös Musiikkiopiston Omakotisäätiön tulevaisuudelle.

Felix Krohnin ja edesmenneen kauppias Alfred Lepistön oikeudenomistajat tarjosivat kaupungille 1090 Musiikkiopisto Oy:n osaketta 242.585,80 markan hintaan 27.10.1964 lähetetyllä tarjouskirjeellä, jota täydennettiin vielä 5.12.1964.

Kaupunki asetti toimikunnan perehtymään tarjoukseen. Toimikunta katsoi, että tarjouksessa Musiikkiopisto Oy:n omaisuuden nettoarvo oli arvioitu liian korkeaksi. Se arvioi, että osakkeilla olisi ostajalle vain nimellisarvo, 1 markka / osake. Lisäksi tuotiin esiin, että kaupungin pitäisi saada koko 3000 osakkeen osakekannasta vähintään 1501 osaketta. Tässä tapauksessa pyydettyä hintaa pidettiin kohtuullisena.

Kaupungin mielekkyyttä arvioidessaan toimikunta huomautti, että osakkeiden osto ei toisi kaupungille välittömästi eikä välillisesti liiketaloudellista voittoa, eikä tällaista voisi myöhemminkään odottaa. Mutta toimikunta katsoi, että "Musiikkiopiston toimiminen Lahden kokoisessa 76.000 asukkaana kaupungissa on kulttuuripoliittisel-

ta kannalta selviö. Kun osakkeiden ostaminen kaupungille luo mahdollisuudet pysyttää oppilasmaksut kohtuullisina sekä vakiinnuttaa ja laajentaa musiikkiopiston toimintaa kasvavan kaupungin asukkaiden tarpeita varten vastaavasti, on osakkeiden ostamista pidettävä suotavana.”

Toimikunta totesi vielä, että ”mikäli kaupunki itse perustaisi musiikkiopiston ja rakentaisi sille toimitalon, niin tällaisen talon rakentaminen mitoitettuna Lahden Musiikkiopiston nykyisen oppilasmäärän mukaan tulisi varovaisesti arvioiden maksamaa kaupungille n. 817.000 markkaa ilman tonttikustannuksia. Kunnallistaloudelliselta kannalta on osakkeiden ostamista siten pidettävä suotavana ja tarkoituksenmukaisena.”

Edellä esitettyihin näkemyksiin viitaten toimikunta esitti kaupunginhallitukselle, että se tekisi tarjouskirjeen lähettäjille vastatarjouksen tosiasialliseen osake-enemmistöön oikeuttavien osakkeiden ostamisesta.

Kokouksessaan 15. helmikuuta 1965 kaupunginhallitus ”päättyi jatkaa neuvotteluja Lahden Musiikkiopisto Oy:n osakekannan enemmistön hankkimisesta Lahden kaupungille ja päättyi pyytää Musiikkiopiston johtokunnalta ehdotuksen Musiikkiopiston vastaisen toiminnan järjestämisestä siinä tapauksessa, että yhtiön osakekannan enemmistö siirtyy kaupungin omistukseen.” (KH 15.2. 1965 / 566 §)

Kaupungin toinen intressi osakekaupan toteuttamiseen tuli esiin elokuussa 1965, kun kaupunginhallitus päätti, ”että pyrkimyksiä Lahden Musiikkiopisto Oy:n osakekannan tai sen enemmistön hankkimisesta kaupungin omistukseen tehostetaan, jolloin kaupunginkirjasto voitaisiin sijoittaa tilapäisesti konserttitalon liiketiloihin.” (KH 9.8. -65 2124 §)

Osakekauppa saatiin lopulta tehtyä 14. syyskuuta 1965 allekirjoitetuilla kahdella erillisellä kauppakirjalla. Ensimmäisessä kauppakirjassa myivät ”Felix Krohnin kuolinpesän osakkaat lausunnan- ja puhetekniikanopettaja Kyllikki Krohn, omasta puolestaan ja alaikäisen Hele Eva Kristina Krohnin holhoojana, lääket.lis. Kyllikki Ohela ja varatuomari Juhana Kurki-Suonio mainitun kuolinpesän omistamat 950 kpl Lahden Musiikkiopisto Oy:n osakkeita, edesmenneen ent. kauppias Alfred Lepistön kuolinpesän osakkaat, Kyllikki Krohn ja verotarkastaja Ahto Lepistö tämän kuolinpesän omistamat 200 kpl mainittuja osakkeita, musiikkiopiston varajohtaja Sally Westerdahl 27 kpl mainittuja osakkeita sekä Juhana Kurki-Suonio 3 kpl mainittuja osakkeita eli yhteensä 1180 kpl Lahden Musiikkiopisto Oy:n osakkeita Lahden kaupungille.” Kauppahinta oli 300.000 markkaa käteisellä, kunhan kaupunginvaltuusto olisi kaupan hyväksynyt.

Kauppaan sisältyvissä ehdoissa Kyllikki Krohnin ja Juhana Kurki-Suonion tuli jättää paikkansa Musiikkiopisto Oy:n hallituksessa. Lisäksi myyjät sitoutuivat myötävaikuttamaan siihen, että Musiikkiopiston Omakotisäätöön sääntöjä muutetaan niin, että ”säätöön hallituksen viidestä jäsenestä tulee Lahden kaupunki valitsemaan kolme jäsentä sekä Opetusministeriö jo vuosikautia noudatetun käytännön mukaisesti yhden jäsenen, minkä lisäksi eliniäkseen säätöön hallitukseen valitun Felix Krohnin tilalle tulee hänen poikansa Juhana Kurki-Suonio, varamiehenään hänen leskensä Kyllikki Krohn, joiden henkilöiden kuoltua heidän paikkansa täyttää Lahden Musiikkiopisto Oy.”

Toisella kauppakirjalla Juhana Kurki-Suonio ja Kyllikki Krohn myivät alaikäisten lastensa nimissä olleita osakkeita

yhteensä 322 kappaletta. Näistä kaupunki maksoi 5,50 markkaa osakkeelta eli yhteensä 1.771 markkaa. Näin molemmilla kaupunkikirjoilla kaupunki sai 1502 osakkeella haltuunsa osake-enemmistön Lahden Musiikkiopisto Oy:ssä. Kaupunginvaltuusto hyväksyi kaupan 20. syyskuuta 1965.

Kaupanteon jälkeen myyjät pitivät kokouksen, jossa Juhana Kurki-Suonio ehdotti, että kauppasummasta lahjoitettaisiin 2.000 markkaa Lahden Musiikkiopisto Oy:lle 50-vuotishistoriikin laatimista varten. ”Lääketiet.lis. Kyllikki Ohela oli sitä mieltä, että tällaisen lahjoituksen tekeminen oli täysin paikallaan ja merkitsisi se samalla kunnianosoitusta maisteri Felix Krohn’in musiikkiopistossa suorittamaa työtä kohtaan. Rouva Kyllikki Krohn ilmoitti omasta ja edustamiensa henkilöiden puolesta, ettei hän halua tähän lahjoitukseen osallistua. Kun ilmeni, etteivät osakkeenomistajat voineet tehdä yksimielistä päätöstä ko. lahjoituksesta, niin ilmoittivat lääket.lis. Kyllikki Ohela ja varatuomari J. Kurki-Suonio tekevänsä ko. lahjoituksen omasta osuudestaan.” Varajohdaja Sally Westerdahl lahjoitti oman osuutensa kauppasummasta peruspääomaksi nimeään kantavalle rahastolle, joka järjestäisi pianokilpailun opiston oppilaille.

Musiikkiopisto Oy:n ylimääräinen yhtiökokous pidettiin 13. lokakuuta 1965. Kokouksessa valittiin kaupungin nimeämä uusi johtokunta. Pitkään johtokunnan puheenjohtajana toiminut kaupunginjohtaja Arno Tuurna siirtyi syrjään ja hänen tilalleen valittiin Berndt Starckjohann. Johtokunnan sihteerinä toimi Musiikkiopiston johtaja.

Osakekaupan jälkeen kaupungin tuki Musiikkiopistolle kasvoi merkittävästi ja vuonna 1965 opistolle valittu uusi johtaja, Aarre Hemming saattoi keskittyä enemmän musiikinopetuksen kehittämiseen.

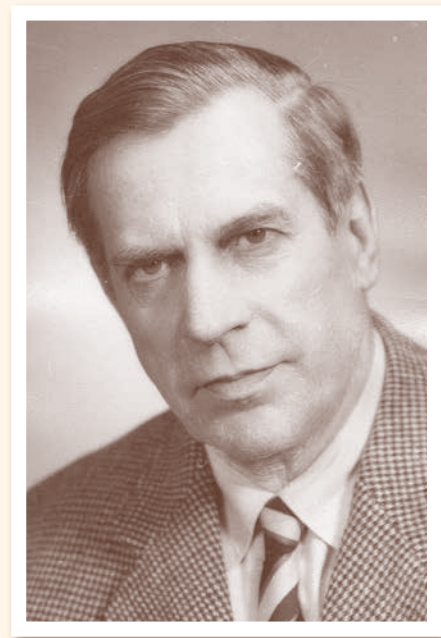
FELIX KROHN

Musiikkiopiston johtaja ja Musiikkiopiston Omakotisäätiön puheenjohtaja, maisteri Felix Krohn kuoli pitkään vaivanneeseen sairauteen marraskuun 8. päivänä 1963. Hänen poismenoaan seuranneisiin järjestelyihin liittyi edellä esitelty Lahden Musiikkiopisto Oy:n osakekauppa ja muutokset säätiön säännöissä.

Felix Krohn eli vivahteikkaan elämän, jonka keskeiseksi osaksi muodostui lopulta Viipurin musiikkiopiston johtaminen Lahdessa ja konserttitalon rakentaminen. Felix Krohn syntyi Tampereella 20. toukokuuta 1898. Hänen isänsä, Ilmari Krohn oli tuolloin Aleksanterin kirkon urkuri ja toimi sittemmin Helsingin yliopiston musiikkitieten professorina.

Isänsä tavoin Felix Krohn lähti tekemään uraa musiikin alalla. Hän kirjoitti ylioppilaaksi vuonna 1916 ja sen jälkeen suoritti Helsingin konservatoriossa sävellysdiplomin. Vuosina 1919 ja 1920 hän opiskeli Berliinin kuninkaallisen akatemian musiikkikorkeakoulussa. Vuonna 1922 Felix Krohn valmistui Helsingin yliopistosta musiikkitieten maisteriksi.

Valmistuttuaan maisteriksi Felix Krohn ei heti hakenut työtä musiikin piiristä. Teoksessa Suomen säveltäjiä hän muisteli työuransa alkuvaiheita näin: ”Leipävirkoja ehti olla monenlaisia, pääasiallisesti kaupan ja teollisuuden eri aloilta. Taiteilijoilla usein hedelmällistä ”Sturm und drang” -periodia vastasi kuuden vuoden ”Sturm und restaurant” -periodi, joka alkoi siirtyessäni kieltolain kaaduttua v. 1932 Alkoholiliikkeen pääkonttoriin ja myöhemmin firman ravintolanjohtajan sinänsä perin mielenkiintoiseen toimeen. Luulen, että säveltäjä voi kartuttaa sävelsanottavaansa ja rikastuttaa mielikuvitustaan keräämällä herätteitä ja elämyksiä mahdollisimman monilta eri aloilta. Näin lohduttelen itseäni ajatellessani monivaiheisia vaellusvuosiani, jolloin olin milloin siirtomaatavarain tukkuliikkeessä Viipurissa, milloin lähetystön virkamiehenä Pariisissa, milloin sikarikauppoja tekemässä Amsterdamissa, milloin lentokoneenohjaajakoulussa Tervaniemellä, milloin ravintoloitsijana tai Suomen Hotelli- ja ravintolakoulun

Felix Krohn 1898 – 1963

opettajana Helsingissä, vain muutamia hajapistoja poimiakseni. Kotiuduttuani pysyvästi lahtelaiseksi, musiikinopetus, lähinnä Viipurin Musiikkiopiston ja Suomen musiikkiopistojen liiton piirissä, on tullut varsinaiseksi työkseni. Sen ohella olen saanut monella tapaa osallistua maamme musiikkielämään usein vastuunalaisillakin paikoilla.”

Vaiherikkaan elämänsä aikana Felix Krohn ehti myös säveltää. Hänen opusluettelonsa sisältää kolmisensataa sävellystä. Erkki Pullinen mainitsee Musiikkiopiston 50-vuotishistoriassa Krohnin sävellyksistä, että ”jo ensimmäiset opusnumerot todistavat tekniikan selkeästä hallinnasta. Myöhemmässä tuotannossaan hän kypsytti oman ilmeikkään, myöhäisromanttisiin keinovaroihin pitäytyvän sävelkielensä, jolle on ominaista selväpiirteinen, hallittu linjakkuus, ja vaivattomasti, luonnollisesti kumpuava melodiikka.” Felix Krohn teki myös näyttämö- ja elokuvamusiikkia, josta hän kertoi paljon pitäneensä: ”tuntuu kuin se fragmentaarisuudessaan ja jyrkissä tunnelman vaihteluissaan sopisi minulle hyvin.”

Toimiessaan Musiikkiopiston johtajana Felix Krohn sai useita valtakunnallisia luottamustehtäviä. Hän kuului Teoston johtokuntaan, valtion säveltaidetoimikuntaan ja Sulasolin johtokuntaan. Vuosina 1956 – 63 hän toimi Suomen Musiikkiopistojen Liiton hallituksen ensimmäisenä puheenjohtajana. Hän kuului myös Lahden musiikkilautakuntaan. Felix Krohn oli ideoimassa lakialoitetta musiikkiopistolaiksi, joka jätettiin eduskunnalle kolme kuukautta hänen kuolemansa jälkeen. Aloitteen allekirjoittajiin kuuluivat lahtelaiset kansanedustajat Ensio Partanen ja Olavi Kajala.

Vuonna 2000 Musiikkiopiston Omakotisäätiö kustansi kokoelman Felix Krohnin sävellyksiä sisältäneen cd-levyn. Sen nimenä on ”Felix Krohn, Säveltäjän kuva, Portrait of a Composer”. Levyllä esiintyvät Päijät-Hämeen konservatorion sinfoniaorkesteri johtajanaan Esa Heikkilä, sopraano Kirsi Tiihonen, pianisti Minna Kivilä sekä lausuja Kaarina Turunen.

Levy sisältää muun muassa Krohnin merkittävimmän orkesteriteoksen, Sinfonia breviksen, lisänimeltään ”Vuodenajat”. Hän sävelsi sen jo vuonna 1921 ja ensimmäisen kerran se esitettiin 1920-luvun lopulla Viipurissa Boris Sirpon johtamassa Viipurin orkesterin konsertissa.

Felix Kronin opusluettelo sisältää lähes 300 sävellystä.

Felix Krohnin poismeno merkitsi Musiikkiopiston Omakotisäätiölle uuden puheenjohtajan valintaa. Säätiön sääntöjen viidennen pykälän mukaan Felix Krohn oli hallituksen "elinkaudekseen" valittu jäsen. Pykälään oli kirjattu, että "kun elinkaudeksi valittu jäsen Felix Krohn kuolee tai jos hän muuten luopuu jäsenyydestään, valitsee uuden jäsenen hänen tilalleen määrääjäksi Viipurin musiikkiopisto."

Felix Krohnin tilalle säätiön hallituksen puheenjohtajaksi valittiin asiamies Juhana Kurki-Suonio. Hän oli sekä puheenjohtaja että asiamies vuodet 1964 - 1966. Vuoden 1965 syksyllä säätiön sääntöjä muutettiin ja viidennessä pykälässä todettiin, että "hallitukseen kuuluu viisi jäsentä, joista varatuomari Juhana Kurki-Suonio on elinkaudekseen valittu jäsen ja hänen henkilökohtainen varamiehensä edesmenneen musiikkiopistonjohtaja Felix Krohnin leski Kyllikki Krohn." Muista hallituksen jäsenistä Lahden kaupunki valitsi kolme ja opetusministeriö yhden varamiehineen. Juhana Kurki-Suonion ja Kyllikki Krohnin kuollessa tai muuten luopuessa hallituksen jäsenyydestä uuden jäsenen heidän tilalleen määrääjäksi valitsisi Lahden musiikkiopisto. Vuonna 1967 hallituksen puheenjohtajaksi nimitettiin kaupunginjohtaja Teemu Hiltunen.

MUSIIKINOPETUKSELLE LISÄÄ TILAA

Musiikkiopiston Omakotisäätiö päätti vuosikokouksessaan 7.4.1972 irtisanoa hotelliravintola Salpauksen vuokrasopimuksen niin, että se päättyisi 31.5.1973. Samalla vuosikokous päätti asettaa toimikunnan valmistelemaan hotelliravintolalta vapautuvien tilojen tulevaa käyttöä ja niihin liittyviä korjaus- ja muutostöitä.

Musiikkiopiston johtaja Aarre Hemming ennakoi hotelliravintolan lähtöä jo 7.10.1971 kirjeessään säätiön hallitukselle. Hän toivoi, että tulevassa tilanteessa Lahden Musiikkiopiston tilakysymykset tulisivat uudelleen käsiteltäviksi niin, että opisto pääsisi aloittamaan jo lukuvuoden 1973 - 1974 avarammissa tiloissa. Hän katsoi, ettei ”liene liian aikaista ryhtyä jo kuluvaan lukuvuoden aikana suunnittelemaan tilojen tarvetta ja käyttöä. Näin päästäisiin heti hotellitilojen vapauduttua muuttuvien tarpeiden vaatimiin kunnostustöihin, joiden pitäisi valmistua syyskuun alkuun 1973 mennessä. Tällä hetkellä musiikkiopistolta puuttuvat täysin toiminnan kannalta monet erittäin tarpeelliset tilat, kuten mm. soitinvarasto, urkuluokka, kirjastotilat, opettajainhuone sekä matkustavien opettajien majoitustilat.”

Säätiö tarttui Hemmingin aloitteeseen edellä mainitussa vuosikokouksessaan. Se päätti erityisesti pyrkiä ratkaisuun, jossa hotelliravintolalta vapautuvista tiloista Lahden Musiikkiopisto saa käyttöönsä lisätiloja III, V, VII, VIII ja IX kerroksista.

Säätiön kokoon kutsuma Lahden konserttitalon tilankäyttötoimikunta työskenteli syksystä 1972 kevääseen 1973. Muutostöiden suunnittelun yhteydessä toistettiin usein lausetta ”konserttitalon käyttäminen pääasiallisesti kulttuuritarkoituksiin vastaisi parhaiten sitä tavoitetta ja niitä päämääriä, joiden toteuttamiseksi Musiikkiopiston Omakotisäätiö on aikanaan perustettu.”

Talvella 1973 tutkittiin vielä mahdollisuuksia jatkaa ravintolatoimintaa konserttitalossa, vaikka hotellista luovuttaisiinkin. Lassi Pohja esitteli säätiön asiamiehelle ajatusta pienehköstä ja intiimistä ruokaravintolasta, jossa ei olisi lainkaan orkes-

terimusiikkia eikä tanssia. Pohja toi samassa yhteydessä julki huolensa iäkkäämmän henkilökuntansa uudelleen sijoittumismahdollisuuksista hotelliravintolan lopetuksen jälkeen. ”Useat näistä henkilöistä voisivat kuitenkin jatkaa työskentelyään muodonvaihdoksen läpikäyvässä Salpaus-ravintolassa 5 – 10 vuotta.”

Pohjan ravintola-ajatuksen tilavaatimukset osoittautuivat kuitenkin kokonaisuuden kannalta niin hankaliksi, että lopulta päädyttiin jatkamaan selvitystyötä niin, ”että kyseisiin tiloihin ei tulisi enää lainkaan ravintolaa.”

Samalla kun säätiö päätti tutkia Musiikkiopiston lisätilaratkaisun, se päätti myös selvittää opetustilojen järjestämisen Lahden ammatillisen kurssikeskuksen palvelualan koulutusta varten. Ajatuksena oli siirtää lähinnä ravintola- ja myymäläalan koulutusta konserttitaloon.

Helmikuussa 1973 tilankäyttötoimikunta joutui kuitenkin toteamaan, että kurssikeskuksen tilantarve oli lähes mahdoton toteuttaa konserttitalossa. Toimikunnan mielestä erityisesti keittiöiden rakentaminen oli niihin liittyvine vesijohto- ja viemärintitöineen teknisesti vaikeaa ja suhteettoman kallista. Tästä syystä ”toimikunta, joka toisaalta pitää oikeina niitä näkökohtia, jotka on esitetty ravintola-alan koulutuksen tarkoituksenmukaisuudesta ja välttämättömyydestä Lahdessa, katsoo, ettei ammatillisen kurssikeskuksen ravintola-alan koulutustoimintaa voida sijoittaa Lahden konserttitaloon.”

Kun kurssikeskus- ja ravintola-kysymykset oli käsitelty, pääsi tilankäyttötoimikunta keskittymään pelkästään Musiikkiopiston tilajärjestelyihin. Säätiö ja Lahden Musiikkiopisto Oy tekivät jo syksyllä vuokrasopimuksen entisen hotellitornin III ja V – IX kerroksien tilojen käytöstä, vaikka niissä samanaikaisesti tehtiin korjaus- ja muutostöitä. Syyskuun ensimmäisestä päivästä 1973 vuoden mittaiseksi tehdyssä sopimuksessa todettiin, että kulloinkin korjaustöiden alaisista tiloista ei luonnollisestikaan peritty vuokraa. Korjaustyöt pyrittiin myös suorittamaan yksi kerros kerrallaan.

Hotelliravintola Salpaukselta vapautuneitten tilojen korjaussuunnitelman ja kustannuslaskelmat teki Antti Blåfield Insinööritoimisto Blåfield ja Louhio Oy:stä. Korjaustyöt rahoitettiin Pohjoismaiden Yhdyspankista ja Vakuutusyhtiö Pohjolalta saaduilla, yhteensä 400.000 markan luotoilla sekä juoksevilla korkotuotoilla.

Entisiä hotellihuoneita yhdistettiin niin, että saatiin pieniä luokkahuoneita ja harjoitustiloja. Yhdeksännessä kerroksessa yhdistettiin hotellihuoneet 91 – 92 viulu-lehtorin luokkahuoneeksi. Siihen saatiin lisätilaa poistamalla kylpyhuone. Kaksi hotellihuonetta muutettiin sellaisinaan viulunsoiton opetustiloiksi vain poistamalla kylpyhuoneet. Hotellihuoneista 95 – 96 tehtiin sellonsoiton lehtorin luokka, jossa toinen kylpyhuone säilytettiin ja toisesta tehtiin yleinen wc avaamalla siihen ovi käytävältä. Yksi hotellihuone jätettiin matkustavien opettajien käyttöön ilman mitään muutoksia. Hotellihuone 98 jätettiin oppilaiden harjoitusluokaksi ilman rakennemuutoksia. Kerroksessa ollut sauna pesuhuoneineen säilytettiin ennallaan.

Vastaavilla toimenpiteillä saatiin kahdeksanteen kerrokseen kuusi luokkahuonetta, harjoitustila ja äänilevyjen kuunteluhuone. Seitsemänteen kerrokseen tehtiin viisi solististen aineiden luokkaa ja laululehtorin luokka sekä harjoitustila ja äänilevyjen kuunteluhuone. Kuudenteen kerrokseen tuli myös viisi solististen aineiden luokkaa, pianolehtorin luokka, harjoitustila ja varasto. Viidennen kerroksen entisestä juh-lakabinetista tehtiin tutkintosalin ja tilan musiikkileikkikoululle. Kerroksessa oli myös johtokunnan ja opettajainhuone sekä oppilaskunnan huone. Neljännen kerroksen hotellihuoneet 41 – 43 yhdistettiin teoria- ja historialuokaksi, huoneesta 44 tehtiin kitaransoiton luokka ja huoneet 45 – 46 yhdistettiin urkuluokaksi.

Kolmannen kerroksen entisestä Sinisestä kabinetista tehtiin säveltapailuluokka. Vihreä kabinetti muutettiin puolestaan taloudenhoitajan huoneeksi. Kerroksessa tehtiin muitakin tilajärjestelyjä, joilla saatiin huoneet johtajalle, varajohtajalle, kanslialle, kirjastolle, soitinvarastolle ja kitaraluokalle. Toisen kerroksen Hollolankadun puoleiselle osalle tehtiin 24 m² harppu- ja lyömäsoittimien luokka. Lisäksi ensimmäiseen kerrokseen tuli 18 m² vahtimestarin tila.

Korjaustöiden valmistuttua edellä mainituista tiloista, pinta-alaltaan lähes 1600 m², tehtiin säätö- ja Lahden Musiikkiopisto Oy:n välinen vuokrasopimus maaliskuussa 1975.

Kaksi vuotta myöhemmin säätö kunnostutti kymmenessä kerroksessa olleesta johtajan asunnosta kolme solististen aineiden luokkaa ja tilan musiikkileikkikoululle. Kun tieto johtajan asunnon vapautumisesta tuli, säätö- ja hallitus tiedusteli kaupungin-

hallituksen mielipidettä musiikkilautakunnan toimiston siirtämisestä ylimpään kerrokseen. Kaupunginhallitus katsoi kuitenkin 6.9.1976 pitämässään kokouksessa, että musiikkilautakunnan toimisto oli jo tarkoituksenmukaisissa tiloissa.

Säätiön hallitus toimitti samaan kaupunginhallituksen kokoukseen suunnitelman edellä mainituista solististen aineiden luokista sekä musiikkileikkikoulutilasta. Kaupunginhallituksen ottamasta kannasta musiikkilautakunnan toimiston siirtoon säätiö tulkitsi, että ”on kaupunginhallitus täten hyväksynyt osaltaan myös kyseisen suunnitelman, joskaan sitä ei ole kaupunginhallituksen päätöksessä nimenomaan sanottu.”

Musiikkiopistosta konservatorio

Melkein yhtä aikaa Musiikkiopiston laajennustöiden kanssa käytiin neuvotteluja mahdollisuudesta luoda opistoon korkeakouluosasto, haaveiltiin jopa Sibelius-Akatemian filiaalista Lahteen. Kaupunginhallitus asetti vuonna 1974 kehittämistoimikunnan selvittämään asiaa.

Lahden Musiikkiopisto täytti vuonna 1977 annetun asetuksen määritelmät sellaisesta opetuksentasosta, jonka päättötutkinto tuotti kelpoisuuden julkiseen virkaan tai toimeen. Vahvistaakseen tätä käsitystä Musiikkiopisto muutti nimensä Päijät-Hämeen konservatorioksi. Taustayhteisönä toimi kuitenkin vielä Lahden Musiikkiopisto Oy. Yhtiön johtokunta vahvisti nimenmuutoksen maaliskuussa 1977. Päijät-Hämeen liittämistä nimeen kritisoitiin voimakkaasti, mutta siinä pitäydyttiin, kun toimintaan haluttiin tukea mahdollisimman monesta Lahden ympäristökunnasta.

Lahden Musiikkiopisto Oy:n johtokunta kirjasi nimenmuutospäätöksen seuraavasti: ”Johtokunta päätti, että Lahden Musiikkiopiston nimi muutetaan Päijät-Hämeen konservatorioksi esittämällä yhtiökokoukselle, että yhtiöjärjestyksen toinen pykälä muutetaan kuuluvaksi seuraavasti: Yhtiön tarkoituksena on musiikkiharrastuksen, -opiskelun ja -opetuksen edistäminen pääasiassa Lahden talousalueella ylläpitämällä Lahden kaupungissa toimivaa Päijät-Hämeen konservatoriota, joka jatkaa Viipurin kaupungissa toimineen Viipurin Musiikkiopisto –nimisen opetuslaitoksen työtä ja perinteitä.”

KIRJASTO JA ORKESTERI KONSERTTITALOON

Puukirjastosta konserttitaloon

Lahden pääkirjasto toimi vuodesta 1928 vuoteen 1967 Hämeenkatu 12:ssa, niin sanotussa puukirjastossa. Se oli 1960-luvulle tultaessa ahdas ja epäkäytännöllinen. Rakennuksen epäkohtien lista oli pitkä: se oli kallistunut, sen alapohja oli laho ja lattiapäällysteet rikkinäisiä. Epäiltiin kestävätkö seinät yläparvekkeen hyllyjen rasituksen. Kosteassa varastossa olevat kirjat olivat vaarassa homehtua. Kirjasto oli niin henkilökunnalle kuin asiakkaillekin kylmä ja vetoinen. Valtion kirjastotoimiston johtajan Kaarina Rannan mielestä rakennus oli Suomen kaupungin-kirjastoista huonoin.

Lahden kirjastotalo-asia eteni kovin hitaasti. Kaupunginvaltuusto teki 1.11.1955, 50-vuotisjuhlaistunnossaan päätöksen kirjasto- ja teatteritalon rakentamisesta. Kirjaston johtokunta laati tilaohjelman arkkitehtikilpailua varten, joka järjestettiin vuonna 1956. Ajatus oli rakentaa kirjasto Fellmannin pelloilta varatulle tontille. Hanke ei kuitenkaan edistynyt tätä pidemmälle. Keskusta-alueen kaavauudistuksessa kirjastoa kaavailtiin Paavolaan. Mutta kun rakentaminen näytti siirtyvän hamaan tulevaisuuteen, kirjaston johtokunta alkoi etsiä tilaongelmaansa tilapäistä ratkaisua.

Lopulta kaupunki päätti vuokrata kirjastolle väliaikaiset tilat konserttitalon pienoistavaratalosta. Tämä sopi säätiölle erinomaisesti ja se ryhtyi vuonna 1966 irtisanoimaan tavaratalon vuokrasopimuksia. Tavaratalon suurimman vuokralaisen, Kalle Anttila Oy:n vuokrasopimus irtisanottiin päättymään vuoden 1966 lopussa. Vuoden 1966 joulukuussa Lahden kaupungille vuokratuissa pienoistavaratalon tiloissa toimivat vielä Salpaus-baari, Konserttitalon Kemikalio, T:mi Villavasu, Konserttitalon Kenkä, T:mi Maijan Nurkka ja Kiinteistötoimisto Kaalamo. Pohjoismaiden Yhdyspankin konttori säilyi konserttitalossa vuoden 1976 loppuun asti.

Kirjastolle tulevissa tiloissa tehtiin laaja remontti, jonka suunnitteli arkkitehti Maija Suurla, arkkitehtitoimisto Harjanne & Suurlasta. Suurlan suunnittelemat kalusteet

tilattiin Isku Oy:ltä ja Lahden Puutyö Oy:ltä. Eija Eskola mainitsee kaupunginkirjaston historiassaan, että tilojen ”yleisväritys oli tummaa, kalusteet tomunharmaaksi värjättyä ja himmeäksi lakattua koivua, istumaryhmät mustaa nahkaa. Tilan arvokkuutta ja julkisen tilan luonnetta korostettiin kukkaistutuksin ja tekstiiliteoksien.”

Pääkirjaston aikuisten lainausosasto ja opintolukusali avattiin konserttitalossa 4. lokakuuta 1967, vihkiäisjuhla pidettiin Lahden kaupungin syntymäpäivänä 1.11.1967. Ensimmäisessä vaiheessa kirjasto sai käyttöönsä tiloja noin 1400 m². Niitä oli kolmessa kerroksessa: ylimmässä kerroksessa olivat käsikirjasto, aikakauslehtilukusali, tutkijahuone sekä työhuoneita, katusaon sijoitettiin pääosa lainausosastosta ja työhuoneita, pohjakerrokseen kirjavarasto ja pieni osa lainausosastosta.

Konserttitaloon tuli myös uusi musiikkikirjasto, joka avattiin yleisölle vuonna 1969. Musiikkikirjasto-osuudesta tehtiin vuokrasopimus tammikuussa 1968 ja se käsitti konserttitalon ylemmässä kellarikerroksessa olleen keilahallin tilojen pääosan.

Kirjaston vaatimat muutostyöt konserttitalossa maksoivat 801.400 markkaa, jotka säätiö sitoutui jälkikäteen ottamaan vastattavakseen, kun kaupunki oli myöntänyt sille kymmenen vuoden korottoman lainan koko summalle.

Marraskuun 20. päivänä 1969 tehdyllä sopimuksella kaupunki sitoutui suorittamaan lisävuokrana 3,62 markkaa neliömetriltä kuukaudessa ”eli varsinaisten kirjastotilojen ja musiikkikirjastotilojen osalta yhteensä 6.678,34 markkaa kuukaudessa.” Lisävuokralla, joka oli 80.140 markkaa vuodessa, kaupunki kuittasi velan lyhennykset.

Kaupunginorkesterille omat tilat

Kaupunginkirjaston rinnalla musiikkilautakuntakin alkoi vuokrata konserttitalon tiloja kaupunginorkesterin käyttöön. Maaliskuussa 1964 musiikkilautakunta teki säätiön kanssa vuokrasopimuksen, jolla se sai kaupunginorkesterin vakituiseen käyttöön Sirpo-salin, seuraavassa kerroksessa olevan luokkahuoneen suihkutiloineen, varastotilaa noin 50 m² sekä tilan konserttiflyngelille, josta se voitiin helposti siirtää konserttilavalle.

Säätiö toteutti muutostyöt, joissa Sirpo-salista erotettiin kaupunginorkesterin taloudenhoitajan työhuone, toimisto, kapellimestarin huone sekä nuotisto. Itse Sirpo-salia käytettiin paitsi orkesterin niin myös kaupungin musiikkiyhteisöille vuokrattavana harjoitustilana.

Lisäksi vuokrasopimuksessa sovittiin konserttitalon käytöstä kaupunginorkesterin konsertteihin ja harjoituksiin. Viime mainittuun tarkoitukseen konserttitalo oli orkesterin käytössä viisi tuntia joka arkipäivä. Konsertteihin orkesteri sai salin ”aputiloineen, joihin kuuluvat lämpiöt lukuun ottamatta vaatenaulakkoa, lippukassa ja valaistusmestarin huone, teknillisiä laitteineen 3 tunniksi joka keskiviikkona ja 2 tunniksi uuden vuoden- ja vapunpäivinä.”

Helmikuussa 1965 musiikkilautakunnan ja säätiön keskinäistä vuokrasopimusta täydennettiin lisäyksellä, jossa Sirpo-salin eteinen tarjoilutiloineen katsottiin kuuluvan konserttitalon aputiloihin, johon musiikkilautakunnalla oli sama käyttöoikeus kuin konserttitalonkin.

Seuraavan vuoden toukokuussa musiikkilautakunta vuokrasi edellisten tilojen lisäksi konserttitalon lämpiöineen ja mui-

ne aputiloineen, joihin kuuluivat valaistumestarin huone, kulissivarasto, pääporras- ja apuporrastilat sekä toisen ja kolmannen kerroksen käytävätilat ja vielä sähkölaitehuone.

Musiikkilautakunta sitoutui kustantamaan tarvittavat korjaukset vuokrattavissa tiloissa ja niihin kuuluvissa laitteissa. Näihin lukeutuivat verhot, orkesterilavahissi, paljeseinä, valaistuslaitteet sekä konserttisalissa ja katsomon tuoleissa tarvittavat korjaukset. Lisäksi musiikkilautakunta hyväksyi säätiön ja Konserttitalon Hotelli-ravintola Oy:n välisen sopimuksen tarjoilun järjestämisestä lämpiössä.

Helmikuussa 1968 musiikkilautakunta vuokrasi aikaisemmin vuokrattujen tilojen lisäksi nk. Anttilan parvekekerroksesta noin 30 neliometriä nuottikirjastoa varten. Saman vuoden joulukuussa musiikkilautakunta vuokrasi aikaisemmin Yleisradion hallussa konserttitalossa olleista tiloista muut paitsi neljännen kerroksen selostamo- ja tarkkailuhuoneen (7,5 m²).

Musiikkilautakunta toteutti vuoden 1968 aikana kunnostustöitä konserttitalosta vuokraamissaan tiloissa niin, että kaupunginorkesteri saattoi aloittaa syksyn 1968 konserttikauden ehostetuissa tiloissa. Kunnostustöiden kohteena oli erityisesti itse konserttisali. Se maalattiin ja esirippu vaihdettiin uuteen ja lattialle laitettiin uudet plyysimatot. Lisäksi konserttilavalle hankittiin uudet orkesteri- ja kuorokorokkeet. Seuraavana vuonna kunnostustyöt jatkuivat aulatiloiissa.

Hotelliravintola Salpauksen lopetettua toimintansa toukokuun lopussa 1973, kirjasto vuokrasi jo kesällä konserttitalon kellarikerroksista varastotilaa n. 240 m², ensimmäisestä kerroksesta kellokorttihuoneen ja siihen liittyvän wc:n sekä parvekekerroksesta ravintolan entisen toimistotilan ja nuottivaraston.

Syyskuussa 1975 Lahden kaupunki teki säätiön kanssa uuden vuokrasopimukset, jotka korvasivat kaikki aiemmat musiikkilautakunnan ja kirjastolautakunnan tekemät sopimukset. Uudessa sopimuksessa kaupunginorkesteri sai käyttöönsä lähes 2000 m² ja kaupunginkirjasto noin 2200 m².

OMAKOTISÄÄTIÖN VUODET 1975 – 1990

Säätiön talous tasapainossa

Kaupungin kanssa tehdyt uudet vuokrasopimukset ja Musiikkiopiston toiminnan käynnistyminen laajemmissa tiloissa paransi nopeasti säätiön taloudellista asemaa. Asiamies Juhana Kurki-Suonio saattoi jo vuoden 1976 toimintakertomuksessa todeta, että säätiön taloudellinen tulos oli siihen mennessä kaikkein paras. Talous oli niin hyvällä mallilla, että asiamies arvioi säätiön saavan kaikki pankkilainansa hoidettua vuonna 1977. Lisäksi hän mainitsi, että Musiikkiopiston johtajan asunnon muutostyöt konserttitalon kymmenennessä kerroksessa pystyttäisiin toteuttamaan säätiön omilla varoilla.

Säätiön parantunut taloudellinen asema antoi sille ensimmäistä kertaa mahdollisuuden toteuttaa laajemmin toimintaperiaatteitaan. Se saattoi vasta nyt aloittaa varsinaisen Musiikkiopiston opetustoiminnan ja opiskelun tukemisen. Toimintasuunnitelmassa vuodelle 1978 Musiikkiopiston opettajille ja oppilaille luvattiin stipendejä, joiden saajista päättäisi Musiikkiopiston johtokunta. Lisäksi Musiikkiopistolle luvattiin 50.000 markan avustus ulkomaisen opettajan palkkaukseen.

Syksyllä 1977 tuli kuluneeksi 25 vuotta säätiön perustamisesta. Juhlavuotta korostettiin lahjoittamalla Musiikkiopistolle 10.000 markkaa jaettavaksi opiston opettajille tunnustuksena ”jo suoritusta työstä että myös kannustuksena opiston piirissä ja sen hyväksi vastaisuudessa suoritettavasta työstä.” Opiston johtokunta jakoi tunnustuspalkinnot harkintansa mukaan. Marraskuun 7. päivänä 1977 konserttitalolla pidettiin pieni juhlatilaisuus, jossa säätiön ja Musiikkiopiston edustajat luovuttivat stipendit viulutaiteilija Naum Levinille (6.000 mk), pianotaiteilija Maija Vähälälle (2.000 mk) ja laulutaiteilija Tauno Kaivolalle (2.000 mk).

Konserttisali juhlakuntoon

Vuoden 1979 kesällä säätiö toteutti suurehkon kunnostustyön konserttisalissa. Sen

suunnittelusta ja valvonnasta vastasivat talon arkkitehdit Heikki ja Kaija Siren. Konserttisalin tuolit peruskorjattiin ja verhoiltiin uudelleen, lattiapäällysteet uusittiin ja esiintymislavalle asennettiin parketti. Sali ja lämpiö maalattiin, esirippu, sähkölaitteita ja kaiuttimia uusittiin.

Kunnostustyöt valmistuivat elokuussa 1979 niin että 29.8. voitiin viettää konserttitalon valmistumisen 25-vuotisjuhlaa. Juhlassa kapellimestari Jouko Saaren johtaman Lahden kaupunginorkesterin esitti Felix Krohnin orkesteriteoksen Sinfonia brevis ("Vuodenajat"). Lahden Mieskuoro esitti Paavo Kiiskin johdolla Felix Krohnin mieskuorolauluja. Säveltäjän nuoruudenteoksen, H-duuri trion pianolle, viululle ja sellolle esittivät Lea Terno-Kivilä, Veikko Saarnikoski ja Timo Keinonen. Juhlapuheen piti säätiön asiamies Juhana Kurki-Suonio. Tilaisuus päättyi Salpaus-salissa järjestettyyn kutsuvierasillalliseen.

Tunnustuspalkintoja ja stipendiaatteja

Vuonna 1979 säätiö jakoi avustuksia moniin eri tarkoituksiin. Viisi Musiikkiopiston opettajaa sai 3.000 markan tunnustuspalkinnon. Lahden kaupunginorkesterin eläkkeelle siirtynyt kapellimestari Urpo Pesoselle myönnettiin myös 3.000 markan apuraha tunnustuksena Lahden musiikkielämän hyväksi tekemästään työstä sekä Felix Krohnin sävellysten järjestämiseen ja luetteloimiseen. Päijät-Hämeen tutkimusseuralle annettiin 1.000 markkaa professori Erik Tawaststjernan esitelmätilaisuuden järjestelyihin.

Vuoden 1979 suurin avustus myönnettiin Päijät-Hämeen konservatoriolle bulgarialaisen professori Emil Kamillarovin matkakuluihin hänen toimiessa saman vuoden syyskaudella Jyväskylän ja Päijät-Hämeen konservatorioiden yhteisenä viulunsoitonopettajana. Tätä avustusta myönnettiin 9.000 markkaa, mutta siitä käytettiin vain noin 5.400 markkaa.

Vuoden 1979 toimintakertomuksen loppupäätelmässä säätiö toteaa, että suurten korjaustöiden jälkeen oli tullut aika "vetää henkeä" ja suunnata vuokratulojen ylijäämiä paitsi vanhojen korottomien lainojen lyhennyksiin niin myös entistä suurempiin avustuksiin ja muihin tukitoimiin Lahden musiikkielämän hyväksi.

”Henkeä” säätiö veti sen verran, että saattoi jo seuraavana vuonna myöntää ennätyskelliset 55.359,30 markkaa stipendeihin ja avustuksiin. Summa oli yli kaksinkertainen edellisen vuoden avustuksiin verrattuna. Säätiön toimintakertomuksessa vuodelta 1980 oli vahvana loppukaneettina, että Päijät-Hämeen konservatorion ”toimintaedellytysten turvaaminen ja parantaminen laajassa mielessä on säätiön perustajan tahdon ja sille vahvistettujen sääntöjen mukainen säätiön toiminnan tarkoitusperä, mikä nyt, taloudellisten kahleiden kirvottua, olisi entistä enemmän ja monipuolisemmin otettava huomioon harkittaessa säätiön vastaista toimintaa ja sen tarkoituksen toteuttamiskeinoja.”

Asiamiehen muotokuva

Omakotisäätiön hallitus päätti kokouksessaan 30.11.1979 maalauttaa asiamies Juhana Kurki-Suonion muotokuvan siten, ”kuin puheenjohtaja Hiltunen ja asiamies Kurki-Suonio lähemmin sopivat.” Muotokuvan tekijäksi valittiin Lahden Taidekoulun opettaja, kuvataiteilija Arto Pennanen.

Asiamies Kurki-Suonion muotokuva paljastettiin konserttitalon lämpiössä 17.12.1980. Paljastuspuheen piti säätiön hallituksen puheenjohtaja, valtiosihteeri Teemu Hiltunen. Lahden Mieskuoro oli saapunut paikalle ”omasta aloitteestaan” ja esitti tilaisuuteen sopivia lauluja. Paljastusta seurasi vielä noin sadalle kutsuvieraalle järjestetty cocktail-tilaisuus. Seuraavana päivänä, Juhana Kurki-Suonion täyttäessä 60 vuotta, säätiön hallitus luovutti hänelle Pennasen maalaaman muotokuvan toisintokappaleen. Tässä tilaisuudessa luovutuspuheen piti säätiön hallituksen varapuheenjohtaja Sirkka Lankinen.

Muotokuva toisintoineen oli säätiön ensimmäinen taidehankinta. Vuonna 1980 hankittiin vielä taitelija Tuula Montoselta kipsiveistos ”Kalastaja Eemeli”. Muotokuva maksoi 21.000 markkaa ja sen toisinto 9.000 markkaa. ”Kalastaja Eemelin” hinta oli 1.300 markkaa. Taidehankinnat merkittiin kirjanpitoon nimikkeellä ”muut aineelliset hyödykkeet”.

Tukea ulkomaiseen musiikinopetukseen

1980-luku oli säätiön avustustoiminnan kulta-aikaa. Avustusten ja stipendien pääkohteena oli luonnollisesti Päijät-Hämeen konservatorio, mutta avustuksia jaettiin myös muille, kuten Lahden Oopperayhdistykselle, Finn-Kanteleet r.y:lle, Lahden Kamarimusiikkiseuralle, Lahden kaupunginorkesterin soittajille sekä muille yksittäisille taiteilijoille ja musiikinopiskelijoille. Vuonna 1983 säätiö osti Salpaus-saliin Yamaha G-2J flyygelin, jonka se luovutti musiikkilautakunnan hallintaan.

Päijät-Hämeen konservatorion saamista avustuksista suurimmat liittyivät ulkomaisten opettajien vierailukustannuksiin. Aiemmin mainitun professori Emil Kamillarowin lisäksi säätiön tuella saatiin kustannettua viulusoitonopettaja, dosentti Hristo Donkinin palkkaus ja matkakulut.

Pelkästään Päijät-Hämeen konservatorion toimintaan liittyneet avustukset jakautuvat 1980-luvulla seuraavasti:

1980	Stipendit opettajille ja oppilaille	30.000,00 mk
	Professori Emil Kamillarowin matkakulut ja päivärahat	8.570,25
	Konservatorion sinfoniaorkesterin Västeråsin matkan kuluja	419,05
	Esittelylehtisen painatuskustannukset	5.000,00
1981	Professori Emil Kamillarowin matkakulut	10.891,50
	Dosentti Hristo Donkin	14.500,00
	Flyygelin hankinta	26.000,00
	Kahden saksofonin hankinta	9.000,00
	Paraatipukujen pesuun	2.500,00
1982	Tuuban hankinta	6.000,00
	Tukituolien ostamiseen	10.000,00
	Dosentti Hristo Donkin	64.000,00
	Viulun hankinta	10.000,00
1983	Matka-avustus Unkariin	15.000,00
	Harmonikan hankinta	13.500,00

	Juniorijousten edustusasut	7.000,00
	Dosentti Hristo Donkin	83,295,00
	Soittimien hankinta	45.900,00
	Nuottihyllyjen hankinta	3.000,00
	Stipendit opettajille ja oppilaille	12.000,00
	Mikrofonin hankinta	10.000,00
	Oppilaiden matkakustannuksiin	8.750,00
1984	Soittimien hankinta	30.000,00
	Dosentti Hristo Donkin	87.010,00
	Videolaitteiden hankinta	15.000,00
	Pianonsoitonopettaja Noel Floresin matkakulut	20.000,00
	Oppilaiden stipendit soittimien hankintaan	10.000,00
	Käyrätorven hankinta	6.000,00
	Klarinetin hankinta	4.000,00
1985	Dosentti Hristo Donkin	97.000,00
1986	Dosentti Hristo Donkin	87.505,00
1987	Dosentti Hristo Donkin	149.830,00
	Soittimien hankinta	30.000,00
	Stipendit opettajille ja oppilaille	30.000,00
	Oppilaiden matkakustannukset	5.000,00
	Päijät-Hämeen konservatorion opettajayhdistys	8.000,00
1988	Dosentti Hristo Donkin	63.700,00
	Päijät-Hämeen konservatorion oppilastuki	3.000,00
	Atk-laitteet	25.000,00
1989	Pavel Vernikovin kurssi	13.500,00
	Dosentti Hristo Donkin	24.240,00
	Osuus rehtori Hemmingin arvonimen leimaverosta	20.000,00
1990	Lastenjuhlien ilmoitus- ja siivouskulut	3.600,00

Velat maksuun

Säätiön vahvistunut taloudellinen asema antoi sille mahdollisuuden jopa lyhentää konserttitalon rakennusvaiheessa Lahden kaupungilta saatua 30 miljoonan vanhan markan korotonta ja irtisanomatonta lainaa. Vuonna 1981 lainasta maksettiin 50.000 markan erä ”toivomuksin, että täten ainakin symbolisesti helpotettaisiin muiden kulttuurirakennusten, lähinnä teatteritalon rakentamisen rahoitusta.”

Vuonna 1982 edellä mainittua lainaa lyhennettiin vielä 100.000 markalla. Samalla säätiön hallitus kaavaili velan viimeisen erän maksamista syksyllä 1984, kun konserttitalon valmistumisesta tuli kuluneeksi 30 vuotta. Maksuaikataulu venyi tästä kuitenkin niin, että velan loppuosa maksettiin vasta keväällä 1985. Vuonna 1982 säätiö maksoi pois Lahden Musiikkiopisto Oy:n omakotirahastolta konserttitalon rakentamisvaiheessa saadun vastaavan korottoman ja irtisanomattoman lainan.

Soittimia ja taideteos

Syksyllä 1982 tuli kuluneeksi 30 vuotta Omakotisäätiön perustamisesta. Säätiön hallitus päätti 22.10.1982 juhlistaa merkkivuottaan myöntämällä Päijät-Hämeen konservatoriolle opetuksessa tarvittavien soitinten hankintaan 70.000 markkaa. Kokouksessa puheenjohtaja Hiltunen toi esiin säätiön voimakkaan toiveen, että kahden vuoden kuluttua konserttitalon valmistumisen 30-vuotiskonsertti otettaisiin Lahden kaupunginorkesterin ohjelmaan. Kokouspäivän iltana säätiön hallitus puolisoineen kokoontui juhlaillalliselle Lahden Seurahuoneelle.

Säätiön hallituksen jäsenen ja varapuheenjohtajan Sirkka Lankisen aktiivisuuden tuloksena konserttitalon lämpiöön saatiin kuvanveistäjä Kalervo Kallion perikunnalta Jean Sibeliuksen päätä esittävä veistos. Säätiön vuosikokouksessa 22.5.1984 Lankinen esitti vuoden tulo- ja menoarviota käsiteltäessä, että menoista poistettaisiin Lahden kaupungin lainanlyhennys 100.000 markkaa ja tilalle otettaisiin samansuuruinen meno Sibelius-veistoksen hankintaan. Ehdotusta ei kannatettu ja veistoksen kohtalo jäi siltä osin avoimeksi.

Kuvanveistäjä Heikki Varja lähetti 5.5.1984 lausunnon Sibeliuksen veistoksesta. Hän totesi, että ”Kuvanveistäjä Kalervo Kallion spektroliittiin tekemä Jean Sibeliuksen muotokuva edustaa elävää perinteisen kuvanveiston muotokieltä. Muotokuva on viivahteikas ja siinä on rakenteellista suurpiirteisyyttä sekä persoonallista luovaa ilmettä. Siinä luonnehditaan Jean Sibeliusta komealla otteella. Veistoksessa tulee esiin myös Kalervo Kallion hyvä materiaalitaju ja tekniikka. Spektroliitti materiaalina on niin ikään arvokas ja harvinainen. Teoksesta pyydettyä hintaa 100.000 – pidän edullisena.”

Veistoshankintaa tuli avustamaan laulutaiteilija Mirjam Helin, joka syyskuussa 1984 konserttitalon 30-vuotisjuhlan yhteydessä luovutti 5.000 markkaa veistoksen hankintaa varten. Säätiö otti rahan mielihyvin vastaan ja perusti kirjanpitoon asiaan liittyvän tilin. Muuta ei sen osalta sitten tapahtunutkaan.

Veistoksen kohtaloa pyöriteltiin vuoteen 1990 asti, jolloin Lahden kaupungin kulttuurilautakunta lopulta osti sen kaupungin kokoelmiin 120.000 markalla Kalervo Kallion tyttareltä Kanerva Kalliolta. Säätiön hallitus päätti 7.6.1991 purkaa Sibeliuksen pään ostoa varten perustetun rahaston ja luovuttaa Mirjam Helinin lahjoittamat 5.000 markkaa Lahden kaupungille, ”joka on hankkinut omistukseensa kyseisen veistoksen ja pitää sitä edelleen sijoitettuna konserttitalon lämpiöön kuten aikaisemminkin.”

”Juhlan kustantaa Musiikkiopiston Omakotisäätiö”

Säätiö järjesti konserttitalon valmistumisen 30-vuotisjuhlan 26.11.1984. Juhla aloitettiin tervehdysten vastaanotolla konserttitalon lämpiössä. Onnittelijoiden joukossa oli myös Mirjam Helin, joka samalla teki edellä mainitun lahjoituksensa. Varsinaisen juhlan aloittivat laulajatar Päivi Heikinheimo säestäjänään pianotaiteilija Maija Vähätalo-Laine. He esittivät kaksi Felix Krohnin säveltämää laulua. Heidän jälkeen säätiön asiamies Juhana Kurki-Suonio piti tervehdyspuheen. Musiikkiohjelmaa jatkoi Aarre Hemmingin johtama Päijät-Hämeen konservatorion sinfoniaorkesteri, joka esitti Saint-Saënsin viulumusiikkia solistinaan viulutaiteilija Kirsti Sutinen. Juhlapuheen piti Sibelius-Akatemian rehtori Ellen Urho. Opetusministeriön tervehdyksen esitti kansliapääl-

Konserttitalon 30-vuotisjuhlan yleisöä. Vasemmalta Musiikkiopiston Omakotisäätiön puheenjohtaja Teemu Hiltunen, Sibelius-Akatemian rehtori Ellen Urho, säätiön hallituksen varapuheenjohtaja Sirkka Lankinen, taiteilija Mirjam Helin ja opetusministeriön kansliapäällikkö Jaakko Numminen.

likkö Jaakko Numminen ja Lahden kaupungin tervehdyksen kaupunginjohtaja Seppo Välisalo. Tilaisuuden lopuksi esiintyi Lahden kaupunginorkesteri, joka kapellimestari Urpo Pesosen johdolla esitti Felix Krohnin orkesteriteoksen Sinfonia brevis, Vuodenajat. Juhlat huipentuivat Lahden Seurahuoneella illalliseen, johon osallistui noin 60 kutsuvierasta.

Vuosina 1985 ja 1986 konserttitalon hissit uusittiin ja peruskorjattiin. Korjaustyöt tulivat niin kalliiksi, että säätiö joutui pitkästä aikaa turvautumaan Suomen Yhdyspankista saatuun vekselirahoitukseen. Vuonna 1985 kaupunginkirjaston musiikkikirjasto-osasto muutti kokonaan pois konserttitalosta, tosin vain sitä vastapäätä Erkonkadulle. Vapautuneet tilat kunnostettiin lainausosaston tarpeisiin. Lisäksi musiikkilautakunnan toimiston viereen rakennettiin lipunmyyntitila kirjaston sivuportaan yläpuolelle, konserttitalon kulmaukseen. Korjausmenoja kasvatti vielä talon kaikkien puisten ikkunoiden kunnostus.

Lokakuussa 1989 juhlittiin 35-vuotiaasta konserttitaloa kahdella, perättäisinä päivinä järjestelyillä konserteilla. Torstaina 5.10. Lahden kaupunginorkesteri piti konserttitalon 35-vuotisjuhlakonsertin, jota johti kapellimestari Osmo Vänskä. Konsertti aloitettiin Felix Krohnin sävellyksellä Odalisque. Illan solisti oli pianotaiteilija Olli Mustonen, joka esitti Mozartin pianokonserton A-duuri, n:ro 23. Lopuksi orkesteri soitti Brahmsin 2. sinfonian. Konsertin alussa asiamies Juhana Kurki-Suonio esitti säätiön tervehdyksen.

Seuraavana päivänä, 6.10.1989 säätiö järjesti juhlan kunniaksi ilmaisen yleisötilaisuuden, jossa esiintyivät Olli Mustonen sekä Aarre Hemmingin johtama Päijät-Hämeen konservatorion sinfoniaorkesteri solisteinaan viulutaiteilijat Elina Vähälä ja Taija Jussila. Ennen konserttia lämpiössä oli ilmainen kahvitarjoilu, jossa yleisöä viihdytti yliluotnantti Tapio Korpelan johtama Lahden sotamusiikkikoulun puhallinyhtye. Vielä ennen konsertin alkua asiamies Kurki-Suonio esitti konserttitalon historiikin. Tilaisuuden lehti-ilmoitus päättyi ylpeään ilmoitukseen: ”Juhlan järjestää ja kustantaa Lahden Konserttitalon omistava Musiikkiopiston Omakotisäätiö”.

SÄÄTIÖN TALOUDELLINEN AHDINKO PALAA

Konserttitalon saneeraus

ahden pääkirjastoa ryhdyttiin rakentamaan Paavolaan 1980-luvun lopulla. Kirjaston lähtö konserttitalosta aiheutti Omakotisäätiölle luonnollisesti paljon pohdittavaa siitä, miten vapautuvat tilat, 2.442,5 m², käytetään ja kuka niistä maksaa vuokraa.

Lahden kaupunginhallitus irtisanoi konserttitalon kirjastotiloja koskevan vuokrasopimuksen 29.11.1989 päättymään 31.10.1990. Säätiön asiamies Juhana Kurki-Suonio vastasi ilmoitukseen, että ”ahtaan muodollisesti sopimusta tulkittaessa voitaisiin asettua sille kannalle, että sopimusta ei voitaisi irtisanoa päättymään muuten kuin kesäkuun 30. päivänä tai joulukuun 31. päivänä. Tällainen muodollinen tulkinta johtaisi kuitenkin molempien asianosaisten kannalta epätarkoituksenmukaiseen ja kaupungin kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen, joten ilmoitettua vuokrasuhteen päättymisajankohtaa on pidettävä hyväksyttävänä.” Asiamiehen pieni huomautus kertoi säätiön huolesta konserttitalon tulevaisuudesta.

Säätiön hallituksessa kirjaston lähdön aiheuttamia toimenpiteitä pohdittiin siitä alkaen, kun päätös pääkirjaston rakentamisesta tehtiin. Vuoden 1987 toimintakeromuksessa todettiin, että kirjastolta ”vapautuvien tilojen vastaisen käytön suunnitteluun on jo tässä vaiheessa ryhdyttävä, jolloin on ensisijaisesti huomioitava Lahden konservatorion kasvanut tilantarve. Konserttitalon ja sen aputilojen viihtyisyyden on myös kiinnitettävä huomiota muultakin osin kuin ilmanvaihdon parantamisen osalta”.

Konserttitalon ilmastointi ei vuosiin toiminut halutulla tavalla ja se korostui erityisesti konserttitalossa, jonka käyttäjät valittivat siitä tämän tästä. Ilmastoinnin ongelmat syntyivät jo talon rakennusvaiheessa, kun kustannussyistä ilmanvaihtoon liittyvästä tekniikasta ja sen määrästä tingittiin. Juuri ennen konserttitalon 35-vuotisjuhlaa säätiö toteutti erityisesti konserttitaliin kohdistuneen, 400.000 markkaa maksaneen ilmastointiremontin.

Helmikuussa 1990 Etelä-Suomen Sanomat uutisoi säätiön rohkean avauksen: ”Harjoitustiloja ja uusia luokkia – Lahden konserttitalo laajenee”. Uutisessa säätiö ilmoitti aikeestaan laajentaa konserttitaloa Hollolankadun varrelle paikatustilan alueelle. Se kertoi herättäneensä henkiin valtiosihteerin Teemu Hiltusen vuosia aiemmin esittämän ajatuksen. Tämä oli säätiön vastine suunnitelmalle rakentaa kongressi- ja konserttitalo Teivaanmäelle. Asiamies Kurki-Suonio vakuutti, että säätiö kykenee toteuttamaan laajennuksen omin ja lainavaroin. ”Kaupungin tuki tulisi ajankohtaiseksi vasta siinä vaiheessa, kun on kyse tilojen vuokraamisesta kaupungille ja osin konservatoriolle.”

Syksyllä 1990 säätiön hallitus joutui kuitenkin myöntämään realiteetit ja toteamaan, ettei sillä ole taloudellisia edellytyksiä ryhtyä ”välittömästi toteuttamaan konserttitalon laajennushanketta”. Hallitus merkitsi asiasta tehdyt selvitykset tiedokseen ja velvoitti asiamiehen tekemään kaupunginhallitukselle esityksen, että laajennusosan aiottu paikka kaavoitettaisiin musiikkikulttuuria palvelevaksi julkisen rakennuksen tontiksi ja että tontti varattaisiin säätiölle.

Samana syksynä säätiö käynnisti historiansa kalleimman remontin konserttitalossa. Kirjastolta vapautuneiden tilojen korjaukset suunnitteli arkkitehtitoimisto Siren Arkkitehdit Oy. Se teki myös ehdotuksen edellä mainitusta laajennusosasta.

Remonttiin ryhdyttiin luottavaisin mielin. Vuoden 1989 toimintakertomuksessa todettiin säätiön maksuvalmiuden olevan niin hyvä, että seuraavanakin vuonna olisi mahdollista jakaa stipendejä ja avustuksia 1980-luvun tasolla. Maksuvalmiutta arveltiin vahvistavan konservatorion ja musiikkilautakunnan heinäkuusta 1990 korotetut vuokrat.

Remonttia käynnistettäessä kustannuksiksi arvioitiin 16 – 17 miljoonaa markkaa. Se oli enemmän kuin konserttitalon rakennuskustannukset vuosina 1953 – 54, jolloin rahaa kului kalustehankintoihin 340 miljoonaa vanhaa markkaa (3,4 miljoonaa markkaa). Säätiöllä ei ollut vaikeuksia remontin rahoituksen järjestelyissä, joihin epäonneksi sisältyi myös valuuttasidonnaisia luottoja.

Konserttitalon muutos- ja saneeraustyöt tulivat lopulta maksamaan noin 20,4 miljoonaa markkaa. Siitä rahoitettiin valuuttasidonnaisilla luotoilla 16 miljoonaa markkaa ja markkamääräisillä notariaattilainoilla loput. Markan devalvaatio marraskuussa vuonna 1991 toi ennakoimattoman lisän lainahoitokuluihin ja säätiö joutui taas taloudelliseen ahdinkoon. Säätiöllä oli devalvaation kohteeksi joutuneita valuuttasidonnaisia lainoja 12 miljoonan markan arvosta. Devalvaation aiheuttama kurssitappio niiden kohdalla oli 1,4 miljoonaa markkaa.

Rahoitusjärjestelyjä ja uudet vuokrat

Hallituksen kokouksessa 5.10.1992 asiamies Kurki-Suonio totesi, että säätiön suurin rahoittaja, Suomen Yhdyspankki Oy suhtautui ymmärtäväisesti säätiön rahoitusjärjestelyihin. Mutta ne aiheuttivat hänelle merkittävää lisätyötä, kun järjestelyjä jouduttiin tekemään viikoittain ja ”allekirjoittamaan aina uusia asiakirjoja.” Syyskuussa 1992 asiamies oli jopa itse lainannut säätiölle lyhytaikaisesti 60.000 markkaa. Mainittu hallituksen kokous päättyi hieman apeassa tunnelmassa, kun todettiin, että säätiö täyttää 40 vuotta 14.10.1992, mutta ”nykyisessä taloudellisessa tilanteessa ei kuitenkaan ole syytä järjestää mitään konserttia eikä muutakaan juhlaa”.

Etelä-Suomen Sanomat huomioi 40-vuotiaan säätiön 13.10. pienellä artikkelilla, joka kirjoitettiin asiamiehen aloitteesta ja hänen antamastaan materiaalista. Kurki-Suoniota hieman harmitti, ettei säätiön merkkipäivää juurikaan muuten muistettu. Hän lisäsi asian erääseen kaupunginorkesterin toimistoon lähettämäänsä faksiin: ”Lahden Musiikkikoulun puolesta lähettivät säätiölle 13.10.1992 onnittelut koulun hallituksen puheenjohtaja Timo Pohjansalo ja rehtori Tuomas Kinberg. Muita onnitteluja ei sitten saatukaan, paitsi konserttitalon entisen kiinteistöhoitajan Ilmari Pekkarisen suullinen onnittelu hänen käydessä nostamassa eläkettään”.

Remontin aikana säätiö onnistui neuvottelemaan uudet pitkäaikaiset vuokrasopimukset koko taloon. Lahden kaupungin kanssa allekirjoitettiin vuokrasopimus 14. ja 15.8.1991 musiikkilautakunnan ja kaupunginorkesterin käyttöön luovutettavista tiloista, joita nyt oli kaikkiaan 2.649,5 m². Uutena vuokralaisena taloon asettui Helsingin yliopiston Holding Oy, jonka kanssa säätiö teki vuokrasopimuksen 916,5 m² tiloista 16.8.1991. Lahden Musiikkiopisto Oy:n kanssa vuokraneuvottelut saatiin päätökseen 26.9.1991, jonka jälkeen konservatoriolla oli käytössään 3.058 m². Se sai lisää tilaa kaikkiaan 1.330 m², tosin näistä noin 830 m² oli ala- ja yläkellareissa.

Keväällä 1991 Lahden museolautakunta luopui vuokraamastaan 21,5 m² holvitilasta ja Oy Yleisradio Ab 7,5 m² tarkkaamosta. Muistona pienoistavaratalo-ajasta Kamppamo Kirse jatkoi edelleen 21 m² huoneistossa.

”Kurki-Suoniota ei voi vaihtaa virkamieheen”

Vuokraneuvottelut kaupungin kanssa olivat erityisen vaikeat. Remontin edetessä paljastui, että kustannukset nousivat niin paljon, että niiden kompensoimiseksi konserttitalon vuokria täytyi merkittävästi nostaa, kaupungin osalta 25 markasta 45 markkaa neliöltä. Kaupunginhallitus myöntyi vuokrankorotuksiin, mutta päättäessään asiaa 5.8.1991 antoi lisäyksenä, tosin äänestyksen jälkeen, kehotuksen säätiön hallituksen kaupungin asettamille jäsenille asiamiestehtävien siirtämisestä tehtävään soveltuvan kaupungin viranhaltijan hoitoon.

Säätiön hallituksen kaupungin asettamat jäsenet, puheenjohtaja Teemu Hiltunen, Tauno Viitanen ja Sinikka Pykälä lähettivät heti kaupunginhallitukselle asiamiestä tukevan kirjeen, jossa he toteavat erittäin vaikean ja vaativan saneeraustyön hoituneen nopeasti ja edullisesti nimenomaan Juhana Kurki-Suonion ansiosta.

Kaupunginhallitusta ärsytti remontissa erityisesti kaksi asiaa: ensinnäkin hallintokuluista meni yli 100.000 markkaa asiamies Kurki-Suoniolle ja toiseksi tämä oli osakkaana yrityksessä, joka toimitti konserttitalon uudet lämmöntalteenotto-laitteet (Retermia Oy).

Kaupungin edustajat säätiön hallituksessa huomauttivat, että rakennuttajalle kuuluvien tehtävien ostaminen konsulttiyritykseltä olisi tullut olennaisesti kalliimmaksi eikä sillä olisi päästy läheskään yhtä hyvään tulokseen. ”Vielä huonommin tehtävien hoitaminen olisi onnistunut virkamieheltä”. Lisäksi he vakuuttivat, että Kurki-Suoniolle oli maksettu säätiön hallituksen päättämällä tavalla. Retermia Oy -yhteydestä todettiin, että tilatut laitteet muodostivat vain neljä prosenttia kokonaiskustannuksista ja Kurki-Suonio ei itse osallistunut tähän liittyvien tarjousten pyytämiseen eikä tilauksesta päättämiseen.

Juhana Kurki-Suonio itse otti yhteyttä oikeusministeriöön, jolta hän tiedusteli ministeriön näkemystä toiminnastaan säätiön asiamiehenä, ja asiamiehen tehtävien siirtämisestä Lahden kaupungin viranhaltijalle sekä säätiön hallituksen jäsenten ohjailusta.

Helmikuussa 1992 hallitusneuvos Heikki Jaatinen oikeusministeriöstä ilmoitti Kurki-Suoniolle, että ”säätiön asiamiehen tehtävien hoitaminen ei ole antanut ministeriölle aihetta

toimenpiteisiin kuluneiden 39 vuoden aikana.” Asiamiehen tehtävien siirtämisestä Lahden kaupungin viranhaltijan tehtäväksi Jaatinen viittasi säätiölain 10. pykälään, jonka mukaan säätiön hallituksen on erityisesti huolehdittava säätiön asianmukaisesta järjestämisestä. Tähän tehtävään kuuluu muun ohella säätiön tarvitsemien (johtavien) toimihenkilöiden valinta. ”Säätiön asiamiehen tehtävänä on hoitaa säätiön asioita säätiön etua silmällä pitäen, ei sen yhteisön etua, jonka palveluksessa asiamiehen tehtäviä hoitava henkilö mahdollisesti on. Ristiriitatilanteessa säätiön asiamies on siten velvollinen toimimaan yksinomaan säätiön silmällä pitäen.”

Säätiön hallituksen jäsenten ohjailusta Jaatinen totesi, että säätiön hallitukseen jäseniä valitsemaan oikeutetun yhteisön oikeus määrätä säätiöstä ja sen toiminnasta rajoittuu näiden jäsenten valitsemiseen. Hallitukseen jäseniksi valitut henkilöt ovat tässä ominaisuudessaan velvolliset toimimaan yksinomaan säätiön etua silmällä pitäen. Mikäli säätiön etu ja valitsijan mahdollisesti antamat toimintaohjeet ovat ristiriidassa keskenään, hallituksen jäsenet ovat velvolliset asettamaan säätiön edun toimintaohjeiden edelle.

Juhana Kurki-Suonio toimitti oikeusministeriön kannan kaupunginhallituksen tietoon, painottaen vielä, että viranhaltijan toimiminen asiamiehenä muodostaisi tälle pysyvän ristiriitatilanteen kaupungin ollessa säätiön vuokralaisena konserttitalossa. Apulaiskaupunginjohtaja Kari Salmi esittikin kaupunginhallituksessa asian jättämistä silleen. Etelä-Suomen Sanomat kuittasi 7.3.1992 tapahtumaketjun uutisessa, jolle se antoi kaiken kertovan otsikon: ”Kurki-Suoniota ei voi vaihtaa virkamieheen”.

Kaupunginorkesteri uudella uralla

Konserttitalon kohtalo kirjaston lähdön jälkeen nosti esiin muitakin jännitteitä. Kaupunginorkesteri oli vauhdikkaasti kehittämässä toimintaansa ja osaamistaan kansainväliselle tasolle. Kapellimestari Osmo Vänskä ja intendentti Tero-Pekka Henell esittivät eri yhteyksissä voimakasta kritiikkiä konserttitalon ja -salin olosuhteista.

Asiamies Juhana Kurki-Suonio katsoi tarpeelliseksi puuttua keskusteluun mieli-pidekirjoituksella Etelä-Suomen Sanomissa 13.11.1990. Kaupunginorkesteri järjesti 40-vuotisjuhlakonsertinsa 1.11.1990, mutta Juhana Kurki-Suonion mieliharmiksi konsertin ohjelmalehtisessä ”rivillääkään ei kerrottu siitä, miten Lahden kaupunginorkesteri on syntynyt, mitä ja kenen johdolla se on aikaansaanut 40 vuoden aikana ja missä orkesterin esiintymiset ja harjoitukset ovat tapahtuneet”.

Asiamies käsitteli kirjoituksessaan myös orkesterin levytystoimintaa ja levytyskohteiden valintaa. Hän valitteli, että ”varsin surullista on se, että oopperatoiminta on pahasti näivettynyt levytyspuuhastelun vuoksi”. Kirjoitus päättyi huomioon: ”Orkesterin kapellimestari ja intendentti ovat viime aikoina ryhtyneet voimakkaasti moittimaan konserttitaloamme, jossa kaupunginorkesterin toiminta valtaosin tapahtuu. Talon omistava säätiö on viime vuonna pannut yli puoli miljoonaa markkaa konserttisalin ilmanvaihdon parantamiseen. Parhailtaan ovat kirjaston lähdön jälkeen käynnissä saneeraustyöt, joiden yhteydessä orkesteri saa lisää harjoitus- ja muita tiloja ja jolloin konserttisaliakin pyritään vielä vähän laajentamaan ja hälyääniä eliminoimaan. Orkesterin johdon osoittama vihamielisyys ja oman pesän likaaminen tuntuu varsin masentavalta. Karavaani kuitenkin kulkee, vaikka shakaalit ulvovat.”

Talouden tasapainoilua

Säätiö sai taloudellisen tilanteeseensa auttavaan hallintaan vuoden 1993 aikana. Asiamies saattoi merkitä tuon vuoden toimintakertomukseen, että säätiön taloudellinen asema ja lähitulevaisuuden näkymät ovat ”olennaisesti paremmat, kuin mitä nyt vah-

vistettava tilinpäätös osoittaa”. Tärkeä tavoite oli maksaa valuuttasidonnaiset lainat pois tai saada ne muutettua tavallisiksi pankkilainoiksi, joissa olisi edullisempi korko.

Osoituksena parantuneesta taloudellisesta tilanteestaan säätiön hallitus juhlisti konserttitalon valmistumisen 40-vuotispäivää illallisella Lahden Seurahuoneella. Tilaisuudessa asiamies Kurki-Suonio kertoi konserttitalon vihkiäisjuhlasta 21.10.1954. Illallisen aikana esiintyivät konservatoriossa viulunsoittoa opiskellut ja samana syksynä sitä opettamaan siirtynyt Marja Perälä ja hänen puolisonsa sotilasmusiikkikoulussa klarinetin soittoa opiskellut Mika Perälä.

Helsingin yliopiston Holding Oy irtisanoi vuokrasopimuksensa vuoden 1996 lopussa. Sen käytössä olleista 916,5 m² tiloista saatiin vuokrattua 500 neliötä Lahden Diakoniasäätiölle ja loput, reilut 400 neliötä, Helsingin yliopiston Kehityspalvelut Oy:lle. Järjestely oli säätiölle epäedullinen, sillä uudet vuokralaiset maksoivat vuokria lähes 20.000 markkaa vähemmän kuukaudessa kuin Helsingin yliopiston Holding Oy.

Huolimatta vuokrajärjestelyistä säätiön taloudellinen asema parani hieman vuoden 1997 kuluessa ja seuraavan vuoden toimintakertomuksessa asiamies ilmoitti, että taloudellinen tulos oli säätiön historian paras. Tilikauden voitto oli lähes 800.000 markkaa, kun se edellisenä vuonna oli vajaa 150.000 markkaa. Hyvään tulokseen päästiin, kun kaupungin aloitteesta Merita pankki konvertoi neljä erillistä luottoa yhdeksi 18 miljoonan markan lainaksi. Kaupunki antoi sille omavelkaisen takauksen ja näin lainan korkomarginaali saatiin laskettua 0,2 prosenttiin. Laina-aika pidennettiin 20 vuoteen. Vuosi 1998 sisälsi kuitenkin ikävän yllätyksen säätiölle ja konserttitalon tulevaisuudelle. Lahden kaupunginvaltuusto päätti toukokuun kokouksessaan rakennuttaa satamaan uuden kongressi- ja konserttitalon, jonne kaupunginorkesteri tulisi siirtymään.

Kysymys sinänsä: onko kaupungin tuki ollut riittävä?

Kaupunkineuvos Kari Salmi (s. 1947) on virkauransa aikana ja kunnallispoliittikkona ollut useissa eri asiayhteyksissä tekemisissä konserttitalon toiminnan ja Musiikkiopiston Omakotisäätiön kanssa.

"Korostan, että suhteeni konserttitaloon on muodostunut lähinnä kaupunginorkesterin ja konservatorion toimintojen kautta. Talon fyysisen puolen kanssa en ole ollut niin paljon tekemisissä. Eli minulla on ollut tähän asiaan toiminnallinen tulokulma.

Säätiön asiamiehen Juhana Kurki-Suonion kanssa olin luonnollisesti tekemisissä monissa eri yhteyksissä. Hänhän oli kaupunginvaltuutettu, kaupunginhallituksen jäsen, yhteiskoulun säätiön hallituksen puheenjohtaja yms. Jussin kunnallispoliittisella toiminnalla oli vaikutusta myös Musiikkiopiston Omakotisäätiön asioiden käsittelyyn ja joskus kielteisiinkin asenteisiin kaupungin organisaation sisällä. Hänellä oli vähän sellainen ammattivalittajan ja änkyrän maine. Mutta on pakko sanoa, että Jussi oli erittäin aktiivinen ja määrätietoinen mies, niin hyvässä kuin pahassa. Hän oli sellainen renessanssipersoono ja kulttuuri-ihminen. Hän osasi aikanaan eniten latinaa kaupunginvaltuustossa ja taisi olla Seurahuoneen ylivoimaisesti paras tangontanssija.

On todettava se tosiasia, että kaupungin toimenpiteillä on aina ollut suuri merkitys konserttitalon toimintaan. Onko sen tuki aina ollut riittävä ja ollaanko osattu varautua yllä- ja kunnossapitoon, on sitten kysymys sinänsä. Näin jälkeinpäin ajatellen,

mikä on tietysti helppoa, voidaan katsoa, ettei rakennuksesta ole kannettu riittävästi huolta. Sitten kun tilanne tuli silmille, niin väkisinkin nousi eri vaihtoehdoista esiin purkaminenkin. Eräässä konserttitalossa käydyssä keskustelutilaisuudessa muisteltiin, kuinka Viipurista tuotiin musiikkiopisto tänne ja se sai talon pystyyn ja nyt kaupunki aikoo sen tuhota. Minä olin lavalla sitten ylivoimaisesti suurin konna. Se oli minulle pieni yllätys, että näinkö tässä kävikin: etteikö kaupunki olisi ollenkaan hoitanut omaa osuuttaan ja huolehtinut siitä, että talossa oli aina jollakin lailla vuokranmaksukykyisiä vuokralaisia.

Kyllähän minäkin kuulin lukemattomia kertoja, että kyllä "Kruuni" hoitaa. Niin varmaan hoitikin ja Juhana Kurki-Suoniolla oli isänsä tyyli. Jälkeä todella syntyi ja onhan konserttitalon arkkitehtuuri hyvää ja sali on toiminut hyvin. Mutta millainen se on rakennusteknillisesti, esimerkiksi ilmastoinninsuhteen ollut, siitä minulla ei ole käsitystä. Opiskeluaikoina kirjoitin siellä kirjavaraston hyllyjen välissä ja tunkkaistahan siellä oli, mutta tunkkaistahan sellaisissa paikoissa aina on.

Mielestäni viimeisin konserttitaloratkaisu olisi pitänyt tehdä kokonaisvaltaisen harkinnan jälkeen. Päätöksenteon vauhdikkautteen näyttivät vaikuttaneen poliittiset tukijärjestelmät. Mutta näin se sitten meni. Kaupunkikuvallisestihan on hyvä, että konserttitalo on siinä missä on, ilman muuta. Mutta toiminnallisesti se pitää saada sellaiseen kuntoon, ettei se ole veronmaksajille kohtuuton rasite ja että siellä annetaan hyvää musiikkikoulutusta."

KONSERTTITALON 2000-LUKU

Kaupunginorkesterin jäähyväiset

Lahden kaupunginorkesteri piti torstaina 10. päivä helmikuuta 2000 jäähyväiskonserttinsa konserttitalossa. Konsertin viimeisenä numerona kapellimestari Osmo Vänskän johtama orkesteri soitti Joseph Hayndin Sinfonian numero 45 fis-molli, joka tunnetaan nimellä ”Jäähyväissinfonia”.

Etelä-Suomen Sanomat antoi konserttiarviolleen otsikon ”Kaihoisa ilta Haydnin sävelten parissa”. Toimittaja oli selvästi vaikuttunut illan tunnelmasta: ”Ehkei aivan tippa silmäkulmassa, mutta melkein, seurattiin torstai-iltana Lahden kaupunginorkesterin hyvästijättöä konserttitalolle, joka on ollut sen kotina runsaat 45 vuotta. Uuden Sibeliustalon iloiseen odotukseen sekoittui aimo annos haikeutta ja kaipausta, sillä vanhassa konserttitalossa ehdittiin kokea mittaamattomasti rikkaita musiikkielämyksiä orkesterin ja sen taiteilijavieraitten seurassa..

Haydnin Jäähyväissinfoniaa parempaa teosta tämän konsertin päätösnumeroksi ei voi kuvitella. Kuten Haydnin orkesterin soittajat runsaat kaksi vuosisataa sitten puhalsivat lahtelaismuusikotkin kukin vuorollaan kynttilänsä sammuksiin ja hissuttelivat pois lavalta.

Perin yksinkertaisin keinoin ja kynttilät ainoana rekvisiittana toteutettu ”happening” otti yleisön täysin valtoihinsa. Tiivistunnelmaisen esityksen jälkeen lavan eteen permannelle marssinutta orkesterin rivistöä juhliittiin pitkään ja hartaasti”.

Lehti ei pitänyt kaupunginorkesterin lähtöä kuoliniskuna konserttitalolle vaan korosti, että ”soolo- ja kamarimusiikin esittämiselle loistavasti soveltuva konserttitalo jatkaa perinteitten kultaamaa elämäänsä talon rakennuttajana ansioituneen säveltäjä Felix Krohnin nimeä kantaen”.

Jäähyväiskonsertin ohjelmalehtiseen oli Hannu Kivilä koonnut pienen katsauksen konserttitalon ja kaupunginorkesterin yhteiselosta. Hän päätti kirjoituksensa kauniisti: ”Muusikot tulevat kuitenkin muistamaan lämmöllä ja kiitollisuudella tätä konserttitalon

intiimiä ja kodikasta salia, jossa uskollinen lahtelaisyleisö on saanut kokea erään Suomen musiikkielämän menestystarinoista.”

Asiamies vaihtuu

Kaksi vuotta orkesterin lähdön jälkeen Musiikkiopiston Omakotisäätiössä tapahtui suuri muutos. Asiamiehenä säätiön toiminnan alusta lähtien ollut Juhana Kurki-Suonio sairastui vakavasti keväällä 2002. Säätiön tehtäviä hoiti tarvittaessa hänen tyttärensä, asianajaja Paula Kurki-Suonio. Juhana Kurki-Suonion poismenon jälkeen syksyllä 2002 Paula Kurki-Suonio valittiin säätiön viralliseksi asiamieheksi.

Säätiö osaksi kaupunkikonsernia

Kaupunginorkesterin jäähyväiskonsertissa lausutut kauniit sanat eivät säätiötä pitkään lämmittäneet. Kaupungin kanssa tehty vuokrasopimus päättyi 29.2.2000 ja konserttitalossa vapautui 2.649,5 m² uudelleen vuokrattavaksi. Neliömäärään sisältyivät konserttisali aputiloiineen, kaupunginorkesterin toimisto ja henkilökunnan tilat sekä ravintolatilat. Vuokrasopimuksen päättyminen merkitsi säätiölle yli 126.000 markan vuokratulon menetystä kuukaudessa.

Kaupunginorkesterin käytössä olleista tiloista suurin osa siirtyi jo maaliskuun alussa konservatorion käyttöön. Elokuun alussa 2000 Päijät-Hämeen koulutuskonserni vuokrasi Lahden ammattikorkeakoulun musiikin laitoksen tarpeisiin noin 900 neliötä ja Lahden Diakoniasäätiö 264 neliön ravintolatilat. Näistä saadut vuokratulot eivät kuitenkaan vastanneet syntyneitä menetyksiä.

Lahden Diakoniasäätiö lupautui vuokraamaan ravintolatilat vasta kun niissä oli säätiön kustannuksella tehty tarvittavat korjaukset ja hankittu uudet suurkeittölaitteet. Korjaustyöt maksoivat 453.800 markkaa. Suurkeittölaitteista tehtiin leasing-sopimus Electrolux Rahoitus Oy:n kanssa, josta aiheutui 6.900 markan kustannus kuukausittain. Säätiö sai näihin kustannuksiin kaupungin takaaman 600.000 markan lainan kolmeksi vuodeksi, ”kun molemmin puolin on todettu ja hyväksytty, että säätiömme kuuluu Lahden kaupungin talouskonserniin”.

Lahden Musiikkiopisto Oy:llä oli kunnianhimoiset tavoitteet liittää Päijät-Hämeen konservatorio osaksi Lahden ammattikorkeakoulua. Se ehti tehdä Päijät-Hämeen koulutuskonsernin kanssa jo sopimuksen asiasta tammikuussa 1997, mutta saman vuoden keväänä valmistuneessa ammattikorkeakoulujen laajuus suosittavassa korkeakoulujen arviointiraportissa konservatorion ei katsottu täyttävän vakituisen ammattikorkeakoulun vaatimuksia.

Lahden ammattikorkeakouluun perustettiin kuitenkin Musiikin laitos, joka aloitti toimintansa 1.8.1999. Sen korkeasteisen koulutuksen alkuvaiheen ylläpitäjänä toimi Lahden Musiikkiopisto Oy. Ostopalvelusopimuksen päätyttyä Musiikin laitoksen toiminta siirtyi hallinnollisesti ja taloudellisesti Lahden ammattikorkeakoulun alaisuuteen. Laitoksen koulutusohjelman suuntautumisvaihtoehtoiksi muotoutuivat esittävä musiikki, musiikin ryhmäopetus, solistinen musiikinopetus sekä vuonna 2001 mukaan tullut musiikkiteatteri.

Ammattikorkeakoulukuvio herätti henkiin vanhan keskustelun konserttitalon varaamisesta kokonaan konservatorion ja Musiikin laitoksen käyttöön. Ajatus jäi haaveeksi, sillä heinäkuun alussa 2003 Musiikin laitos sai käyttöönsä uudet tilat ammattikorkeakoulun kampukselta. Konservatoriolle laihaa lohtua soi, että se saattoi nyt luopua kellarikerroksen opetustiloista ja kaikki opetus saatiin viimein huonetiloihin, joissa oli ikkunat.

Konservatorion koulutustehtävän muutoksien ja korkeasteisen musiikinopetuksen järjestelyjen jälkeen, vuonna 2003, Lahden Musiikkiopisto Oy päätti muuttaa oppilaitoksen nimen Lahden konservatorioksi. Nimenmuutosta perusteltiin lähes samoilla syillä, joilla Päijät-Hämeen konservatorio nimeä aikoi-

naan vastustettiin. Koettiin, että Päijät-Häme ei maakuntana selkeästi hahmottunut suomalaisille. Ulkomaalaisille se on vaikea kirjoittaa ja lähes mahdoton ääntää.

Apulaiskaupunginjohtaja Markku Porvari muodosti vuoden 2003 alussa konserttitalon käyttöä ja kunnostusta tutkivan työryhmän, joka sai työnsä valmiiksi saman vuoden huhtikuussa. Työn tuloksena löydettiin kesän jälkeen vuokralaiset lähes kaikkiin vapautuneisiin tiloihin. Mutta vuokralaisten vaihtumisesta ja tilojen vaatimista muutostarpeista aiheutui säätiölle niin paljon kuluja, että se joutui ottamaan kaupungilta lyhytaikaisen 50.000 euron lainan, jolla järjesteltiin myös entisiä lainoja. Lainasumma oli yhtä suuri kuin säätiön vuoden aikana kärsimä vuokratulojen menetys.

Konserttitalon uusia vuokralaisia syksystä 2003 alkaen olivat Lahden Kiinteistöpalvelut liikelaitos (toimisto-, sosiaali- ja varastotiloja yhteensä 685 m²), Päijät-Hämeen Pelastuslaitos (yhteensä 100 m² ja osuus yhteistilasta 20 m²) sekä Lahden tekninen virasto/työterveysasema (240 m²). Vaikka vuokrattuja tiloja jouduttiin jonkin verran kunnostamaan, mitään merkittäviä tai edes kaikkia tarpeellisia korjauksia ei voitu suorittaa. Vuoden 2003 toimintakertomuksessa asiamies Paula Kurki-Suonio arveli, että väistämättä edessä olevan kiinteistön peruskorjauksen rahoittaminen ei onnistu ilman ulkopuolista tukea, sillä vuokratulojen kasvattamiseen ei ollut mahdollisuuksia.

Konserttitalon rakennushistoria

Huhtikuussa 2001 säätiö lähetti Suomen kulttuurirahastolle hakemuksen, jossa se pyysi 30.000 markan avustusta Lahden kaupunginmuseon tutkija Riitta Niskaselle konserttitaloa koskevan

Se salihan oli ihan hyvä soittaa

Kapellimestari Osmo Vänskä (s. 1953) tuli Lahden kaupungin-orkesterin vierailevaksi kapellimestariksi vuonna 1985 ja kolme vuotta myöhemmin kapellimestariksi. Hän ehti näin työskennellä konserttitalossa noin 15 vuotta kaupunginorkesterin kanssa.

"Konserttitalon rakentaminen oli tietääkseni hyvin ennakkoluuloton hanke. Se, että joku lähti tällaista tekemään, on luova, kaunis ja jopa liikuttava ajatus.

No konserttisalihan oli ihan hyvä soittaa. Sen ainoa ongelma oli sen pienuus. Mutta se oli pieneksi saliksi yllättävän hyvä orkesterille. Tullessani tänne minulla ei varmaan ollut mitään suuria odotuksia. Lahti oli ensimmäinen paikka, jossa olin ensin päävierailija ja sitten sain täällä oman orkesterin. Kyllähän siihen liittyi kaikenlaisia mukavia tunteita, niin kuin ensimmäisen puvun saisi, auton tai jotakin muuta sellaista. Konserttitalossa oli kiva tehdä töitä. Ja nyt täytyy aina muistaa, kun jälkeinpäin puhutaan, että eihän meistä kukaan silloin tiennyt mitä orkesterista oli tulossa. Siinä lähdettiin liikkeelle tilanteessa, että niillä korteilla pelataan mitä oli kädessä, ja ne olivat aika hyvät. Lisäksi oli hyvä, että musiikkiopisto ja orkesteri, alan ammattilaiset toimivat samassa talossa. Se loi siellä omaa energiaa.

Levytykset tehtiin Ristin kirkossa ja siihen oli syynä konserttisaliin tulleet liikenteen äänet. Välillä konserteissakin kuultiin, kun rekka lähti liikennevaloista. Lisäksi salin olemus vaikutti sointiin. Pienessä salissa se ei niin kuin pääse kasvamaan. Kirkossa puolestaan kaikui vähän liian paljon, mutta on parempi,

että kaikua on vähän liikaa kuin ei ollenkaan. Levytykset ja soittaminen Ristin kirkossa valmisteli orkesteria Sibeliustaloon. Orkesteri kehittyi niin, että se pystyi soittamaan erilaisissa tiloissa."

rakennustaiteellisen ja -historiallisen tutkimuksen tekemiseen sekä tämän tutkimuksen painattamiseen ja julkaisuun. Avustusta ei myönnetty, mutta Niskanen toteutti tutkimuksen siitä huolimatta. Säätiön hallitus sai tekstin luettavakseen lokakuussa 2001.

Toukokuussa 2002 Niskanen tiedusteli hallituksen puheenjohtaja Matti Kuukalta saisiko hän säätiöltä korvauksen tekemästään tutkimuksesta. Hallitus kuitenkin toteusi, ettei säätiö ollut koskaan luvannut maksaa tutkimuksesta mitään, vain puoltaa tekijän apuraha-anomuksia Suomen kulttuurirahastolle ja Päijät-Hämeen maakuntarahastolle.

Seuraavana keväänä hallitus kuitenkin päätti maksaa Niskaselle ”enintään 5.000 euron” korvauksen sillä edellytyksellä, että tekijä osallistuu vielä tehtävään jatkotyöhön ja tutkimuksen päivittämiseen julkaisukuntoon. Lokakuussa 2004 säätiö sai kaupunginkansliasta kaupunginjohtajan päätöksellä 5.000 euron avustuksen konserttitalon historian julkaisemista varten. Teoksen painotyö varmistui, kun Lahden kaupunginmuseo lupautui sen toiseksi julkaisijaksi ja myönsi tarkoitukseen myös 5.000 euroa.

Riitta Niskasen kirjoittama ”Lahden konserttitalon rakennushistoria” julkaistiin syksyllä 2004. Sen toimituskuntaan kuuluivat Niskasen lisäksi säätiön asiamies Paula Kurki-Suonio ja hallituksen jäsen Marja-Liisa Niuranen. Kirjan julkaisun aiheuttamia taloudellisia paineita helpottivat painotalo Markprint Oy:n kulttuurimyönteinen asenne sekä painopaperin lahjoittanut UPM-Kymmene. Vaikeassa taloudellisessa tilanteessa ollut säätiö sai näin 50-vuotiaasta konserttitalosta asiantuntevasti kirjoitetun ja toimitetun historian, jolla se saattoi arvokkaasti juhlistaa merkivuottaan.

Neuvotteluja ja selvityksiä

Lahden ammattikorkeakoulun musiikin laitoksen lähteminen konserttitalosta jätti vastuun konserttitalon käytöstä ja kustannuksista kokonaan Lahden Musiikkiopisto Oy:lle. Kaupunki osallistui konserttitalon käyttökustannuksiin vuosittaisella erityisavustuksella. Se ei kuitenkaan ollut riittävä ja konservatorio joutui rahoittamaan salia opetuksen tarkoitetuilla varoilla. Tilanne oli kiusallinen kaikille osapuolille: konservatoriolle, säätiölle ja kaupungille.

Vuoden 2005 aikana neuvoteltiin ja selviteltiin konserttitalon siirtämistä kokonaan Lahden Musiikkiopisto Oy:lle. Siirron todettiin olevan kaupungin edun mukaista, mutta siihen liittyi isoja ja osin tuntemattomia ongelmia. Eräs sellainen oli siirron mahdollisesti aiheuttamat veroseuraamukset.

Esille nousi myös ajatus siirtää konservatorion toiminta säätiön hallintaan. Näin menetellen olisi välttytty kiinteistön luovutuksen aiheuttamalta varainsiirtoverolta. Toisena mahdollisuutena nähtiin lahjoittaa konserttitalo Lahden Musiikkiopiston Oy:lle ehdolla, että lahjansaaja ottaa vastatakseen säätiön veloista. Tähän ratkaisuun liittyvä verotuskohtelu vaati asian-tuntijan laatiman arvion kiinteistön todellisesta arvosta.

Neuvottelut konserttitalon siirtämisestä Lahden Musiikkiopisto Oy:n tai jonkun kolmannen osapuolen haltuun eivät edistyneet. Mutta konserttisali-ongelma säilyi. Maaliskuussa 2006 säätiö ja Lahden Musiikkiopisto Oy tekivät uuden vuokrasopimuksen salin Felix Krohn -salin käytöstä. Konservatorio sai nyt käyttää salia 38 työviikon (20 tuntia / viikko) ajan vuodessa. Vuosivuokraksi sovittiin 25.000 euroa. Lisäksi konservatorion tuli vastata salin ulosvuokrauksesta ja tilittää siitä saadut tulot säätiölle erillisen hinnaston mukaisesti kaksi kertaa vuodessa.

Sopimus oli konservatoriolle edullinen, sillä se sai käyttää salia silloinkin, kun se ei ollut ulkopuolisen varaajan käytössä. Toki konservatoriolta edellytettiin, että se ”pyrkii vuokraamaan salia ulkopuolisille varaajille myös arkipäivisin edellyttäen, että ulkopuolinen varaus ei aiheuta kohtuutonta haittaa konservatorion omien orkestereiden tms. toiminnalle.”

Konserttisalin muuttunut vuokraustilanne heikensi säätiön taloudellista tilaa merkittävästi. Vuoden 2006 toimintaker-

tomuksessa asiamies totesi kiinteistön hoito- ja korjauskulujen nousseen ja hän ennakoiki niiden pysyvän korkeana seuraavakin vuosina. Säätiö päätti yrittää järjestellä lainojaan uudelleen niin, että se kykenee ne hoitamaan.

Lainajärjestelyt toteutuivat kesällä 2007, kun vt. kaupunginjohtaja Mika Mäkinen myönsi säätiölle kaupungin sisäisestä pankista 1.830.000 euron lainan 20 vuoden maksuajalla (lyhennys 2 x 70.000 euroa vuodessa). Päätöksensä perusteluissa Mäkinen totesi, että ”säätiön taloudellinen tilanne saadaan tämän lainajärjestelyn ansiosta sellaiseksi, että säätiön kulut pysytään hoitamaan vuosittaisten lainahoitokulujen laskiessa ja laina-ajan pidentyessä. Lisäsi korkotuotot tulevat kaupungille ja lainojen mahdollinen uudelleenjärjestely tulevaisuudessa on joustava.”

Konserttitalosta kuntoarvio

Syksyllä 2008 insinööritoimisto Raksystems Anticimex Oy kumpaneineen laati kaupungin toimeksiannosta konserttitalon kuntoarvion. Kokonaisuutena kiinteistön kunto arvioitiin osin tyydyttäväksi ja osin välttäväksi. Talon rakenteisiin liittyvät kiireellisimmät korjaustarpeet sisälsivät julkisivujen verhouksen uusimisen (julkisivujen betonilaatat olivat jo vakava turvallisuusriski), parvekkeiden betonirakenteiden peruskorjauksen, torniosan lasitiili-ikkunan uusimisen, konserttisalin peltikatteen huollon sekä luokka- ja toimistotilojen ikkunoiden uusimisen. Muita kiireellisiä korjauskohteita olivat lämpökeskuksen uusiminen, käyttövesi- ja viemäriverkon uusiminen (vesijohtojen käyttöikä oli jo ylitetty ja ne olivat huonokuntoiset), ilmanvaihtokanavien puhdistus sekä LVI-automatiikan uusimi-

nen. Myös hissit, valaisinjärjestelmät sekä merkivalaisimet vaativat korjausta. Myös konserttitalon julkisivuihin kiinnitettiin huomiota, kun rakennusvalvonta antoi niihin liittyvän suojaus- ja korjauskehotuksen syksyllä 2008.

Säätiön hallitus tutustui kuntoarvioon syyskokouksessaan 2008. Kun hallitus vertasi arvion esittämiä korjaustarpeita käytettävissään ja odotettavissa oleviin varoihin sa se päätyi esittämään kaupungille, että neuvottelut kiinteistön siirtämisestä kaupungin tai jonkin kolmannen tahon omistukseen käynnistettäisiin välittömästi.

Tulevaisuuden vaihtoehdot

Neuvottelut kaupungin ja säätiön välillä aloitettiin keväällä 2009. Konserttitalon tulevaisuuden ääri vaihtoehtoina nähtiin sen peruskorjaus, jonka kokonaiskustannukseksi arvioitiin 16 - 20 miljoonaa euroa ja kiinteistön purku, jonka arvioitiin maksavan noin 2 miljoonaa euroa. Neuvotteluissa pohdittiin myös mahdollisuutta ja mielekkyyttä purkaa talosta osa (torni) ja rakentaa se uudelleen.

Kesäkuussa 2009 Lahden kaupungin toimitilajohtaja Mauri Koistinen totesi, että huonokuntoisen konserttitalon suojelutavoitteet ja taloudelliset tavoitteet olivat jyrkässä ristiriidassa. Hän näki tilanteessa kolme vaihtoehtoa: 1) rakennus puretaan ja tontti hyödynnetään uudelleen, 2) rakennus peruskorjataan ja 3) rakennus peruskorjataan ja rakennetaan osittain uudelleen.

Koistisen esittämän ensimmäisen vaihtoehdon etuina olivat erinomaisen sijainnin hyödyntämismahdollisuus, rakennustehokkuuden lisäys kaavoittamalla sekä kohteen saaminen houkuttelevaksi myyntikohteeksi. Vaihtoehdon merkittävä haitta oli se, että konserttitalo oli suojelukohde ja suojelun purkumahdollisuus oli epävarma sekä toteutuessaankin sen odotusaika olisi pitkä. Lisäksi tontin arvo ei kattaisi purkukustannuksia eikä kaupungin velkasaatavia säätiöltä.

Toisen vaihtoehdon etuna oli se, että suojeluun ei tarvinnut puuttua ja korjaustyöhön voisi ryhtyä välittömästi. Toisaalta täysimittainen peruskorjaus nostaisi vuokratason yli markkinavuokrien. Ratkaisu sitoisi kaupungin tilojen käyttäjäksi ja toimintojen subventoijaksi, sillä taloa olisi mahdoton myydä ulkopuolisille. Koistisen esittämän

kolmannen vaihtoehdon etuna oli suojelutavoitteen toteutuminen talon arvokkaimmassa osassa. Mutta tässäkin vaihtoehdossa purku- ja uudisrakennustyöt nostaisivat kustannukset kohtuuttoman korkeiksi ja tekisivät hankkeesta kannattamattoman.

Konserttitalon tulevaisuusvaihtoehtoja pyöriteltiin syyskuu 2009. Marraskuussa kaupunki ilmoitti, ettei se halua ottaa kiinteistöä omistukseensa. Lisäksi se halusi, että säätiö hakee rakennuksen purkulupaa. Kaupungin taholta arveltiin, että säätiö todennäköisesti saa sellaisen kaupunkia helpommin. Samalla kaupungin sivistystoimi selvitti vielä mahdollisuudet saada peruskorjaukseen valtion tai EU-rahaa. Tosin heti todettiin, että merkittävän rahoituksen saaminen tätä kautta oli hyvin epätodennäköistä.

Säätiön hallitus käsitteli konserttitalon purkulupa-asiaa kokouksessaan 10.3.2010. Hallitus lähti siitä, että purkulupaa haetaan vain sen selvittämiseksi, onko rakennuksen purkaminen todellinen vaihtoehto sen tulevaisuutta suunniteltaessa. Lisäksi hallitus joutui toteamaan, ettei sillä ollut purkuun tarvittavia varoja.

Edellä mainitulla evästyksellä asiamies teki Lahden seudun rakennuslautakunnalle 30.3.2010 anomuksen konserttitalon purkamisesta. Lautakunnan pyytämässä lausunnoissa asiaa ei puollettu. Kaupunginmuseo totesi, että Lahden konserttitalo on kulttuurihistoriallisesti, arkkitehtonisesti ja kaupunkikuvallisesti poikkeuksellisen arvokas rakennus. Lahden kaupungin maankäyttö ei myöskään ollut purkamisen kannalla, sillä se olisi maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vastaista.

Lahden seudun rakennuslautakunta päätti 23.11.2010, ettei se myönnä konserttitalolle purkulupaa. Varmemmaksi

si vakuudeksi säätiö valitti päätöksestä Kouvolan hallinto-oikeudelle. Valituksessa asiamies totesi, että säätiö ”hyväksyy valituksenalaisen päätöksen perustelut sinänsä mutta toteaa, että säätiö ei pysty ylläpitämään omistamaansa konserttirakennusta eikä varsinkaan toteuttaa rakennuksessa välttämättä ja pikaisesti tarvittavaa peruskorjausta...

Edellä olevissa olosuhteissa säätiö pitää tärkeänä, että hallinto-oikeus tutkii asian ja antaa oman ratkaisunsa siitä, onko purkamislupa kielteisistä lausunnoista ja lautakunnan kielteisestä päätöksestä huolimatta kuitenkin mahdollista myöntää.”

Kouvolan hallinto-oikeus antoi asiassa päätöksen vasta 22.3.2012. Se piti odotetusti voimassa Lahden seudun rakennuslautakunnan päätöksen. Päätöstä odotellessa konserttitalon kohtaloon löytyi kuitenkin yllättävä ratkaisu.

Konserttitalo myydään

Syysyllä 2011 kiinteistösijoittaja, Liberi Oy:n toimitusjohtaja Pasi Tinnilä ilmaisi säätiön asiamiehelle kiinnostuksensa ostaa konserttitalon. Tarjous oli säätiölle luonnollisesti mieluinen ja hallitus valtuutti puheenjohtajan ja asiamiehen laatimaan Tinnilän kanssa aiesopimuksen, johon sisältyi kaupungilta rakennuksen käyttötarkoituksen muutoksen käsittävä rakennuslupa. Tinnilän tarjouksen lähtökohtana oli, että konserttitalon torniosaa voidaan laajentaa asuinkäyttöön tulevilla lisärakennuksella.

Kaupungin johto suhtautui kiinteistökauppaan myönteisesti, kunhan se toteutuisi yli 1.700.000 euron kauppahinnalla. Kokouksessaan 17.11.2011 säätiön hallitus valtuutti asiamiehen allekirjoittamaan Liberi Oy:n kanssa esisopimuksen, jossa kauppahinnaksi määrättäisiin 1.750.000 euroa. Kiinteistö-

kaupan esisopimus allekirjoitettiin 25.11.2011. Siinä sovittiin, että varsinainen kauppa tehdään kahden kuukauden kuluttua siitä, kun lainvoimainen rakennuslupa ilman lisä-autopaikkavelvoitetta on myönnetty. Lisäksi säätiö piti kaupan edellytyksenä, ettei sille aiheudu kaupasta veroseuraamuksia.

2010-luvun alussa epäselvyys konserttitalon kohtalosta alkoi heijastua vuokraustilanteeseen. Syyskuussa 2010 Lahden Diakoniasäätiö irtisanoi ravintolataloja koskevan vuokrasopimuksensa päättymään saman vuoden lopussa. Se oli toivonut keittiöhissin uusimista, josta olisi aiheutunut 40.000 euron kustannukset. Kokonaisratkaisua odottaessaan säätiö ei pitänyt sijoitusta tarkoituksenmukaisena.

Uudeksi ravintolapalvelujen tuottajaksi saatiin LeppWall Oy, jonka kanssa aloitettiin vuokrasuhde vuoden 2011 alusta. Yritys tosin irtisanoi vuokrasuhteen kesällä 2012, mutta suostui jatkamaan vuoden 2013 alusta kahvila-ravintolatoimintaa konservatorion tarpeisiin ja Felix Krohn salissa järjestettävissä ulkopuolisissa tilaisuuksissa. Yritykseltä perittävä vuokra sidottiin toteutuneeseen liikevaihtoon.

Keskeinen edellytys konserttitalon kiinteistökaupan toteutumiselle oli, että Lahden konservatorio jatkaa siinä toimintaansa. Lahden kaupunginhallitus piti tätä välttämättömänä, vaikka konservatorion henkilöstö esitti epäilyksiä konservatorion käyttöön suunniteltujen tilojen soveltuvuudesta musiikin opetukseen. Konservatoriosta esitettiin toiveita saada uudet toimilat Mallasjuoman korttelin nk. Taidepanimosta.

Kaupunginhallitus teki kuitenkin vuoden 2013 alussa selväksi, että konservatorio jää konserttitaloon. Tieto edisti kiinteistökaupan valmistelua ja sitä seuraavan peruskorjauksen suunnittelua. Peruskorjauksen edellyttämä asemakaavanmuutos hyväksyttiin Lahden kaupunginvaltuustossa 12.5.2014. Asemakaavanmuutoksesta tehtiin yksi valitus, mutta se peruttiin.

Konserttitalon kiinteistökauppa allekirjoitettiin lopulta 24.9.2014. Kiinteistön hallinta siirtyi uudelle omistajalle 1.10.2014. Kauppahinta oli 1.625.000 euroa. Summa oli pienempi kuin aiesopimuksessa, koska rakennuslupaan sisältyi lisäautopaikkavelvoite.

Kaupan allekirjoittamisen yhteydessä säätiö maksoi kaupungin sisäisen pankin myöntämän lainan, jota korkoineen oli jäljellä 1.525.173,06 euroa.

Kiinteistökaupan jälkeen säätiön tilanne muuttui olennaisesti. Se oli ensimmäistä kertaa koko toimintansa aikana täysin velaton. Sillä ei ollut enää kiinteistöä ylläpidettävänä, ei liiketoimintaa eikä sen myötä tulojakaan, lukuun ottamatta vähäisiä korko- ja osinkotuottoja. Säätiön hallitus totesi kokouksessaan 17.12.2014, että ”säätiö tullaan todennäköisesti purkamaan”.

Säätiön tarkoitusperät oli päivitetty viimeksi 29.11.2011 vahvistetussa sääntömuutoksessa. Sääntöjen toisessa pykälässä säätiön ”tarkoituksena on musiikinopiskelun, -opetuksen ja -harrastuksen edistäminen ja tukeminen Lahden kaupungin talousalueella”. Seuraavassa pykälässä määrättiin, että tarkoitustaan ”säätiö toteuttaa mm. hankkimalla ja ylläpitämällä kiinteistöjä, joissa lähinnä Lahden konservatorion oppilaat ja opettajat voivat harjoittaa opintoja tai viettää vapaa- ja loma-aikojaan, varustamalla säätiön tai Lahden konservatorion hallinnassa olevat huoneistot tarpeellisella kalustolla, hankkimalla ja kustantamalla oppilaiden käyttöön instrumentteja ja opetusvälineitä, jakamalla Lahden konservatorion oppilaille ja opettajille stipendejä sekä tukemalla ja edistämällä muillakin säätiön hallituksen sopivaksi katsomilla tavoilla Lahden konservatorion toimintaa sekä musiikin opiskelua ja opetusta muissakin muodoissa.”

Säätiön hallitus katsoi, ettei sillä ollut enää edellytyksiä toteuttaa edellä kuvattua tarkoitustaan. Asiamiehen selvityksen mukaan säätiön purkamista voi hakea sen jälkeen, kun säätiön varat ovat niin vähäiset, ettei toiminnan jatkaminen ole enää mahdollista. Hallituksen kokouksessa 17.12.2014 päätettiin, ettei purkamislupaa vielä tuossa vaiheessa haeta, ”vaan hallitus päättäneen säätiön varojen käyttämisestä säätiön tarkoitus-

ta vastaavalla tavalla vuoden 2015 aikana ja purkamisprosessi aloitetaan sen jälkeen, kun varoja on jäljellä noin 25.000 euroa”.

Kiinteistökauppaa odottaessa konserttitalon vuokrasopimukset irtisanottiin vuonna 2014 ja talo oli täysin tyhjiin kesäkuusta syyskuun loppuun. Viimeisiä vuokralaisia olivat Lahden Musiikkiopisto Oy:n ohella muutamat varastotiloja vuokranneet yksityishenkilöt sekä kampaamo Salon Kirse. Pienen kampaamohuoneiston ensimmäinen haltija teki konserttitalon ensimmäisen vuokrasopimuksen säätiön kanssa tammi-kuussa 1953, hyvissä ajoin ennen konserttitalon valmistumista.

Konserttitalon kaupan jälkeen säätiö ei tarvinnut enää kiinteistöhoitajaa. Tehtävää kesäkuusta 1992 hoitaneen Juha Raitalan työsuhde päättyi 30.9.2014.

Konserttitalon peruskorjauksen valmistuttua säätiö osallistui lähinnä lämpiötilojen kalustamiseen ja muutamiin muihin konservatorion toivomiin hankintoihin. Lisäksi säätiö päätti teettää toiminnastaan kirjan sekä Viipurin Musiikkiopiston ja konserttitalon historiaa valaisevan näyttelyn konserttitalon yllälämpiöön. Lämpötilojen kalustuksen ja näyttelyn suunnittelusta vastasi arkkitehti Pokko Lemminkäinen, jonka arkkitehtitoimisto oli myös viimeisimmän peruskorjauksen pääsuunnittelija.

Säätiön vuoden 2015 toimintakertomus päättyy toteamukseen, että säätiön ”varat käytetään sen tarkoituksen mukaisesti Lahden konserttitalon ja Lahden Konservatorion hyväksi. Säätiön toiminta loppuu ja säätiö puretaan lähitulevaisuudessa.

Pysyvän näyttelyn, julkaistavan kirjan ja konserttitalolle säätiön ehdotusten mukaan nimettävien tilojen pohjalta säätiön toiminta ja sen merkitys Lahden kaupungille jää elämään säätiön toiminnan päätyttyä.”

Ratkaisu ei ollut hyvä, mutta paras

Kaupunginjohtaja Jyrki Myllyvirta (s. 1952) tuli Lahden kaupungin johtoon vuonna 2007. Konserttitalon tilanne vaikutti silloin ääsiyksysymykseltä, johon kukaan ei tuntunut löytävän ratkaisua.

"Luulen, että meillä oli ennen vuoden 2008 talousromahdusta hetken aikaa avoinna ikkuna, jonka kautta olisi voinut löytää aidosti riskinottava ulkopuolinen toimija. Sen jälkeen tällaista näkymää ei enää ollut. Sitten yritettiin epätoivoisesti tehdä erilaisia suunnitelmia, joissa olisi koottu maksimaalisesti kaupungin toimintoja konserttitaloon. Siinä tuli esiin näitä poliittisten kytkösten aiheuttamia ongelmia, Vaahterasalin ja Pikkuteatterin käytöstä ei voitu luopua.

Purkamisselvityksen jälkeen totesin kaupunginhallitukselle, että konserttitaloon ei ole mahdollista saada käyttäjää, joka tulisi sinne vapaaehtoisesti ja maksaisi talon kustannuksia vastaavat vuokrat. Se talo nyt vain on sellainen, epätarkoituksenmukainen nykyisiin tarpeisiin. Totesin myös, ettei taloon löydy käyttöä, ellei kaupunki ole siinä jollakin tavoin välikätenä. Sitten me olimme kahdella eri tavalla mukana ratkaisussa: ensinnäkin pakotimme Musiikkiopiston Omakotisäätiön hakemaan purkulupaa ja konservatorion pysymään konserttitalossa sekä toiseksi lupasim-

me maksaa korkeampaa vuokraa. Asia ei edennyt kaupunginhallituksessa aivan yksimielisesti. Päättäjät vierastivat ratkaisua, jossa kaupunki joutuu maksajaksi ja alistumaan konservatorion kohonneisiin kustannuksiin tilanteessa, jossa tulot menisivät yksityisen omistajan hyväksi.

Kaupunkikonsernin ja minun näkökulmastani, rationaalisesti ajatellen, ellei nyt päätettyä ratkaisua olisi tehty, konservatorio olisi varmaan sijoittunut Svinhufvudinkadulle Koulutuskeskus Salpauksen yhteyteen, jossa on hyvät ja julkisin varoin tuotetut tilat. Toteutuneessa ratkaisussa yhdistyy kaksi konserni-intressiä: saada konserttitalo arvoiseensa käyttöön mahdollisimman pienellä kaupungin panostuksella ja toisaalta siellä voitiin tehdä joitakin ylimääräisiä muutostöitä. Ratkaisu ei ollut hyvä, mutta paras."

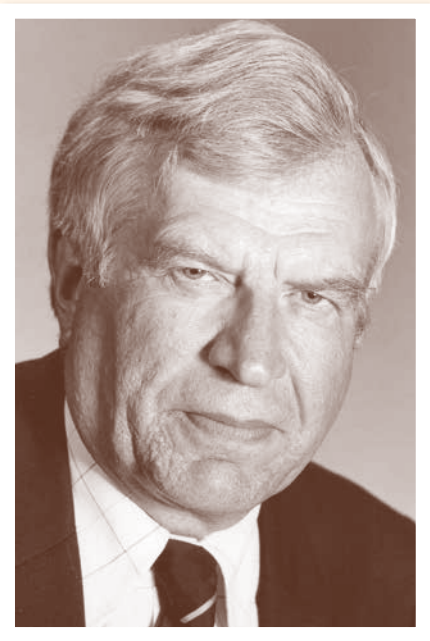
SÄÄTIÖN HALLITUKSEN JÄSENET JA TOIMIHENKILÖT

Musiikkiopiston Omakotisäätiön säädekirjan viidennessä pykälässä hallituksen kokoonpano määriteltiin niin, että sen elinikäiseksi jäseneksi nimettiin Felix Krohn. Muista jäsenistä Lahden kaupunki sai valita kaksi varajäseni-
neen ja Viipurin Musiikkiopisto Oy samoin kaksi jäsentä varamiehineen. Hallitus valitsi keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä joko keskuudestaan tai hallituksen ulkopuolelta asiamiehen ja muut mahdollisesti tarvitsemansa toimihenkilöt.

Hallituksen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Felix Krohn. Hän hoiti tehtävää kuolemaansa asti. Hallituksen ensimmäisenä varapuheenjohtajana toimi vuodet 1952 – 60 Lahden kaupunginjohtaja Olavi Kajala. Hänen jälkeensä tehtävään valittiin varatuomari Ossi Kivekäs. Felix Krohn kuoli marraskuussa 1963. Sääntöjen mukaan Viipurin Musiikkiopisto Oy, joka silloin oli jo muuttunut Lahden Musiikkiopisto Oy:ksi, nimitti hänen tilalleen uuden jäsenen ”määräajaksi”. Uudeksi jäseneksi valittiin asiamies Juhana Kurki-Suonio, joka myös toimi hallituksen puheenjohtajana vuodet 1965 – 66.

Vuonna 1965 säätiön sääntöjä muutettiin hallituksen kokoonpanon osalta vastaamaan muuttuneita olosuhteita. Kaupungin osuus hallituksessa kasvoi, kun sen äänivalta samaan aikaan oli kasvanut myös Lahden Musiikkiopisto Oy:ssä. Säätiöstä tuli periaatteessa kaupungin hallinnoima yhteisö. Opetusministeriölle annettiin yhden jäsenen ja varajäsenen paikka hallituksessa. Se suostui, hieman vastahakoisesti tosin, nimeämään edustajansa hallitukseen vuoteen 1997 asti, jolloin se asetti tehtävään Lahden yhteiskoulun rehtorin Matti Kuukan ja ilmoitti samalla, että säätiö ryhtyisi toimiin sääntöjensä muuttamiseksi niin, ettei ministeriölle olisi enää edustusta hallituksessa.

Vuoden 1965 sääntömuutoksen mukaan hallituksen muodosti neljä, kolmen vuoden määräajaksi valittua jäsentä sekä elinkaudekseen hallitukseen nimetty Juhana Kurki-Suonio varamiehenään Felix Krohnin leski Kyllikki Krohn. Määräaikaisista jäsenistä

Juhana Kurki-Suonio 1920 – 2002

Lahden kaupunginvaltuusto valitsi kolme ja opetusministeriö yhden, ja kaikille vastavasti henkilökohtaiset varajäsenet.

Juhana Kurki-Suonion lyhyt puheenjohtajakausi oli tilapäisratkaisu. Vuonna 1967 puheenjohtajaksi valittiin kaupunginjohtaja, varatuomari Teemu Hiltunen, joka hoiti tehtävää kaikkiaan 18 vuotta. Hän merkitystään säätiölle ei voi vähätellä ja yhteistyö asiamies Juhana Kurki-Suonion kanssa toimi erinomaisesti. Hiltusen mahdollisuuksia osallistua säätiön toimintaan rajoitti hän työskentelynsä valtionvarainministeriössä. Hän jäi virkavapaalle kaupunginjohtajan tehtävästä vuonna 1974 ja lopulta erosi siitä vuoden 1979 lopussa. Sen jälkeen hän työskenteli valtionvarainministeriön valtiosihteerinä vuoteen 1989 asti. Hiltusen laajat ja korkeatasoiset yhteiskunnalliset kontaktit auttoivat usein myös säätiön hankkeiden edistämistä.

Teemu Hiltusen jälkeen säätiön hallituksen puheenjohtajaksi valittiin rehtori Matti Kuukka. Kuten edellä mainittiin, hänet valittiin hallitukseen opetusministeriön mandaatilla, mutta myöhemmin hän oli kaupunginvaltuuston valitsema edustaja. Kuukka oli vuoden 1995 hallituksen varapuheenjohtajana, mutta sitten seuraavat neljä vuotta puheenjohtajana ja vuoden mittaisen tauon jälkeen palasi tehtävään vuosiksi 2001 – 2004. Vuonna 2000 hallitusta johti Marja-Liisa Niuranen.

Matti Kuukan jälkeen puheenjohtajan tehtävä siirtyi KTM Päivi Starckjohannille, jonka osaksi tuli toimia säätiön viimeisenä puheenjohtajana.

Vuonna 1999 sääntöjen viidettä pykälää muutettiin niin, että ”hallituksen valinnan suorittaa Lahden kaupunginvaltuusto 31.12.2000 päättyväksi toimikaudeksi viimeistään tammikuussa 2000 ja sen jälkeen kutakin alkavaa nelisivuotiskautta varten viimeistään sitä edeltävän joulukuun aikana. Lahden kaupunginvaltuusto suorittaa myös Juhana Kurki-Suonion tilalle tulevan hallituksen jäsenen valinnan, kun Juhana Kurki-Suonio kuolee tai tulee muuten estyneeksi hoitamaan hallituksen jäsenelle kuuluvia tehtäviä.”

Säätiön ensimmäisten sääntöjen 11. pykälän mukaan ”Säätiö hallituksen jäsenyys on kunnia-toimi, josta ei suoriteta palkkiota. Asiamiehen ja muiden toimihenkilöiden palkan määrää säätiön hallitus.” Myöhemmin palkkiottomuudesta hieman tingit-

tiin ja vuonna 1983 pykälä muutettiin muotoon: "Säätiön hallituksen puheenjohtajalle ja jäsenille suoritetaan samat kokouspalkkiot kuin Lahden kaupungin luottamushenkilöille valtuuston ja sen valiokuntien sekä kaupunginhallituksen kokouksista siten kuin kulloinkin voimassa olevassa Lahden kaupungin luottamushenkilöiden palkkio- ja matkustussäännössä on määrätty. Asiamiehen ja muiden toimihenkilöiden palkan tai näiden tehtävien hoitamisesta suoritettavan palkkion määrää säätiön hallitus."

Säätiöllä on historiansa aikana ollut vain kaksi asiamiestä, varatuomari Juhana Kurki-Suonio ja hänen tyttärensä varatuomari Paula Kurki-Suonio. Juhana Kurki-Suonio kuten aiemmin on jo kerrottu, oli perustamassa koko säätiötä ja luonnollinen valinta asiamieheksi. Hän hoiti tehtävää erityisellä intohimolla ja paneutumisella, aika ajoin jopa oman uransa kustannuksella. Säätiö maksoi Kurki-Suoniolle vuosittain määritellyn palkkion, joka ohjautui hänen asianajotoimistoonsa. Siellä hoidettiin säätiön hallinto ja kirjeenvaihto. Suurempien remonttien aikana asiamiehelle maksettiin lisäksi erityispalkkio rakennuttajatehtävien hoitamisesta.

Vuoden 1966 lopulla asiamiehen kanssa päivitettiin toimitus sopimus, jonka periaatteilla hänen palkkioita maksettiin jatkossakin:

1) Kurki-Suonio hoitaa säätiön asiamiehen tehtävät, jotka on määritelty säätiön hallituksen 2.12.1966 hyväksymässä ohjesäännössä.

2) Kurki-Suonio saa palkkiona mainittujen tehtävien hoitamisesta 500 markkaa kuukaudessa. Tämä lisäksi saa Kurki-Suonio korvaukseksi toimistokuluistaan 100 markkaa kuukaudessa, mikä korvaus kattaa toimiston vuokratulot, valaistuskulut, puhelin kulut sekä konttorikoneiden ja kaluston käytöstä johtuvat kulut. Edellä mainitut palkkio ja kulujen korvaus on sidottu elinkustannusindeksiin, jossa vuosi 1951 = 100, peruslukuna marraskuun 1966 indeksiluku. Jos indeksiluku nousee perusluvusta vähintään viisi pistettä, tarkistetaan mainittuja palkkioita indeksin julkaisemiskuukauden alusta vastaavasti. Indeksien edelleen noustessa tarkistetaan mainittuja palkkiota ja korvausta täysin viisiin pistein.

3) Tämä sopimus tulee voimaan tammikuun 1 päivästä 1967 lukien ja päättyy maaliskuun 31 päivänä 1969. Sopimus jatkuu tämän jälkeen vuoden kerrallaan huhtikuun

1 päivästä seuraavan vuoden maaliskuun 31 päivään, ellei sitä jommalta kummalta puolen irtisanota vähintään kolme kuukautta ennen sopimuskauden päättymistä.

Asiamiehen palkkio tarkistettiin vuosittain ja silloin tällöin sen määrästä ja perusteista käytiin keskustelua. Kesäkuun 3. päivänä 1992 pitämässään kokouksessa säätiön hallitus totesi vallitsevan käytännön vahvistukseksi, että asiamies oli konserttitalon valmistumisesta lähtien tehnyt isännöitsijätoimistolle vastaavissa tapauksissa kuuluvia tehtäviä. Hallituksen mielestä oli säätiön edun mukaista, että Kurki-Suonion asianajotoimistolle maksettiin kuukausittain tietty kokonaispalkkio, joka on kattanut sille aiheutuneet kustannukset. Säätiö välttyi näin työnantajalle kuuluvista velvollisuuksista, veroista, sivukuluista, vuokrista, sekä koneiden ja laitteiden käyttökorvauksista.

Juhana Kurki-Suonio hoiti asiamiehen tehtäviä käytännöllisesti katsoen elämänsä loppuun asti. Keväällä 2002 hänen kuntonsa heikkeni ja hän sairastui vakavasti. Saman vuoden syyskuussa hän kuoli. Loppuaikoina asiamiehenä toimi tarvittaessa Paula Kurki-Suonio, joka isänsä poismenon jälkeen valittiin säätiön viralliseksi asiamieheksi. Säätiön hallintoa ja käytännönasioiden hoitoa jatkettiin entisin periaattein Asianajotoimisto Kurki-Suonio Ky:ssä.

Hallituksen jäsenet:

Anttila, Rauno, varajäsen 1982 – 1994

Aropaasi, Anne, varajäsen 2009 – 2012

Forsman, Juha-Pekka, varajäsen 2013 –

Havu, Uuno, varajäsen 1958 – 1965

Heikkilä, Hilja, varajäsen 2009 –

Heino, Seppo, jäsen 1998 – 2000,
varapuheenjohtaja 2001 – 2008

Hiltunen, Teemu, varajäsen 1965 – 1966,
puheenjohtaja 1967 – 1995

Jantunen, Aili, varajäsen 1995 – 2000

Jokinen, Eila, varajäsen 1970 – 1978

Jämsen, Olavi, varajäsen 1961 – 1964,
varapuheenjohtaja 1965

Kajala, Olavi, varapuheenjohtaja 1952 – 1960

Kallio, Voitto, varajäsen 1967 – 1970

Karhu, Risto, jäsen 1962 – 1968

Kaskinen, Väinö, jäsen 1952 – 1961, varajäsen 1961 – 1962

Kotinurmi, Reino, varajäsen 1979 – 1984

Kivekäs, Ossi, jäsen 1952 – 1960,
varapuheenjohtaja 1961 – 1964, varajäsen 1965 – 1967

Knuuti, Väinö, jäsen 1958 – 1960

Kock, Eino, varajäsen 1952 – 1962

Krohn, Felix, puheenjohtaja 1952 – 1963

Krohn, Kyllikki, varajäsen 1965 – 1991

Kunnas, Esko, varajäsen 1955 – 1960

Kurki-Suonio, Juhana, asiamies 1952 – 2002,
puheenjohtaja 1965 – 1966, jäsen 1967 – 2002

Kurki-Suonio, Paula, asiamies 2003 –

Kuukka, Matti, jäsen, varapuheenjohtaja 1995,
puheenjohtaja 1996 – 2000 ja 2001 – 2004, varajäsen 2000

Kärävä, Lauri, jäsen 1967 – 1975

Lankinen, Sirkka, varajäsen 1968 – 1978,
varapuheenjohtaja 1979 – 1985

Mikkolanniemi, Hedvig, varajäsen 1976 – 1981

Mikkonen, Martti, jäsen 1968 – 1978

Moilanen, Kaapro, varajäsen 1952 – 1960

Nerg, Seija, varajäsen 1997 – 2000

Niuranen, Marja-Liisa, jäsen 1994 – 1999, 2001 –,
puheenjohtaja 2000, varapuheenjohtaja 2009 –

Nurminen, Tuomo, varajäsen 2013 –

Pekkonen, Pekka, varajäsen 1970 – 1975,
varapuheenjohtaja 1976 – 1978, jäsen 1979 – 1994

Pihlman, Nestor, varajäsen 1952 – 1960

Pohjansalo, Timo, varajäsen 1985 – 2005

Pulkkinen, Eero, varajäsen 1992 – 2000, jäsen 2001 – 2012

Pykälä, Sinikka, varajäsen 1985 – 1986, jäsen 1986 – 1993

Romakkaniemi, Tero, jäsen 2013 –
Rönkkö, Tuomas, jäsen 2009 – 2015
Santero, Aarre, varajäsen 1977 – 1984
Savutie, Niilo, varajäsen 1959 – 1967
Sirmelä, Kalevi, jäsen 1967 – 1978
Sormunen, Pekka, varajäsen 1986 – 1993, varapuheenjohtaja
1994 – 1995, varajäsen 1996 – 2012
Starckjohann, Berndt, jäsen 1964 – 1965
Starckjohann, Liisa, varajäsen 1979 – 1985
Starckjohann, Marja-Liisa, varajäsen 2009 – 2012
Starckjohann, Päivi, puheenjohtaja 2005 –
Stjernvall-lärvi, Birgitta, varajäsen 1994 – 1998,
jäsen 1999 – 2000
Syreeni, Kari, varajäsen 1994 – 1996
Sälkiö, Erkki, varajäsen 1986 – 1993
Taipale, Unto, varajäsen 2009 – 2012
Taivainen, Eero, varajäsen, 2013 –
Tuurna, Arno, jäsen 1952 – 1960
Vaara, Kirsti, jäsen 2001 – 2008
Vainio, Aulis, jäsen 1979 – 1986
Vartiainen, Onerva, varajäsen 2001 – 2008, jäsen 2009 – 2012

Veikkolainen, Tanja, varajäsen 2013 –
Vierumäki, Matti, jäsen 2013 –
Viitanen, Tauno, varapuheenjohtaja 1986 – 1994
Winberg, Johan, varajäsen 2013

Talonmies - kiinteistönhoitajat:

Ilmari Pekkarinen, talonmies 1.10.1954 – 31.10.1973
(työkyvyttömyyseläkkeelle 1.9.1973)
Yrjö Lehtimäki, talonmiehen sijaisena muutaman päivän
kuukaudessa 4.4.1968 – 23.3.1969
Arvi Teva 1.9.1973 – 30.9.1992, kiinteistönhoitaja / talonmies
Anni Teva 1.1.1974 – 31.7.1992, talonmiehen sijainen
Armo Lehtiheimo 1.1.1986 – 31.12.1989, talonmiehen sijainen
Ensio Lempinen 1.4.1990 – 31.7.1992, talonmiehen sijainen,
"viikonlopun tuuraaja"
Juha Raitala 1.6.1992 – 30.9.2014, kiinteistönhoitaja.

*Musiikkiopiston Omakotisäätiön viimeinen hallitus vuonna 2016,
vasemmalta: säätiön asiamies, asianajaja Paula Kurki-Suonio, hallituksen
jäsen, sivistystoimenjohtaja Markku Einiö, hallituksen varapuheenjohtaja,
sosionomi Marja-Liisa Niuranen, hallituksen puheenjohtaja, yhteysjohtaja
Päivi Starckjohann, hallituksen jäsen, rehtori Matti Vierumäki ja hallituksen
jäsen, lehtori Tero Romakkaniemi.*

LÄHTEET

Arkistolähteet

Musiikkiopiston omakotisäätiön arkisto, Asianajotoimisto Kurki-Suonio Ky

Painamattomat lähteet

Hemming Aarre; Felix Krohnin tekemän työn merkitys Lahden tämänhetkisessä musiikkielämässä. Juhlapuhe Felix Krohnin 100-vuotisjuhlakonsertissa 20.5.1998.

Kantanen Pekka; Palkinto-Wekselistä standardituotteeksi: 150 vuotta suomalaisia jvk-lainoja. Helsingin kauppakorkeakoulu / Suomen Yhdyspankki. PD-tutkielma 1994.

Kurki-Suonio Juhana; Musiikkiopiston Omakotisäätiön 20-vuotishistoriikki. Käsikirjoitus.

Painetut lähteet

Ardin Annika, Sonninen Veikko; Kuin säveltä kuunnellen – Harry Permannon tie. Tallinna 2010.

Eskola Eija; Lahden kirjaston vaiheet 1876 – 2002. Lahden historia 4:1. Lahden kulttuurilaitosten historia 1. Koululaitos, kirjasto ja liikunta. Jyväskylä 2005.

Etelä-Suomen Sanomat 27.2., 28.2.1960

Hassinen Esa; Lahden kaupunginhallitus 1930 – 2012. Lahti 2012.

Hassinen Esa, Kainulainen Sari, Heinonen Jouko; Hallittu rakennemuutos. Ammatillisen koulutuksen keskittäminen Päijät-Hämeen koulutus konserniin. Lahti 2003.

Häyrynen Antti; Taidetta tulostavasti, Lahden konservatorion tie Viipurista Lahteen. Lahti 2008.

Kivilä Hannu; Felix Krohn. Felix Krohn, Säveltäjän kuva cd-levyn esiteteksti.
Lahti 2000.

Laapotti Marjukka; Lahden paikannimistö. Lahti 1994.

Lahden Keilailuliitto 1944 – 84. Lahti 1984.

Lampila Hannu-Ilari; Mirjamin laulu. Juva 2000.

Lappalainen Seija; Musiikkia lahtelaisille ja maailmalle: Lahden kaupunginorkesterin historiaa ja nykypäivää. Lahden kulttuurilaitosten historia 2. Jyväskylä 2006.

Mantere Heikki; Lahden kaupunginorkesterin kolme vuosikymmentä 1950 – 1980.
Lahti 1983.

Niskanen Riitta; Lahden konserttitalon rakennushistoria. Lahti 2004.

Rasilainen Toivo, Pullinen Erkki; Viipurin musiikkiopisto Lahden musiikkiopisto –
50 vuotta musiikin opetusta. Lahti 1968.

Suomen säveltäjiä II osa. Toim. Einari Marvia. Porvoo 1966.

Tuominen Timo; Lahden Keilailuliitto 1944 – 94. Lahti 1994.

Uusitalo Kari; Kuvaus – kamera – käy, lähikuvassa suomifilmit ja Suomi-Filmi Oy.
Pieksämäki 1994.

Uusitalo Kari; Risto Orko, Suomi-Filmin 100-vuotias suur mies. Juva 1999.

Vihola Teppo; Lahden talouselämän historia. Lahden historia 3. Jyväskylä 1996.

